Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Kyrre, Hans.
Titel | Title:	I Darwins Have : Roman.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	København : H. Hagerup, 1920
Fysiske størrelse | Physical extent:	175 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

57,- 198

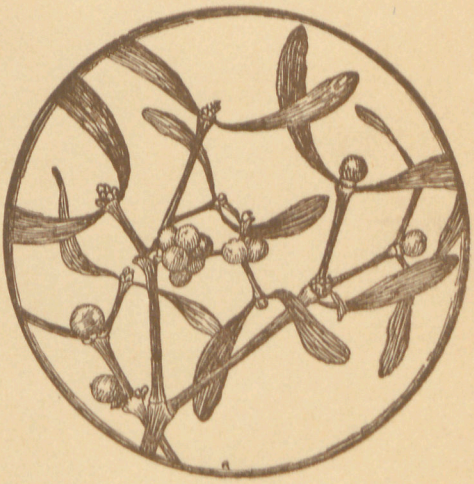
Det Kgl. Bibliotek
130025825870

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

HANS KYRRE

I DARWINS HAVE

ROMAN

H. HAGERUPS FORLAG — KØBENHAVN

I DARWINS HAVE

Lyzi. 523

HANS KYRRE

LANDBRUGSKRISEN I DANMARK 1818—1828 (1911)

FURBOERNE (1912)

KARTOFFELENS KRØNIKE (1913)

KNUD LYNE RAHBEK OG BAKKEHUSET (1914)

HENRIK HERTZ (1916)

M. GOLDSCHMIDT OG SIBYLLE. En Brevveksling (1917)

M. GOLDSCHMIDT I—II (1919)

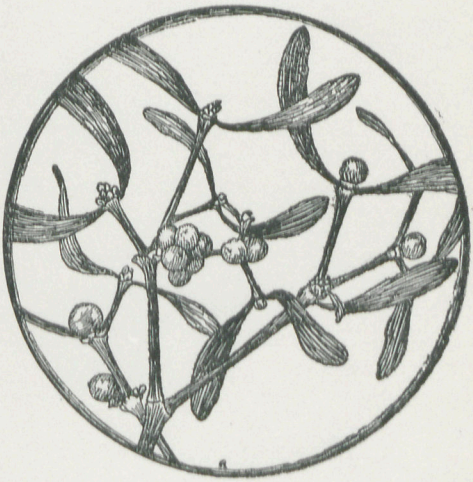
SOGNETS BYGMESTRE. Roman (1918)

DET PÆDAGOGISKE SELSKAB GENNEM HUNDREDE AAR (1920)

HANS KYRRE

I DARWINS HAVE

ROMAN

H. HAGERUPS FORLAG
KØBENHAVN
1920

KØBENHAVN - GRÆBES BOGTRYKKERI

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

FØRSTE BOG

SÆDEN

I

Gammelmor sidder i Vindueskrogen og ordner paa Kjelds Tøj. Det er begyndt at mørknes i Stuen, Aftenen kommer tidlig, det er den sidste Aften i April. Og Ruderne er smaa; Pelargonierne fylder Karmen og gør Skyggen dybere, hun kan ikke længer se at træde Naalen.

Men nu maa hun ogsaa være færdig; hver Knap og hver Lap har hun haft mellem Fingrene, Drengen skal komme hæderlig til Gaards første Gang han sendes ud til fremmede. Tøjet bliver der jo altid set paa, Folk dømmer efter det, de ser, og ingen ser nøjere end Fremmedfolk af éns egen Familie.

Kjeld har sine Ting parat: Bibelhistorien og Lærebogen er pakket ind for sig i Forsiden af en Avis og lagt ovenpaa Tavlen; ved Siden af ligger Pennalhuset med Penneskaft og Griffel, det er næsten nyt, tykt foroven, smalt nedentil med malede Ringe omkring i rødt og gult og grønt . . .

Gammelmor har lagt det sidste Par Strømper ned i det grønmalte Skrin; der er god Plads ovenpaa til Skolesagerne. Kjeld drejer selv Nøglen rundt i Hængelaasen, putter den saa ned i Lærredspungen, snører stramt til og stopper Pungen i Lommen.

Gammelmor har taget Tørklædet over Hovedet, det sidder frem som en Skærm over hendes hvide Pande, der skinner skarpt under Skyggen.

»Kom saa, Kjeld, lad os gaa omkring engang. Nu varer det længe, til du ser *vor* Jord igen.«

Saa følges de ad, ud gennem Køkkendøren, langs Skeldiget og den lave Told, ud over de Marker, der engang var hans Forældres Jord, men nu er i anden Mands Eje. Kjeld er saa fortrolig med disse Vandringer. I Mørkningen har han og Gammelmor, saa langt tilbage han kan huske, gaaet ad disse Stier, rundt om den Jord, hun altid har kaldt *vor* Jord, skønt den tilhører en fremmed.

Da hans Mor levede — Faderen husker han ikke — gik hun somme Tider med, men kun naar Gammelmor bad hende derom, og hun var sikker paa, ingen af Esper Bols Folk var i Marken.

Og den sidste Aften hun levede, da han en hel Dag havde siddet paa sin Skammel ude i Køkkenet og ikke turde komme ind, fordi hun laa i Vildelse og Klage, — da var Gammelmor kommen ud, havde taget ham ved Haanden og ført ham ind til Moderens Seng: »Der er en Ting, din Moder vil bede dig om, bette Kjeld, inden hun gaar fra dig.«

Men Moderen laa der saa hvid, med lukkede Øjne og Munden presset sammen, en dyb blaalig Fure over det blege Ansigt.

»Du skal love hende det, Kjeld, inden hun dør, at du vil bjerge Jorden hjem til os igen.« Hun puttede hans Haand ind i Moderens; den var kold og rørte sig ikke.

»Lov hende det, stakkels Barn, hun kan ikke slippe af Sted, før du siger ja.«

Kjeld havde i ordløs Rædsel knuget den kolde, livløse Haand; men da Moderen i det samme aabnede Øjnene og saa paa ham, et eneste Sekund, blev Angsten borte: Blikket var saa mildt og trygt, saa stort af den Godhed, han kendte. Han lagde Panden ned i hendes Pude og græd.

»Nu blev Mor glad ved dig, nu har hun det godt,« sagde Gammelmor. Kjeld blev liggende, græd og turde ikke se op; men Gammelmor satte sig stille hen i sin Halmstol i Vindueskrogen. Da hun siden kom og bar ham ind i Seng, huskede han, det var mørkt, og han kunde ikke se Moderen.

Den Dag, hun blev begravet, sneede det. Men i Mørk-

ningen tog Gammelmor igen sin sorte Kaabe paa, bandt det store Uldklæde om Kjelds Hals, og i Snesjap og Blæst gik de ud over Markerne, Engene og Agrene rundt, hjem langs de knokkelfrosne Plovfurer:

»Nu maa du aldrig glemme, hvad du har lovet din Mor, Kjeld, i hendes Dødsens Stund.« Andet huskede han ikke, hun paa den Tur havde sagt. Men det var maaske kun fordi, hun saa ofte siden havde gentaget de samme Ord.

Et Par Aar efter Kjelds Faders Død var det gamle Hjem, Mølgaarden, blevet solgt til Esper Bol. Aftægtshuset i Nordmarken blev taget fra; dér flyttede hans Mor og Gammelmor ind; men Kjelds *Hjem*, det var Mølgaarden. Naar Gammelmor sagde *hjemme*, saa var det Mølgaarden hun tænkte paa. De skiftede Folk »hjemme«, der holdtes Julegilde og Opskaar »hjemme«, saaedes og pløjedes »hjemme«, men i Aftægtshuset skete der intet. Gammelmor gik ud som Kogekone, det var hende, der tjente til Familiens Underhold. Moderen var aldrig rask, det sidste Aar laa hun hele Tiden til Sengs. Men alt, hvad der skete »hjemme«, holdt Gammelmor hende underrettet om.

Omkring Aftægtshuset var der en gammel, forblæst Have. Efter at Kjeld var begyndt at gaa i Skole, et Aars Tid efter Moderens Død, kunde det hænde, at et Par af hans jævnaldrende kom og saa til ham. Saa legede de ude i Haven — Kammeraterne altid, hvad de vilde være, naar de blev store, — vilde, fantasifulde Planer: Sømænd, Hestehandlere, Storkøbmænd.

Kjeld vidste, hvad *han* skulde: tjene Penge, spare Penge, købe Mølgaarden. Glemte han det, lod han sig rive med, gik om Bord i et Vandtrug og blev Skibskaptajn, — saa mødte han bag de grøntskinnende Ruder Gammelmors stumt bebrejdende Øjne, og var det ikke nok, saa kom hun til Døren, kaldte ham ind, og Resten af Aftenen kunde hun da sidde og fortælle de Historier, der aldrig fik Ende: om Slægten, der engang havde været Storbønder og siddet paa Landets rigeste Gaarde, om hendes Bedstefader, den mærkelige Mand *Torben Kragh* paa *Stengaarden*, — hvordan han i de gamle Hovtider hjalp sine Bønder til Selveje, udtørrede den store Grøn-

nerup Sø og lagde rige Enge til de fattige Hedegaarde, hvordan han til sidst i Armod maatte gaa fra Gaarden, mens de, han havde hjulpet, sad tilbage, utaknemlige, i Velstand, i Ære. Der var ogsaa dem, der ikke forstod at holde Hus med al den Rigdom, eller Ulykken var kommen over dem, saa de havde mistet det altsammen. Men saa var der igen ingen Ende paa alle hendes Historier om, hvordan en gammel Slægtsgaard kunde vindes tilbage: Thor i Stouby, ham havde hun selv kendt. Han gik omkring med Uldsager, paa sine Ben Landet igennem, ja, kom helt til København og solgte til de store Købmænd dér, fik Butik i Aarhus og kunde blevet der og tjent Kister fulde af Penge; men da han havde handlet i femten Aar, saa havde han nok; han kunde købe Stoubygaard igen. Nu sad hans Søn der, i stor Velstand; han var Vurderingsmand!

Eller Poul Storgaard i Harre: Hans Fader spillede paa to Aar Gaard og Besætning hen i Kortspil. Thor var eneste Barn. Han tog Plads som Tjenestekarl paa Søgaard, giftede sig store Penge til med Datteren, der var Krøbel; han vilde, hans Moder skulde lukke sine Øjne i det gamle Hjem; derfor kunde han ikke vente, til han selv fik tjent nok. Han købte ikke blot Fædrenegaarden tilbage, men lagde store Jorder til. Han hed Poul Poulsen; saa kaldte de ham Poul Storgaard.

Der var andre, der var kommen hjem ad Genveje: ved vidtløftig Studeprang i Holsten, ved at rejse til Amerika i nogle Aar, eller til Australien. Dem skulde Kjeld dog ikke tage efter, før alt andet slog fejl. Der blev altid noget ved dem, der ikke var, som det skulde være. Hvordan de saa havde faaet deres Penge. Hun tyktes bedst om dem, der var blevet hjemme og ærlig havde slidt, sparet eller giftet sig Velstand til. Dem kunde Folk bedst lide, de nød Agtelse, og de forstod ogsaa at holde ved det, de havde bjerget.

Og nu er det saa blevet Kjelds Tur. I Morgen skal han ud og tage Tjeneste. Hans Moders Søskendebarn, Laust Riis i Østertorp, har fæstet ham for i Sommer. Gammelmor vil nok vide, hvad Slags Folk han kommer til. Laust Riis er en bjærgsom Mand, hans Kone en jævn Gaardmandsdatter fra Floutrup. Og saa bliver

han ved Familien. Hendes egen Broder Otto faar han i Nærheden; ham kender han, »Morbror Otto« — det har altid været Stads med ham og Kjeld . . . De gaar langs det sunkne Dige mellem Mølgaards og Nørregaards Jorder, følger Ageren, hvor Vinterrugen staar. De unge, grønne Blade krøller sig i frodigt Velvære efter Aprildagenes Solskin og Regn. Her og dér staar en Mælkebøtte eller en Svinetidsel og nyder Foraaret med. Gammelmor bøjer sig, saa langt ind hun kan naa, og rusker Ukrudtet op med Rode, kaster det over Diget ind paa Nørregaards Brakmark.

»Her var kun Lyng og Sten, da vi fik Gaarden,« fortæller hun Kjeld. »Vi brød Heden, samlede Stenene, mærglede og gødede; der er lagt tungt Slid og mange Penge i den Jord, men vi har ingen Tak haft for det — endnu. Da den begyndte at give, var det andre, der tog hjem.«

Hun rokker en Sten op af Furen, triller den hen ved Diget: »Det er sært med de Sten; de ligefrem gror op af Jorden. Marken kan være ren det ene Aar, det næste er de der igen. Der bliver ikke passet paa, som i vor Tid. Du faar nok at tage i, Kjeld, naar din Tur kommer, baade med Ukrudt og Sten.«

De kommer ned over den nypløjede Skraaning mod Engene. Gammelmor vender en Fure med Træskoen og smuldrer Jorden mellem sine Fingre: »Ingen Gødning. Og hvor der er noget, ligger den i Klatter. Her gik jeg og din Moder og pillede Faaremøg med vore Hænder; de ny Folk pløjer Kagerne ned, som de er, lige saa haarde, de kommer ud af Faarestien efter en hel Vinter. Møg skal spredes ordentlig, ellers gør det ingen Gavn.«

Engene ligger i sivende Foraarsvæde. Frøerne kvækker i dyndede Huller. Engene er Gammelmors Stolthed. Her begyndte i gamle Dage Grønnerup Sø, som hendes Bedstefader lagde tør. Hendes egen Slægt har skabt Engen. Men Aaen renses ikke mere. Vandet har intet Løb; i Bunden af det grønne Græs staar det og syrner og raadner. Stargræs og Siv kvæler de bløde, saftige Straa. At de ikke engang kan holde den Stump Aa ren! klager Gammelmor. Der er ingen Sæding ved nogen Ting, siden de ny Folk kom til!

Kjeld føler, at han maa bære Ansvar for hvert Aar, der gaar, — gaar i Svang derhjemme, hvor han hører til, han og Gammelmor. Han synes, det er ham de gælder, hendes Bebrejdelser og stumme Kæremaal.

Et Kobbel Faar staar tøjret under Skeldiget; Pælen er sat for nær til Skellet, de er kommen over paa den anden Side; der hænger de i Grimen, snørt ind i Tøjret, i hjælpeløs Enfoldighed og kan ikke finde paa at kravle tilbage. Gammelmor og Kjeld hjælpes ad og gør dem fri. Dyrene skrutter sig taalig ind til dem, snuser med kolde Muler til deres Hænder; — Mølgaards Faar kender Kjeld og Gammelmor. De følger efter dem over Diget, og han fæster dem, hvor de skal staa og intet galt kan komme til.

Stien gaar nu lige ned mod Mølgaarden; men den Vej gaar de aldrig. Over Brakmarken skraar de tilbage til Aftægtshuset.

Inde I Stuerne er der tæt Mørke, men Gammelmor tænder ikke Lys; hun sætter sig i Halmstolen, Kjeld kanter sig ind i Bænkekrogen, og begge er de med alle deres Tanker hjemme i Mølgaarden.

»Husk det nu, bette Kjeld, om jeg skulde falde fra og ikke mere kan minde dig om det: Det én har lovet sin Mor i hendes Dødstime, det faar en holde. Nu holder hun Øje med dig, ihvor du gaar og ihvad du gør. Gaa nu i Seng og tag den Søvn, du kan faa. Herefter bliver dine Dage længere. Laust Riis og hans Folk sover sig ikke deres Føde til.«

Kjeld gaar ind paa sit Kammer, men Gammelmor bliver siddende i sin Stol. Det sidste, han hørte, før han sov ind, var den tørre Knagen i Stolens Halmfletning, naar hun rokkede sig til Rette i Krogen.

II.

Kjeld vil gemme paa sin Søvnighed. Klokken er 4, det er Morgen, en af de første Morgener i Juni. Han gaar med sin Tøjrekølle over Skulderen, skal flytte Ungkvæget til Morgen, mens Pigerne malker.

Men han kan ikke faa Øjnene op. Hvorfor sov han heller ikke til Middag i Gaar! Han kan aldrig sove om Middagen, ligger og øder Tiden over Morbror Ottos Bøger, mens de andre sover, — er saa lysvaagen.

Men i Dag vil han gemme sin Søvnighed lige til Middag; han vil ikke lukke Øjnene op, — blot en smal Sprække, saa han lige kan skimte, hvor han træder.

Han lader Hovedet synke forover og lunter af Sted ud over Markerne. Men saa føler han et Smæld mod sin Kind, en fortumlet Brummen i sit Øre: en solblændet Oldenborre kryber op over hans Haar. Det giver et Skvæt i Kjeld; Øjnene springer op, han rager Dyret ned med et Smæk af sin flade Haand, — hvor blev nu Søvnen af!

Kjeld er barbenet, Huden har slaaet Revner om hans Hæle, der ligger Rim paa Græsset; koldt og skarpt skærer Isnaalene sig ind i de varme, saarede Fødder, sender Kølighed gennem Blodet, saa han føler det isne helt op i Hovedhuden. Det gør ham lysvaagen, og rundt om fra Gaardene skingrer det med Hanegal, klaprer med Hestesko over Stenpikningen, — over ham synger Lærke ved Lærke, hele den store, dejlige Søvnighed gaar tabt.

Han naar den brogede Række af Unghøveder og begynder at flytte. I det korte Græs stikker Rimnaalene skarpere, hans Fødder er kolde som Is, og Blodet pibler i lyse Draaber ned over hans Hæl.

Foran ham rejser sig den sorte Fedestud. Paa eet Sted har den ligget den hele Nat, en varm Em ryger op af dens Leje. Kjeld standser den med et Ryk i Tøjret og planter begge sine nøgne, brune Ben midt i den varme Plet. En salig Kriblen risler gennem ham. Han krummer Tæerne, saa de borer sig dybt ned i den lune Muld, og fra Taaens yderste Spids risler en Bølge af

hed Velvære op gennem hans Krop, kendes helt op til Haarrødderne, og Øjnene bliver fugtige.

Gennem Skyerne i Øst er Solen brudt frem, den slynger sin hede Brand ud over Agrene, forvandler Rimnaalene til Dug, der brister i tindrende Regnbuefarver og damper bort. Hele Ageren er som forvandlet, saa lun og lind at træde.

Kjeld fortsætter i vaagent Løb op over Marken, fra Tøjrepæl til Tøjrepæl, river løs og hamrer ned med rappe Sving af sin Kølle.

Saadan naar han ud til den bratte Skrænt ved Fjorden. Han ser den først, naar han staar der lige over den, paa den gamle Klitbræmmes øverste Kam: frisk og blaa ligger den under ham, og der er ikke en Krusning paa dens Flade.

I det stride Strandgræs gaar en enlig Ko og gumler over sandede Tuer. Den er ikke tøjret, men paa en Sten i Strandkanten sidder en 12 Aars Pige, som skal passe paa den.

Det er Gudrun, »Den bette Dalgas«'s Datter.

Hun sidder med de bare Ben strakt ud over Tangen og spiller paa Mundharpe. Kjeld hujer ned til hende, triller sin Kølle ned ad Brinken og følger selv bagefter. Gudrun bliver siddende og spiller uden engang at se op.

Hun er endnu tyndere klædt end Kjeld, en grov Særk, som er snøret tæt sammen i Halsen, et kort, graat Skørt, der stumper af over Knæene; men over Pande og Nakke purler sig det rødbrune Haar som en Glorie i Solen.

Først da Kjeld er naaet helt ned og har sat sig paa Stenen ved Siden af hende, standser hun sit Spil.

»Det var en Skam, du kom og forstyrrede mig«, siger hun, og banker Spyttet ud af sit Instrument mod den flade Haand. »Her var Koncert . . .« Saa standser hun og ler forlegen om til ham.

Kjeld ser uforstaaende paa hende: »Gir du Koncert for din Ko?«

Gudrun bliver mere og mere forlegen. »Aa, det er ikke andet end saadan noget, jeg bilder mig ind.«

Det forstaar Kjeld ikke, men han vil nok have en Forklaring.

»Det er jo ikke andet end noget, jeg tænker mig.«

Hun prøver igen at le. »Men jeg faar det til, at jeg sidder i en stor, stor Stue, og der er fuldt af Folk i fine Klæder, og jeg spiller for dem. Naar jeg er færdig, rejser de sig og klapper . . .« Men nu vil hun ikke udlevere sig videre.

»Hvorfor var du ikke oppe hos din Morbror i Gaar Aftes?« bryder hun af.

»Jeg kunde ikke faa fri.« Nu er det ham, der er forlegen. »Laust kan ikke lide, jeg kommer der for tidt. Han kan heller ikke lide Morbror Otto. Han kalder ham *æ Darwin* ligesom de andre; men de er da lige godt Søskendebørn.«

»Jeg véd godt, det er fordi han engang har været straffet,« indskyder Gudrun.

»Men der er mange, der siger, han ingenting har gjort.«

»Det siger Gammelmor ogsaa. Det værste er, han er saa sær, og de kan ikke blive klog paa, om han har Penge, eller hvor meget de skal regne ham.«

Gudrun ser vidende ud: »Far tror, han har Penge. Men det er da ikke derfor, vi kommer der. Han hjælper Far at lave Beskrivelse over hans Sømandsknuder. Nu har han over 20 — foruden Splejsninger og Spisksninger. Det skal blive til en hel Bog, der skal trykkes — med Fars rigtige Navn paa.«

Kjeld véd godt, at Gudrun ikke kan lide, de kalder hendes Fader *Den bette Dalgas*; men hvor mange husker nu, hvad han hedder!

»Han har fanget to nye Hugorme,« fortæller hun. »De gaar sammen med Snogene. Kommer du ikke derned i Aften?«

»Jeg lister maaske derind, naar jeg har flyttet til Nat, uden at snakke om det til Laust. Kommer du saa?«

Det lover Gudrun, og Kjeld faar igen Køllen paa Nakken. Nu skal han hjem og trække Køerne paa Græs.

III

I en Afdal ved Limfjorden, i et gammelt Hus, der oprindelig har hørt under Herregaarden Søkjær, bor Otto Just; Stedet købte han, da han for næsten 15 Aar siden vendte hjem fra Amerika.

I Nordsalling lever hans Slægt, derhen har han aldrig haft Ærinde, og ingen af dem hørte noget til ham i al den Tid, han var derovre.

Men han havde et Budskab til sine Landsmænd, da han kom tilbage.

I *Viborg Tidende* bekendtgjorde han, at han i Østertorp Skole, en Vinteraften, vilde fortælle om en Mand ved Navn *Darwin*.

Annoncen blev studeret og drøftet. Manden var ukendt paa Egnen; men Jesper Simonsen, kaldet »Pløs« fandt ud af, at det maatte være en Trykfejl for *David*; — Genstanden blev befundet hæderlig og nærmere Underretning indhentet. Men da Otto Just fastholdt Navnets trykte Form, kølnedes Interessen.

En Forespørgsel hos Sognepræsten, den gamle Pastor Gram, virkede hverken tilskyndende eller oplysende. Men man fik dog saa meget ud af det, at den omspurgte Mand var en forløben engelsk Fritænker, hvis Lære i Hovedsagen gik ud paa, at en Abekat kunde blive til et Menneske, og en Kylling til en Ælling, hvis den levede saa længe.

Følgen blev, at Otto Just den fastsatte Aften fandt et Auditorium bestaaende af Degnen og to gamle Koner fra Vestertorp, der blot havde læst Bekendtgørelsen, og var uvidende om den Undersøgelse, der havde været foretaget af Beboerne i Østertorp.

Degnen foreslog saa at henlægge Forhandlingerne til sin Kones Dagligstue ved en Kop Kaffe. De to Vestertorp-Koner, der aldrig havde ventet et saa positivt Resultat af Mødet, sagde Tak til. Men Otto Just gik hjem.

Det nye Navn var dog blevet slaaet fast paa Egnen: Otto hed siden den Aften i Omtale aldrig andet end »*æ Darwin*«.

Meget fik Folk ikke med ham at gøre. Hans Slægtsforhold var jo nok i Orden; Laust Riis var hans Søskendebarn, og Familien i Nordsalling var der ingenting at sige paa; mindre væsentlig, om end ikke ganske uden Betydning, var hans egen Fortid. Laust benægtede ikke, at han for »uagtsom Ildspaasættelse« havde været et Par Aar i Viborg, og at han af den Grund var rejst til Amerika. Her skulde han have samlet sig store Penge, men nogen betryggende Garanti kunde dog ikke skaffes.

Sit Hus havde han købt og betalt kontant, men det var der ogsaa Folk i Østertorp, der kunde have gjort.

Saa havde han anlagt en Have. Den gik der mere Snak om. Den laa i Læ bag Søkjær Skov, gik ned gennem Dalen, omkring Huset og helt ud til Fjorden.

Men det var nogle kunstige Planter, han lagde sig efter. Gamle Haveblomster og Urter, som ingen oplyst Mand mere taalte paa sin Jord. Ja, det værste Ukrudt havde han skrabt sammen fra hver Mark og Eng i det hele Salling Land. Vildt og uregerligt groede det omkring ham, saa han selv ingen Magt havde over det.

Og saa hans Dyr:

Det var ligesaadan Kryb og Kravl fra Mark og Skov, som ordentlige Mennesker satte en Træskohæl paa, naar de kunde komme over dem: Snoge og Tudser, Firben og Hugorme, krybendes og flyvendes af enhver tænkelig Slags.

Han havde flere Bøger end baade Præst og Degn; men om de var af det gode, kunde ingen sige; de fleste var, efter hvad Laust Riis lod sig forlyde med, paa et Sprog, ingen kunde læse.

Sin Husholdning passede han selv; Den bette Dalgas's Gudrun, og en ældre Søster før hende, holdt Huset med Orden og Renlighed og gjorde deres Ting godt.

Ude og inde hos Morbror Otto færdes Kjeld.

Fra Barneaarene derhjemme i Aftægtshuset husker han de lykkelige Dage, naar »Morbror« kom paa Besøg. Gammelmor var den eneste af Slægten, han søgte sammen med; men altid kom han med godt Humør og fandt paa Kunster, ingen andre kunde hitte paa.

Han havde en rigtig Indianerbue, som de skød til

Maals med, og han lærte Kjeld at kaste med en Rebløkke, som kaldtes Lasso. Med den kunde han i Haven fange de andre Drenge, naar de sprang om og var vilde Heste. Ja, en stolt Dag greb han i sin Slynge Smedens Kat, der gik paa Jagt efter Gammelmors Kyllinger.

Det er dog først nu, siden Kjeld er kommen til Østertorp, han rigtig har lært Morbror Otto at kende.

Uden at det staar ham selv klart, er hans hele Verden i de faa Maaneder blevet en anden.

Før var det Mølgaarden, det gamle Hjems Enge og Agre; nu er det Morbror Ottos Have, *æ Darwins Have*, som Folkene derhjemme kalder den.

De véd ikke, hvad det er, de ler ad og gør Grin med.

Ingen af dem har set Havens Vildnis i Udspring, set en Sommermorgen de spraglede Blomster eller dem med de enkle, rene Farver aabne sig over Løvet, løftet i Sol og Dugdraaber fra Stængel og Ranke, set de hvide og gule Liljer skinne i Mørket om Aftenen, eller alle Frugttræerne, naar de paa een Gang stod i Blomst.

Ingen af dem har set, hvor viselig kunstfærdig hver Blomst er bygget, saadan som Morbror Otto har lært ham at se dem: hvert Bloster et Vaaben, hvert Blad et Skjold, til Frugtbarhed, til Værge.

Aldrig før har han vidst det om Blomsterne, at hele deres Liv er Krig, deres Farve og Duft, naar de aabner sig, og naar de lukker sig til; deres Stænglers mindste Slyngning, hvert Blads Bygning og Stilling, hele deres Vækst fra Kim til Frugt: Kampmiddel og Krig.

Den enes Duft er Vaaben mod den andens Farve, én sover om Dagen, men rejser sig, naar det bliver Nat, for i Mørket at overliste sine Medbejlere til Livet.

De svage formummer sig i de stærkes Rustning, de værgeløse snylter paa Kæmperne; men overalt den samme hensynsløse Krig, det ene Maal: mig selv! min Slægt!

Og hos Dyrene det samme:

Det vrimler i Tue og Krat, fra Blad og Revne, Næb og Klo kender kun den samme Vise: mig selv, mig selv!

Morbror Otto gaar med Kjeld og Gudrun omkring i Haven, og den forvandler sig til en blodig Valplads for deres Øjne. Han aabner deres Sind for dens barske

Visdom, — en eneste Regel for Livet giver den dem: Lige fra det Øjeblik, Plantekimen fæster sin Rod i Jorden, og fra det Sekund, Dyreægget brister, er hele Livet een uafbrudt Kamp for Tilværelsen, og Naturen, den ufølsomme Moder, giver Sejren til *den stærkeste*, til den, der bedst har evnet at passe sig ind efter Omstændighederne.

Millioner af sine Skabninger lader hun gaa til Grunde, kun de faa, som har forstaaet at passe sig til efter Omgivelsen, faar Lov til at leve.

Paa den Maade forædler hun sin Slægt, — Livsevnen ejer kun den stærke.

Og Menneskene? Jo, hos dem, der lever i Naturtilstand, og blandt dem, der bygger nye Samfund, — der respekteres Naturens Bud, og der holder Racen sig sund og stærk. De gamle Samfund derimod bryder det og sætter sig op imod Loven. De undergraver deres egen Styrke og vil til sidst komme til at bukke under i Kampen.

I et nyt Lys har Kjeld lært at se Gammelmors Historier om Adelsslægten paa Stengaarden. Ogsaa om den har Morbror Otto fortalt ham; han staar den selv saa nær: den gamle Torben Kragh, Gammelmors Helgen, er jo ogsaa *hans* Morfar; men han har sin egen Forklaring paa deres Skæbne:

»Vi blev jo, hvad Folk kalder gode Mennesker, men udygtige. Adelsskabet, saaledes som *han* følte det, gjorde ham til en svag Mand. Men de svage har ingen Ret, de mister deres Personlighed, Verden vrager dem. Naturen skyder dem ud.

Den stærke alene har Retten, han, der vil sig selv, — han er Naturens Adelsbarn.«

Det var en Lære, der til at begynde med gjorde Kjeld halvvejs angst; men nu synes han, den gør ham stærkere.

Den Haardhed, den præker, kan han selv faa Brug for, og det er godt at tænke paa, at det er éns Ret at bruge den.

Hans egen Vej, den han skal stride sig frem ad, gaar fra Østertorp til Mølgaard. Før i Tiden kunde han gaa og blive helt blød ved Tanken om, at den kunde komme

til at gaa hen over andre. Det kan han nu skyde fra sig. Hvad Hensyn tog de til ham, til hans Mor og Gammelmor, da *de* stod uden Værge?

Væk fra Gaarden, i Aftægtshuset med dem!

Saadan er altsaa Livet: hver Evne et Vaaben, hvert Anlæg et Skjold; der er intet ondt i det, naar Krigen føres paa ærlig Vis. Angriber ikke han de andre, vil de kaste sig over ham. Livet er eet af to: Sejr eller Udslettelse.

Naar han i Morbror Ottos Bøger læser om Planternes og Dyrenes snilde Udrustning, kan han i det usseligste Plantekim og i det laveste Kryb finde en Blodsbeslægtet: i Kampen for Livet gælder ethvert ærligt Middel . . .

Morbror Otto har en lykkelig Haand. Hvad han saar, det gror.

IV

En Søndag Eftermiddag i August har Kjeld faaet fri. Han tager straks Vejen ud til Morbror Otto.

Han har sin egen Sti gennem Søkjær Skov, den fører ned til en næsten skjult Laage i Haven. Buskadset staar her saa tæt, at Kjeld maa bryde sig Vej gennem tornede Grene og sejge Slyngranker.

En Sværm af brogede Sommerfugle fylder Luften, flagrer fra Blomst til Blomst.

Morbror Otto har selv udklækket de fleste, og Kjeld kender deres Navne.

Svalehalen vipper med gule, skinnende Vinger over en Klynge blaa Lathyrus; i Knopurtgruppen sidder Dagpaafugleøjet og soler de sortblaa Vingepletter; men Kejserkaaben folder Vingerne sammen og drejer deres skinnende Perlemor i Lyset.

Tidselfuglen er vår og sky, flagrer himmelhøjt til Vejrs, blot han nærmer sig. Midt i Stien sidder Admiralen og vugger pralende sine Ordensbaand; den flytter sig ikke, før han er lige over den. Saa gør den en lang-

som Ronde over Hindbærbuskene, vender tilbage og slaar sig ned paa samme Sted.

Maanepletten har sat sig til Ro for Dagen paa en Birkestamme, troskyldig sidder den og lader, som den er en lille afsavet Gren. Kjeld smiler medvidende til den: i ærlig Kamp gælder alle Midler!

En Tudse stolprer højbenet over Stien, en stor Snog følger den i Hælene; men den giver sig god Tid: om den skal spise sin Middag paa den ene eller den anden Side af Stien kan komme ud paa ét; Maaltidet er den sikker nok.

Kjeld standser den med Foden.

Straks rejser den de gule Nakkepletter: Kan du ikke se, jeg er en Brilleslange? Han pirrer til den igen. Den hvæser og spiller med sin kløftede Tunge: Kender du ikke Giftfamilien!

Men nu vil Kjeld vise den, at han har gennemskuet alle dens Kunster. Han bøjer sig og tager den op i sine Hænder.

Saa har den da kun sit sidste Middel tilbage: en Strøm af gule, stinkende Ekskrementer sprøjter den ud over hans Fingre. Han slipper den i Væmmelse, og i sidelæns Snoninger forsvinder den ad samme Kant, den kom fra. Middagsmaden har den glemt.

Kjeld har lært saa meget i Darwins Have, at han ikke tænker paa at hævne sig. Han tørrer sine Hænder rene i Græsset.

I ærlig Krig gælder alle Kneb.

Paa Græsplænen foran Huset staar Morbror Otto i sit hvide Drejlstøj, bøjet over et lille firkantet Havebord. Han staar og ser i sit Mikroskop.

Kjeld glæder sig. Mikroskopforsøgene er altid spændende.

Morbror Otto er saa fordybet i sin Stirren, at han slet ikke hører Drengen komme.

Det lange hvidgule Skæg bølger i ét med det blanke Stativ.

Først da Kjeld hilser Goddag, ser han op og træder straks et Skridt tilbage.

»Kom, skal du se,« siger han. »Men rør ikke Skruen. Nu staar det, som det skal.«

Kjeld bøjer sig ned og nærmer Øjet til Okularglasset. Under Dæksglasset ser han en farveløs Vædske, spredt omkring i den nogle smaa, hvidgraa Korn.

»Ser du noget?«

Kjeld fortæller hvad han ser, men Stemmen lyder skuffet.

Otto giver ham god Tid.

»Sker der ingenting?« spørger han igen.

»Nej, det hele staar stille. — Jo, nu! de smaa Kugler ligger og ryster, de hopper, de er lige ved at danse. Men de kommer ikke af Stedet.«

Betaget stirrer han, saa det skærer i det spændte Øje.

»Ja, det er nogle arrige Krabater, — hidsige Smaasatener. Havde de Magt, som de har Agt!«

Kjeld løfter Hovedet, Lyset ligger i Flimmer for hans Øjne.

»Hvad er det for noget? Er det Dyr?«

»Det er Gift,« ler den Gamle. »Her skal du se Flasken.«

Han skifter Objektivglassene og lægger nye Dæksglas paa, drejer paa Stilleskruen og træder igen tilbage.

»Nu kan vi nøjes med mindre. Se nu!«

Kjeld ser et smalt Rør, der foroven vider sig ud til en Kolbe og slutter af med en krum Spids.

»Hvad er saa det?« Han løfter ikke Øjet fra Glasset.

»Det er et enligt lille Haar af den Plante *Urtica urens*, — naa, den husker du ikke. Paa dansk hedder den Brændenælde.«

Ja, saa kender Kjeld den.

Der ligger forresten et Bundt ved Siden af ham paa Bordet.

Otto tager nyt Dæksglas og fugter det; med en spids Naal henter han en Saftdraabe ud af et frisk Nældeblad og fører det over paa Dæksglasset, skifter igen Forstørrelsesglasset; og atter ser Kjeld de skælvende Korn i Vædsken.

»Ja, en Stud kan de jo ikke slaa ihjel,« siger Otto, da Kjeld paa ny rejser Hovedet; »men det, der er, har været nok til at sikre den en bred Plads i Verden. En lille Kolbe fuld i hvert Haar, den fine Spids, der knækker, blot man rører ved den og, en Draabe Gift i Saaret,

— det er nok til at holde baade Folk og Fæ i passende Afstand. Det gælder blot om at sætte sig i Respekt.«

Som saa ofte før falder Kjeld tilbage til sin Barndoms troskyldige Viden.

Han stammer en Linie om Skaberens vise Værk . . .

Otto afbryder ham ikke, men lidt efter siger han:

»Skaberen, — ja, han er viis paa sin Maade, viis i sin uendelige Rigdom. Tusind og Tusind igen af Forsøg, ét efter ét, der slaar fejl. Nældens Millioner af Slægtninge, der bukkede under, fordi de manglede en lille Ting af det, der skulde til: Giften alene kunde ikke gøre det, Kolben fuld af Gift, det slog ikke til. Men saa skete der hos en af Familien en ubetydelig Forandring. Kolben fik en Spids, Spidsen knækkede for ingenting. Den havde faaet et Forspring, der kunde gaa i Arv og gøre Børnene og Børnebørnebørnene til Herskere.

Og paa den anden Side: en Forandring i uheldig Retning, en ringe Brist, — saa gaar Farten nedad, Slægten arver sig Udslettelsen til.

Dyr og Planter staar værgeløse over for Naturens Luner, bliver svage eller stærke uden egen Skyld og Viden.

Men vi Mennesker, Kjeld, vi kan bide Tænderne sammen og slaa i Bordet, vi vælger selv vore Vaaben.«

»Dengang jeg var Dreng,« — et Drag, Kjeld saa godt kender, Træk, der minder ham om Gammelmors Ansigt, kommer over ham, og han sætter sig i Skyggen under den lave Røn, — »da lærte jeg at give efter, altid at vige, for de andres Skyld. Jeg blev født med Svagheden, den var *min* Arv; det blev sagt mig, da jeg var lille, og jeg bøjede mig under den som en Skæbne.«

Kjeld har strakt sig i Græsset ved Siden af Ottos Stol; han ser ikke paa ham, mens han spørger.

»Gammelmor har fortalt mig, du altid gjorde det godt for andre, Morbror Otto. Du vilde overvinde det onde med det gode. Var du ikke selv glad ved det? Havde du det selv ikke godt?«

»Godt? — jo, saa længe jeg levede i den Tro, at jeg havde Pligt til at ofre mig for de andres Skyld, saa længe kunde jeg føle en Slags Glæde ved at lide. En-

gang troede jeg ogsaa at se en Mening bag ved det altsammen. Menneskene tænkte anderledes den Gang.«

»Men saa bagefter?«

»Ja bagefter — længe bagefter — saa opdagede jeg jo, at jeg havde forspildt det eneste, det kom an paa — for mig; og forfra maatte jeg begynde at bygge, mit eget Hus fra Grunden af.«

Solen har naaet den Plet, hvor han sidder, og han flytter sig dybere ind i Skyggen. Kjeld bliver liggende i den varme Solplet paa Plænen, og for første Gang hører han Morbro'ren fortælle om sit Liv i Amerika:

»Derovre, i Kanada, og paa Prærierne, lærte jeg Livet og dets Lov.

Dér lærte jeg ogsaa at kende den Menneskeslægt, der er Naturens udkaarne: en sund og stærk Race af Mænd og Kvinder, — skønnere og stærkere, end vi herhjemme kender dem, lysere af Sind, ædlere præget.

Fra alle Europas Lande var deres Forfædre strømmet til, stærke og vege blandet imellem hinanden; men Naturen rensede ud. Den stillede alle under samme Lov: Ude paa Prærierne eller i Skovene begyndte de deres Liv i Blokhuse eller i Jordhuler. Naturen stod dem barsk imod, alle Aarets Tider viste dem fjendtligt Sind, Sommeren Tørke og sviende Hede, Vinterens bundløse Kulde, ingen skærmende Hænder, ingen »Humanitet« til at tage sig af de svage.

Hele deres Tilværelse blev et Liv i strengt Arbejde, i Afkald.

Kun de sunde og stærke, Kvinder af ukuelig Taalmod og Mænd af ranke Viljer, stod Kampen igennem.

De svækkede og deres Afkom smuldrer i Skovens Sump og under Præriens Tuer: de forvænte og raadløse søgte tilbage til Byerne og gik til Bunds i deres Bærme. Tilbage blev kun Naturens Adelsbørn, de selvhjulpne og stærke: Mænd og Kvinder med sunde Legemer og rene Hjerter.

Deres Børn og Børnebørn var det, jeg mødte. I dem saa jeg Loven og Lovens Fylde.

Og saa fik jeg fat paa hans Bøger, den gamle Vismand, — de har givet mig hans Navn til Øgenavn, og vèd ikke, det er en Hæder, jeg ikke er værdig at bære.

Faa herhjemme kender ham, og de fleste af hans Profeter har været falske, der vil gøre hans Lære til et religiøst Program, og derved er den for andre blevet et moralsk Uhyre, han selv en Slags Antikrist: Den ene Hær maler i sit Skjold »Overmennesket«; slipper alle Drifter løs i Darwins Navn og beviser paa deres Maade »Udviklingslæren« ved fra en vis Form af Menneskelighed at styrte sig over i det dyriske.

Den anden Lejr maler Fanden paa Væggen i en Abes Skikkelse og fralægger sig med en Overflod af Argumenter alt Slægtskab. — Aben er nemlig et intelligent og lærevilligt Dyr.

Det ene Falskneri er ikke værre end det andet.

Han var ingen Religionsstifter, — selv klarede han sig godt med gammel engelsk Kristendom, — eller en ny Moses med friskhuggede Stentavler.

Han paaviste alene Loven, der hersker og altid har hersket, siden det første Lavakorn fortættede sig af Urtaagen.«

Kjeld føler sig tryg i Tanken om, at der i Morbror Ottos Have er Plads for hans Barndomstro, hans Mors og Gammelmors Tro.

Han faar en ny Rigdom og behøver ikke derfor at give Afkald paa noget af det, han forhen har ejet. Han skal ikke veje og vælge; de nye Vaaben forliges med den gamle Rustning.

Og mens han ligger med lukkede Øjne i Solen og lytter til den Gamles Tale, ser han for sig Mølgaardens fire solide, rørtækte Længer, vandrer ved Gammelmors Haand Stierne ud og Furerne hjem, langs Agre, Rugmarker og Enge. Hø og Korn vugger i høje Læs ad de smalle Markveje, Kvæget vandrer i broget Flok ud og ind ad den brede Port . . . et Rige, han skal erobre i hensynsløs men ærlig Kamp.

Og Blodet strømmer gennem ham med Sundhed og Styrke.

Gudrun og hendes Fader kommer ind gennem Laagen fra Fjordsiden.

Hun bærer over Skuldrene en Rinkning Reb, knyttet sammen i Stik og Knuder; den bette Dalgas slæber sig tungt bagefter ved sin Krykke.

Saa ved han, de to gamle skal have fat paa Sømandsknuderne.

Sammen med Gudrun baner han sig Vej til Skrænterne paa Dalens Nordside. Det er midt i Hindbærtiden.

V

Den første Dag, Kjeld besøgte Otto Just, traf han i Haven Gudrun og hendes Far.

Han humpede omkring ved sin Krykke, med Træbenet, der var lidt for højt i Forhold til det naturlige Ben, stukket skævt ud fra sig til den ene Side.

Morbror Otto kalder ham Martin; blandt alle andre i Østertorp hedder han Den bette Dalgas eller ret og slet *æ Dalgas.*

Faa husker mere, hvorfra Navnet skriver sig, det hører sammen med Mandens Historie, og den har Kjeld faaet fra Ende til anden en Aften i Morbro'rens Have:

Som tyveaarig Karl havde Martin for tre Somres sammensparet Løn købt sig ind i en Udkant af Sanderup Hede.

Med en Kasse Svovlstikker og en Spade gik han løs paa Lyngen. Siden fik han et Par Stude og en Plov til Hjælp, nogle Aar efter ogsaa en Kone.

Studene og de to unge Folk delte Arbejdet og Udbyttet omtrent ligelig imellem sig; hellig og søgn gik for dem i eet, somme Tider ogsaa Dag og Nat. Med Klov og Plov gnavede de sig dybere og dybere ind i Hedejorden; der kunde avles Kartofler og Rug, til Nød lidt Byg.

I en Lavning, hvor Sneen blæste sammen om Vinteren, kunde der ogsaa vokse Græs, — et muntert, lyst Bælte, der slyngede sig ind gennem Enebærris og Pors.

Der blev Græsning til et Kobbel Faar, ja, Martin vovede endda den dristige Spekulation at købe en Ko. Den var mager og knoglet, men kunde i en snever

Vending afløse en Stud, naar Halmselen havde gnavet Brod i en Bringe.

Men et lille Pigebarn, der kom til, kunde ikke taale dens Mælk; hun fik Tuberkler og døde. De voksne tog dog ingen Skade af den; den gav sammen med Kartofler og Rugbrød en god, kraftig Næring.

De to Smaapiger, som Konen siden bragte til Verden, fik den kogt og trivedes.

Og Familien vedblev at svide Lyng og bryde Al; Rug og Kartofler avledes nu til Overflod, de kunde ogsaa sælge Uld, somme Tider et Par Lam.

Saadan gik der en tolv—femten Aar.

De havde i den Tid ikke set meget til Verden, der laa Østen for dem, og Vest paa var der den første halve Mil ikke andet end Lyng, længst ude lukkedes Udsigten af et Højdedrag, der skød sin blaa Bue op mod Himlen, og som Solen brugte at gaa ned bag ved.

Heden dèr ejedes af en Samling Gaarde paa den anden Side Bakken, hvis Beboere saa at sige laa med Hovedet i Lyngen og Benene i Engen; thi langt der vesterpaa gik en Aa, og ved dens Bredder var der rigt Høslæt.

Fra den Kant var det, Begivenheden brød ind i Martins Liv.

En Morgen, da Konen var paa Vej ud til ham med Madtejnen, fik hun Øje paa en Flok Mænd, der færdedes oppe paa Bakkekammen.

De gik med Reb og Spader, huggede Huller i Jorden og bar sig i det hele taget usædvanlig ad.

En høj Mand gik iblandt dem og prikkede og pegede med en Kæp. Solen lyste i hans blanke Støvlekraver, Skafterne havde han udenpaa Bukserne.

Martin gik og samlede Sten op af sin Brakmark og havde ingenting set; nu maatte han give Konen Ret i, at der *var* noget deroppe. Ogsaa han fandt, at det saa aparte ud, men mente dog ikke, det var noget, man behøvede at gaa efter.

Saa gik hun selv.

Martin fulgte hende ud af Øjenkrogene, mens han pillede Flinteknolde op i sit Sækkelærredsforklæde. Han

saa hende gaa forbi Mændene deroppe uden at standse og forsvinde ned over den anden Side af Bakken.

Et Par Timer efter kom hun tilbage, og nu vidste hun da Besked.

Det var ham Dalgas, der var kommen til Vestergaardene, og Folkene derovre vidste ikke alt det gode, de vilde sige om ham.

Han havde faaet dem til at lave Vandinger nede ved Aaen; sidste Foraar havde der staaet een Bløde ud over Markerne paa begge Sider, langt omkring, saa nu var der ingen Maade paa alt det, de kunde faa til at gro.

En halv Mil uden for deres Dør var der sket Mirakler med Mergel og Vand, uden at de havde haft Anelse om det!

Og nu skulde de til at plante Træer paa Bakken. Der skulde blive Skov! Vestergaardene havde slaaet sig sammen om det. Dalgas havde været der i flere Dage; han forestod og ordnede det altsammen.

Martin og Konen snakkede den Dag og de følgende Dage ikke om andet.

Senere hørte de jo mere om Vandings-Underet, om Vestergaardenes uanede Frodighed og nye Velstand, om Mergelbaner og Kanaler. Den herlige Mand Dalgas!

Efterhaanden gik det dog op for Martin, at til hans Side af Bakken naaede Aaen ikke, heller ikke Mergelbanen, og han søgte paa ny at affinde sig med den sparsomme Vædelse, Vorherre undte ham, og den Smule Gødsel, han kunde skrabe sammen i Nøds og Faaresti.

Og Skoven, der maaske engang kunde blive et Læ mod den skarpe Vestenslud, den havde det vel lange Udsigter med . . .

Alligevel gik han der hver Dag og kunde ikke faa Dalgas ud af sine Tanker. »Hedens Konge«, kaldte de ham!

Martin krummede sig over Ploven, raabte »sej!« til sine Stude, og Jernet knasede gennem Sten og Sand, gjorde støt sit Værk.

Hans Kone slap imidlertid ikke den interessante Forbindelse med Vestergaardene. Det ældste af Pigebørnene gik med Fornøjelse den Fjerdinvej længere til Købmand, og Else Marie selv gjorde sig et højst unødigt Ærinde

derover med et Par af Mandens gamle Støvler, som hun lod bagflikke.

Det kostede hende 35 Øre; men hun havde Nyheder med sig hjem for alle Pengene: Den følgende Søndag skulde der i Sanderup være stort Møde med Foredrag om Hedesagen, med Fest og Fællesmad i Kroen til Ære for Dalgas.

Hun syntes, de skulde gaa derover.

Sanderup Kro laa rigtignok en halv Mils Vej paa den anden Side af Aaen, helt oppe ved Landevejen. Men naar de gav sig af Sted i god Tid . . .

Pigebørnene kunde nok for en enkelt Søndag tage sig af Kreaturerne. Martin var ingen umedgørlig Mand, Ideen kunde være god nok, selv om den nok ved første Betragtning syntes ikke saa lidt vidtløftig.

Søndag Morgen begav de sig saa op over Lyngbakken.

Hverken Martin eller Else Marie havde haft Støvler paa, siden deres yngste Datter, Gudrun, var i Kirke. De fandt derfor Fodtøjet ubekvemt og tog det paa Nakken. Under saadanne usædvanlige Forhold yndede Else Marie at udfolde sine hustruelige Egenskaber: hun tog Mandens Støvler sammen med sine egne, — hvilket han forøvrigt fandt i sin naturlige Orden.

De havde haft god Lyst til at gøre Ophold, da de naaede Aaen, men Martin kunde paa Solen se, at Tiden var fremrykket.

De kom heller ikke for tidlig.

Da de traadte ind i Krosalen, stod Dalgas paa Talerstolen. Hver Bænkeplads var optaget, de maatte tage til Takke med hver sin Dørstolpe, — efter den lange Vandring var Stillingen ubekvem, og Else Marie døjede med at holde Øjnene aabne.

Da en Kone paa bageste Bænk for visse Aarsagers Skyld maatte udenfor, fik hun Siddeplads. Straks efter faldt hun i Søvn.

Martin derimod holdt sig oppe. Med Øjne og Mund slugte han hvert Ord, hver Bevægelse, der udgik fra Talerstolen. Han blev grebet:

Tørre Lyngørkener, nøgne Klitstrækninger stod Man-

den deroppe og forvandlede til Skov og grønne Enge. Han manede alle til at være med i Kampen:

»Det stærkeste her paa Jorden,« sluttede han, »er hverken Pengemagten eller Bajonetterne; men det er Kærligheden til Fædrelandet, og til Næsten og til alt, hvad der er ret og godt.«

»Hør!« bifaldt Laust Vestergaard, og gav Signalet til den Klapsalut, der hilste Talen.

De bageste Bænkesiddere listede mod Udgangen, de forreste strømmede mod Fløjdørene, der førte ind til den store Krostue, hvor Fællesbordet stod dækket.

Didhen styrede ogsaa Martin med Else Marie ved Ærmet. Han vilde i det længste ikke slippe den Mand. Ikke før han havde trykket hans Haand til Tak. De to var de sidste, der naaede Døren.

Bred foran Indgangen stod Laust Vestergaard.

»Har I Billet?«

Martin peger paa det stribede Baand i Knaphullet, Indgangstegnet til Foredraget. En Del Folk samler sig omkring dem.

Vestergaardsmanden slaar et Grin op: »Det er kuns til den aandelige Del, — den her koster 3 Kroner — pro persona.«

Martin multiplicerer langsomt med 2, — naar et svimlende Tal. Nej, det kan der ikke være Snak om. Men han kan dog stadig ikke opgive Tanken.

»Skidt med Maden,« siger han rask. »Mig og Else Marie kan tage en Kop Kaffe.«

Nej, det kan Laust ikke gaa ind paa. Han lukker den ene Fløjdør, tager i den anden.

Noget stiger op i Martin, — en Stemning, som maa skyldes Foredraget og hans stærke Betagethed, og han siger den Replik, som hans Læber i normal Tilstand aldrig kunde have formet:

»For a tykkes, a sjel er saad'n en Slaws Dalgas.«

Der bryder en stor Munterhed løs blandt dem, der staar i Nærheden.

»Det er sgu én af dem bette!« skratter Laust og trækker Døren i med et Smeld.

Else Marie er allerede paa Vej mod Udgangen, flov og ærgerlig paa Martin.

De har ikke gaaet den lange Vej for at blive til Grin. — hun for sin Part har da forresten ogsaa faaet nok af den Dalgas-Snak.

Men Martin er ikke sig selv længer. Han naar Else Marie og siger arrig:

»Det er ogsaa fordi, du sad der og snorked, de ikke vil ha' os ind.«

Det svarer Else Marie ikke paa. Hun føler sig i Omgivelser, der gør hende usikker; hun vil blot hjem.

Da de er kommen udenfor, befrier Martin sig igen for Støvlerne og slænger dem til hende:

»Nu kan du gaa i Forvejen, — derinde tager de vel ogsaa mod Smaafolk.«

Han retter sine Skridt mod Krostuen. Else Marie prøver at snakke godt for ham. Hendes Instinkt raader fra at lade ham blive alene.

Men hun kommer ingen Vegne med ham. Han hører ikke paa hende, fortsætter hidsig sin Gang mod Døren uden at se sig tilbage.

Saa gaar Else Marie.

Inde i Krostuen sidder en Flok af dem fra Bagbænkene. Martins Forhandling med Laust Vestergaard drøftes. Da Hovedpersonen nu viser sig, siger Røde Anders, henvendt til hele Skænkestuen:

»Der har vi sgu Den bette Dalgas!«

Martin ignorerer og ser indelukket ud. Han bestiller sig en Kaffepunch. Den ene bliver i Eftermiddagens Løb til mange, — ud paa Aftenen forlanger han Rom. For ikke at komme til kort med sine Skillinger betaler han for hver Genstand ved Modtagelsen.

Til sidst er han og en Bissekræmmer, der ud paa Aftenen er kommen til, alene i Stuen. Martin krænger Pungen ud over Bordet, skraber Indholdet i Bunke, men opgiver at tælle.

»Rom for det hele!« kommanderer han. Og han indbyder Kræmmeren til at gøre sig Selskab. Derved faar den sidste Levering hastig Ende, og Martin begiver sig paa Hjemvejen. Et Sted i Lyngen forsøgte han at overnatte, men Lejet tiltalte ham ikke i Længden.

Ud paa Morgenstunden vendte han hjem, og hele Dagen sov han.

Else Marie fandt sig i det, men da hun heller ikke de følgende Dage kunde drive ham i Marken, tabte hun Taalmodigheden og gav ondt af sig.

Martin forsvarede sig ikke; i Mørkningen listede han hjemmefra og var ikke ædru, da han kom tilbage. Rusen holdt sig denne Gang i flere Dage; det gjorde Else Marie mistænksom, og en Morgen fandt hun da ogsaa en tom Flaske i hans Sengehalm.

Hendes Vrede kendte nu ingen Grænser, men den blev uden anden Virkning end den, at Martin om Aftenen igen drev af Gaarde.

Han blev ved at drikke.

Else Marie kunde ikke ene holde Bedriften oppe. Om Efteraaret maatte de sælge den ene Stud, til Jul gik den anden.

Uden Samraad med Konen afhændede Martin ogsaa Koen og kom hjem med en Harmonika, som han til Familiens Forundring trakterede med Virtuositet.

Hvor han havde lidt sit Nederlag søgte han sin Oprejsning. *Den bette Dalgas* spillede til Dans første Gang i Sanderup Kro!

Siden blev han brugt ved Gilderne om Vinteren i Vestergaardene.

Han tjente derved det, han selv kunde drikke, men ikke nok til Familiens Underhold. Kreditorerne tog Ejendommen og Jorden, Familien skulde ud til November.

Saa vidste Else Marie, hvor *hun* vilde hen.

Den ældste Datter kom en Aften grædende ind i Køkkenet hos Laust Vestergaards.

Hendes Mor var gaaet i Aaen og havde taget bette Søster med sig.

Laust og hans Karle kom derned; de maatte lede længe, før de fandt dem.

Strømmen havde taget dem og ført dem over til Sivholmen.

Else Marie var død, men Gudrun var kommen i Land. Den lille 7 Aars Unge sad og jamrede sig inde mellem Sivene. Der var nogle Ord, hun blev ved at gentage og gentage, men de kom ikke op over Graaden.

Først da Laust's Kone havde faaet hende lidt til Ro, fik hun fat paa dem:

»A løst' mi' Fadervor, men den hjalp et, — a løst' mi' Fadervor, men den hjalp et!«

An' Vestergaard syntes, det var en grim Snak af et Barn, der havde været lige ved at dø, og hvis Mor laa Lig i Huset. Hun tyssede strengt paa Pigen, stoppede Dynen om hende og lod hende ligge.

Efter den Dag var der ingen, der brød sig om at høre den bette Dalgas spille til Dans.

Han gik saa sammen med en Skipper i Østertorp om en Baad og flyttede med sine to Pigebørn ind i et forfaldent Hus ved Fjorden.

Hans Kompagnon havde samme Svaghed for Flasken som Martin, men de var begge dristige Folk og havde tidt bedre Fangst end de andre Baadelag.

De gik ogsaa i Fragt, mest paa Halmstad efter Tømmer, men undertiden paa længere Rejser. Om Vinteren holdt de sig til Fiskeriet alene.

En Vinterdag havde de vovet sig saa langt ud, at en Storm kom bag paa dem og tog Baaden.

Makkeren blev der; Martin holdt sig ridende i fem Timer paa Kølen, saa blev han samlet op af en Galease fra Fur. Begge hans Ben var forfrosne, det ene gik der Koldbrand i, det mistede han.

Mens han nu laa hjemme i Hytten og langsomt kom til Kræfter, tjente han sit Ophold ved at knytte Fiskenæt; og der gjorde han en Opfindelse: et Flyndervaad med en egen Lineføring, som Fiskerne fandt praktisk.

Hans Nabo, Otto Just, kom i den Tid hver Dag og besøgte ham; han hjalp ham til at tage Beskyttelse paa Opfindelsen, og det gav Martin en god Fortjeneste.

Fingersnild som han var begyndte han saa at eksperimentere med sine Sømandsstikninger. Hans Opfindsomhed var uendelig.

Otto saa snart, hvordan han under Arbejdet rejste sig, fik ham med sig hjem i sin Have og indrettede dèr et formeligt Værksted for Vod og Knuder, hjalp ham med Tegning og Tekst at illustrere hvert nyt Resultat; det skulde blive til en Haandbog for Søfolk og Fiskere.

Martin blev Menneske igen, lod af med Drikkeriet, og fik sit Hus gjort i Stand. Der blev Plads og Raad til en Ko, og der var Græsning til den i Landevejsgrøfter og ved Stranden.

Den ældste Datter fik Tjeneste paa en af Gaardene i Østertorp, og Gudrun, der nu var blevet 13 Aar, drev omkring med Koen, styrede Hus for Faderen og var »Stuepige« hos Otto Just.

Sammen med Kjeld blev hun indviet i Ottos hele Bedrift, hans naturhistoriske Eksperimenter, Plantnings- og Krydsningsforsøg, — hele det egenartede Liv, der for Børnene var som et Eventyr, men et Eventyr, der fyldte dem med Viden og gjorde dem forskellige fra alle andre Børn: to lyttende, læredygtige Elever i Darwins Have.

VI

Kjeld tjener paa tredie Aar hos Laust Riis i Østertorp. En mindre Dreng er fæstet til Hjælp med Køerne, Kjeld har begyndt at følge Heste.

Laust har ikke noget ondt at sige ham paa; men i Drengens Væsen er der noget mut og trodsigt, der gør ham tidlig voksen, selvhjulpen.

I Smaating er han altid tjenstvillig, men hvor det gælder, der tænker han først paa sig selv. Da han opdager, de ikke kan undvære ham til Malkningen, forlanger han lagt paa sin Løn.

Laust Riis plejer selv at bestemme, hvad Løn hans Folk skal gaa for, og bliver vred.

Hvad bilder den Kylling sig ind!

Men saa siger Kjeld sin Plads op. Der er god Brug for ham andetsteds, han kan flytte.

Laust giver sig ikke lige straks. I en hel Uge er han paa Farten for at finde én, der kan løse Kjeld af. Det lykkes ham ikke.

Saa er det da om at finde en ærefuld Tilbagevej. Han snakker med sin Kone om det, og hun mener, at da Kjeld er af Familien, kan de for en Gangs Skyld give efter. De vil jo nødig af med ham.

Laust finder Begrundelsen tiltalende og gentager den overfor Kjeld. Men nu gør Drengen sig stædig: De 25 Kroner, han har forlangt lagt paa, er for Malkningen; skal han have noget ekstra, fordi han er af Familien, maa det blive en Post for sig; han sætter den til 20 Kroner, — nu da han først har sagt op — det er maaske endda vel lidt?

Laust er i Virkeligheden ikke uden Sans for Humor. Han bliver ikke gal, som Kjeld havde ventet; han slaar til.

I Skolen er Kjeld noget for sig selv, langt forud for Kammeraterne, dygtigere til al Ting. Naar han den første Tid forbløffede Degnen med sine gode Svar, fik han jævnlig det Spørgsmaal: »Hvor véd du nu det fra?« Kjeld gav altid den samme Forklaring: »Det siger Morbror Otto«.

Degnen holder meget af ham, men de andre Drenge kan ikke lide ham. Han stiller sig udenfor Fællesskabet; naar de med hinanden deler ondt og godt, holder han sig udenfor, passer sig selv. De opdager snart, han staar sig ved det, men det gør ikke Forholdet bedre.

Kjeld mærker nok, han bliver ensom derved, men det anfægter ham ikke. Livet er Krig, de andre har blot ikke endnu opdaget det indbyrdes Fjendskab. En skønne Dag vil det komme bag paa dem. Det er, som naar de leger Røvere og Soldater, og Røverne troskyldig gaar i Soldaternes Fælde: »Av for den! stod du dér?« Og saa ligger de der.

Eller en anden Leg: Der er en Høj bag Degnens Have; den »stormer« de i Frikvarteret. Et lille Parti paa Toppen skal forsvare den mod alle de andre. De, der naar op, har Lov til at hjælpe deres Kammerater. Det gaar haardt til med Puf og Spark. De fleste puffer fra, en enkelt hjælpende Haand strækker sig ud her og dér.

Det er Livets Leg, synes Kjeld. Nogle faa udvalgte staar paa Toppen, — det gælder om at komme derop.

Med Tænder og Klør maser de paa, de dernede, kratter og kravler sig frem. Tju! et Dunk, et Spark! Her er ikke Plads, væk med dig, paa Toppen raader vi! Den, der er nede, bider Tænderne sammen, prøver igen, tar sine Knubs; de stærke naar op, de haarde, de selvhjulpne, Naturens Udvalgte! De ængstelige og svage bliver i Grøften.

Kjeld plejer at naa Maalet; men endnu har han aldrig rakt en Haand ud til Hjælp for en anden. Fra sin Tinde nyder han Kampen, dens Spænding, sin egen Styrke.

Kjelds eneste Kammerat og Ven er Gudrun.

Om Aftenen mødes de i Darwins Have — nu spørger han ikke længer Laust om Lov til at besøge Morbror Otto —, om Dagen træffes de ved Vejene, hvor Gudrun færdes med sin Ko.

Mundharpen fører hun endnu med sig; hun har arvet Faderens musikalske Sans, lagt mere til: Kjeld synes, hun spiller himmelsk. Hun har selv fundet paa at forbedre sit Instrument: et Vandglas, som hun spiller ind i, giver Tonerne en dæmpet, sprød Resonans, som intet andet Instrument ejer.

En Dag er Kjeld ude at slaa Græs i Nørremosen. Det er ikke ordentlig Hø, det, der gror herude imellem Kjærtuerne paa den sure Mosebund, og Leen gnaver sig bestandig sløv i de stridige Straa. Han finder da paa at tage et Lyngjern, som en af Karlene har lagt fra sig i Kanten af Heden; med en flad Sten stryger han dets Eg, og Arbejdet gaar som en Leg.

Som han nu har vænnet sig til at betragte enhver Foreteelse under Morbror Ottos Synsvinkel, bliver denne lille Opfindelse ham til en lang, underholdende Tankeleg: Han var en Skabning, der skulde bjerge Tilværelsen ved at slaa Hø, og han havde Høslætfolkets sædvanlige Udrustning, en Le.

Men ude i Kærmosen, hvor han levede, slog den ikke til; han vilde være dømt til Undergang, hvis ikke Naturen ved et Lune havde valgt ham til Anlæg for et nyt Forsøg, en Variant, der havde Lyngjern i Stedet for Le.

Se, hvor det nu gaar! Han bliver Kærmosens Herre;

han og hans Slægt, de Lyngjern-bærende, bliver Herskere paa en Plet af Jorden!

Men egentlig var det jo ikke over Kærmosen, han skulde herske. *Hans* Plet er Mølgaarden. Vaabenet, der skal bane ham Vejen, har han endnu ikke fundet.

For første Gang føler han det bevidst som et snærende Baand, der er lagt paa ham, noget, der gør ham ufri, hæmmer ham i Kampen.

Den, der skal sejre, maa vælge sit eget Maal; Vejen efter sine Anlæg.

Med hvilken Ret forlanges det åf ham, at han skal sætte Livet ind for det, andre har valgt for ham!

Mennesket har først og fremmest Pligter mod sig selv, Ret til at ville sig selv, — alle andre Hensyn gør svag.

Inden han naar til Ende med disse Betragtninger, stiger Gammelmors Skikkelse frem for ham. Hun holder hans Haand, og de vandrer de kendte Stier. Han hører hende hviske i Mørket fra sin knirkende Stol: »Det én har lovet sin Moder i hendes Dødsens Stund...«

Gammelmor, hun er stærk. Og har hun da villet sit eget?

Jo, har hun ikke? Er det ikke *hendes* Hjem, der skal erobres tilbage?

Af ham!

For ham har det aldrig været andet end et Hjem i Drømme. Han selv har aldrig haft noget Hjem, fordi det andet blev gjort til det, det dog ikke var.

... Men det, én har lovet!

Han kan ikke komme til Bunds. Hans Arbejde er endt, og han vil gaa.

Da hører han fra Lavningen, nede fra »Fællesjorden«, Gudrun spille og bliver glad ved Tanken om at træffe hende.

Hun sidder, som han plejer at se hende, med de nøgne Ben trukket op under sig, og Hovedet bøjet frem over Mundharpen i de hule Hænder.

Da hun faar Øje paa Kjeld, rejser hun sig og kommer imod ham. Pludselig begynder hun at danse, — ned over Bunden af en udtørret Mosedam danser hun, mens hun bliver ved at spille.

»Skynd dig herned, Kjeld! Smid Træskoene! Du har aldrig traadt paa noget saa dejligt!«

Hen over den fugtige Sænkning breder sig et Lag af grønne Alger, et dybt, blødt Tæppe, kølig, bølgende og gyngende, blot Foden flytter sig.

Kjeld og Gudrun har den samme, oprindelige Evne til at sanse med Fødderne, paa nøgen Fod har de fra Fødselen af traadt sig Fortrolighed til med Jorden; det har givet dem ligesom en egen Sans for Berøring, en Jordkending, der ikke naar gennem Støvler og Sko.

De tager hinandens Hænder og løber flere Gange frem og tilbage over den bløde, grøntgyngende Bølge, indtil de forpustet kaster sig ved Siden af hinanden i Lyngen.

Kjeld fortæller hende om sin Sejr med Lyngjernet. Manden har ikke ventet, han skulde blive færdig den Dag, og endnu er der flere Timer til Aften!

Ad samme Vej som før kommer han saa ogsaa til at tale om Mølgaarden.

Hvis han nu fik Lyst til noget andet. Synes hun saa, han skal blive ved at tænke paa Gaarden?

»Du skal gøre det, du selv vil blive mest glad for i Længden«, mener Gudrun.

»Men det, man har lovet en, der er død, det er ligesom noget, man har lovet Vorherre«, siger Kjeld.

»Tror du paa Vorherre?« spørger Gudrun og ser forundret paa ham. »Det gør vi ikke. Naar alting saadan er blevet til ligesom af sig selv — det véd du jo, det er — saa er det da noget Snak med at Vorherre har skabt alting.

Alting er jo ikke engang skabt endnu, der bliver hele Tiden noget nyt. Har din Morbror ikke lært dig det?«

Kjeld forsøger at lægge ud for hende, hvordan det ene godt kan forliges med det andet; men Gudrun fortsætter sin Tanke:

»Hvis Vorherre var til, saa hjalp han vel dem, der ingenting ondt har gjort, og bad ham om det. Saa kunde han da ikke nænne, at mange skulde have det saa forfærdelig ondt, — ikke alene Mennesker men ogsaa Dyr.«

Kjeld stritter imod: »Naar vi ikke kan være glade,

hvis vi gør noget galt, og naar vi har det saa godt, saa længe vi gør det rigtige, saa er det vel fordi Gud har givet os en Samvittighed . . . Tror du da ingenting paa, Gudrun.«

»Jeg tror paa en Jødekage«, svarer Gudrun og lægger sig bagover i Lyngen og ler.

Kjeld ser misfornøjet paa hende.

»Hvad er det for Snak. Kan du nu ikke tale ordentlig!«

»Det *er* sandt«, paastaar hun. »Der er noget med en Jødekage, som jeg »tror« paa.«

Hun er igen alvorlig; men Kjeld vil vide, hvad hun mener.

»Det var dengang, jeg var en seks-syv Aar, — ja, det var det Aar, Mor døde. Saa blev jeg sendt til Sanderup Bager og skulde købe Brød. Det var om Vinteren, og det var saa langt dengang, for jeg var jo selv ikke ret stor.

Jeg havde faaet 5 Øre af Mor til at købe noget for, men jeg skulde tage det med hjem og dele med Dorre; hun var syg.

Saa købte jeg en Jødekage, af disse her runde, du véd, der er bagt i Ringe. Den saá saa god ud. Jeg fik saadan en Lyst til at smage paa den, inden jeg kom hjem. Men det maatte jeg jo ikke.

Mon det kan ses, hvis jeg bare tager den yderste Ring? tænkte jeg saa. Der er jo ingen der véd, hvor stor den har været. Jeg pillede den op og brækkede en Bid af. Men den første Ring holdt ikke op; den hang sammen med den anden; det var nemt at se, der var taget af den. Jeg maatte tage den næste med. Det hele gik i eet, der var ikke andet for end at spise hele Kagen.

Hjemme maatte jeg saa lyve og sige, jeg havde tabt Femøren. Og Dorre laa i Sengen og græd, fordi hun ingenting fik.

Men saadan er det med al Ting, Kjeld. Altid, naar én faar begyndt med noget galt, saa gaar den ene Ring i den anden, det holder aldrig op. Der er ikke andet at gøre end blive ved, til det faar en Slags Ende.«

Kjeld har ikke hørt efter hendes sidste Ord. Han

sidder og tænker paa det, han véd hun som lille Pige har oplevet; han forstaar heller ikke, at Vorherre dengang kunde nænne at lade det gaa saa haardt ud over dem.

Gudrun fortsætter, uden at mærke hans Fraværelse:

»Det er dér, ligesom det din Morbror fortæller: noget begynder, og saa bliver det ved. Det, der er begyndt, holder ikke op igen. Det bliver ved, og bliver ved.«

For ikke at gaa glip af sin Triumf i Kærengen, maa Kjeld skynde sig hjem. Solen begynder at dale.

Op over Markstien følger ham Tonerne af Gudruns Mundharpe.

VII

Østertorp Teglværk ligger paa den flade Lerslette, som begynder helt ovre ved Fjarild og mellem lave Banker i Nord og Syd skyder sig ud til Fjorden.

Istidens Floder har udtømt deres Vand i det brede Bækken, dannet Sø og bundfældet Lag paa Lag af fint, fedt Ler over Søens Bund.

I Tusinde Aar laa den hvidgule Flade unyttet hen, tung og klæg om Vinteren, tør og forrevnet i Sommerens Blæst og Sol, for tung for Ploven, uhaandterlig for Spade og Greb, men et yppigt Voksested for de Planter, der kunde taale fed Kost: Sødgræs og Kogleaks, Skove af Star og Strandsiv, Salturter og Gaasefod. Op over den lave Bundflora ragede Marktidsel, Bulmeurt og Skarntyde; mod Øst lige i Fjordkanten, et tæt blaaligt Hegn af Strandasters og Strandkarse.

Det var Knud Torum, der først fandt paa at drage Nytte af den Rigdom, der her laa skjult under gavnløst Ukrudt, et Spadestik under den forvitrede Skorpe.

Han byggede den første Teglovn, strøg og brændte den første Sommer til en ny Ladebygning; og da det viste sig, at Stenene var stærkere og smukkere end

dem, man hidtil havde hentet langvejs fra til høje Priser, — med en Klangtone som hamret Metal, saa tvang Naboerne Bedriften op; Stump efter Stump skødedes til den første uanselige Bygning, nye Ovne og Tørrelader rejste sig over Lerfladen; brune Teglstensgaarde blomstrede op i Sognet, støbt af uforgængelig baltisk Ler.

Det var dog først da Knud Torums næstældste Søn, Esper, kom i Spidsen for Bedriften, at den voksede op til en formelig Storindustri.

Paa Rejser baade herhjemme og i Udlandet havde han studeret den moderne Teglværks-Teknik og gjort den Opdagelse, at der faa Steder fandtes saa ypperligt Materiale som i Østertorp-Bækkenet.

Da han kom hjem, lod han de gamle Ovne rive ned, byggede nye og større efter de Metoder, han andetsteds havde set anvendt; en lille Havn blev anlagt og Transportspor ført ud fra Teglværket.

Til Bolig for sig selv rejste han paa Banken ud mod Fjorden en Villa med lavt Taarn og Svale, bygget af Mønstersten fra hans egen Ovn.

Skønt af Bondeæt og selv Bonde i Maal og Adfærd, har Esper Torum faaet det Præg af højere Kultur, som Rejser og Studier, af hvilken Art de end er, giver.

Stenene, der stabler sig op i brune Fæstningstaarne om hans Ovne, er et Produkt af hans Aand og Snille mere end af Arbejdernes Hænder.

Det sés paa hans Ansigt og Skikkelse, at han ikke har taget Form som sine Fædre af Jorden alene.

Ogsaa hans Væsen bevægede sig med en Lethed, der ikke var af hjemlig Art, skønt han tidt kunde være tung og træt i Sind.

Med sine Naboer stod han paa en god Fod, kunde hæve sig over dem uden at saare; men sine Venner hentede han udefra.

En ung Mand, Tage Stam, Bondesøn fra Hedeegnene ude i Syd, havde som tyveaarig Knøs sluppet Ploven og var med sin Stav i Haanden draget ud i Verden for at blive Arbejderagitator og Digter.

Et Vinterlærerseminarium og et Par Højskoler gav ham ikke den Aandsføde, han hungrede efter; saa tyede

han ind til Hovedstaden, gik, saa gammel han var, paa et Artiumskursus og blev Student.

Sin Hyrdefløjte førte han med sig; dens Toner bevarede upaavirket af Bragemaal og Bylarm de Klange, Bondeland og Hedekær havde lagt i den. Da han for første Gang lod den lyde en Nat i Studentersamfundet, smilte de unge Musadyrkere; men et Par ældre Bohème-Digtere løftede Hovedet fra Absintglasset og spidsede Øren. De lugtede frisk Mjød af Suttungs Horn, og en af dem sprang op og hyldede den unge Skjald i en begejstret Tale, hilste ham velkommen som Fornyer og Lysbringer paa Parnasset!

Den gamle Digter var et Studenterorakel, og alle Øjne rettede sig mod Bondeknøsen, hvis liniestærke og smukke Profil løftede sig i Lytten mod den faderlige Kaldsfælle paa Talerstolen: »Død og Pine«, tænkte de, »er du saadan en Karl!«

Esper Torum, der ikke selv var Student, men ved en akademisk Ven samme Aften var indført i Samfundet, tog af det nære Landsmandskab Paaskud til at hilse paa Tage Stam.

Da Tage hørte, at Esper var fra Østertorp, greb han igen hans Haand i sin brede faste og udbrød paa sit Hjemlands djærve Maal: »Men saa er vi vel dus!«

Det fandt Esper Torum i sin Orden, og uden alle Formaliteter blev et fast Venskab sluttet mellem dem.

Tage Stam, som ikke ved noget Baand var knyttet til noget Sted, tog mod Espers Indbydelse til et Feriebesøg paa det jydske Teglværk. Det kom til at strække sig over flere Maaneder, og i den Tid blev hans første lille Digtsamling gjort færdig, og samme Efteraar udkom den paa et lille jydsk Forlag.

Digtsamlingen var tilegnet Esper Torum.

Selv Himmelens frieste Fugle flyver aldrig alene. Tage Stams voksende Digterry skaffede ham mange Venner: unge Poeter, Kunstnere fra alle Kunstens Egne; og da han nu hos den unge jydske Teglværksejer havde fundet et nyt Hjem, faldt det af sig selv saaledes, at nu én, nu en anden fulgte med ham derover, og alle mødte de den samme vidtfavnende Gæstfrihed.

Esper Torum var ugift; hans Husbestyrerinde, en

yngre, velbegavet Jomfru fra Aalborgegnen, fandt i Besøgene en munter Afveksling i Husets daglige Ensformighed og opmuntrede af et godt Hjerte baade Vært og Gæster til hyppig Gentagelse.

Det er efterhaanden blevet til en fast, paalidelig Stab: Uadskillig fra Tage Stam er Digteren Hannes, en lille buttet, rødmosset Nørrejyde, der synger og traller, som den Lærke, han er, — river sine saftige Vittigheder af sig paa bredt rullende r-Toner og gør Kur til Jomfru Maltmann, naar ingen yngre er i Farvandet. Det runde Hoved, der tidlig er blevet skaldet, dækkes af en vilter, lyslokket Paryk, som Maltmann morer sig med at udpryde med røde og blaa Sløjfer.

Til Klikken hører ogsaa de to unge Malere Borgstrøm og Dahl. De spiller Luth og Mandolin, synger Bondeviser paa alle europæiske Tungemaal og dekorerer Lysthuse og Lofte i Esper Torums Have og Hus: karrikerede Portrætter af dem selv, af Gæsterne, af Esper Torum og den mørke Skønhed Jomfru Maltmann.

Til de sjældnere Fugle hører Digteren og Ørkenfareren Mogens Erlandsen og den unge Skuespillerinde, Tage Stams Kærlighed, Anna Linde.

Men én Sommer var de der alle: Tage Stam har faaet et Rejselegat, og sammen er de stævnet for at hylde ham til Afsked.

Fra det flade Tag paa Taarnet klinger i de stille Juniaftener Luthens og Mandolinens Toner, de skingrende Sange og Hannes's drengeklare Trallen.

Dér danser han Wienervals og fyensk Polka med Jomfru Maltmann, og Tage Stam ligger i Flugtstol og læser højt for Esper og Anna Linde af sine utrykte Digte.

Mogens Erlandsen skal paa Studierejse gennem Jylland og øver sig i at køre paa Cykel i en Strandkant.

Bønder og Arbejdere tradsker forbi ad den lergule Vej, gaar langsomt, mens de ser til den modsatte Side og lytter.

Den Esper Torum! Godt for ham, at Teglstens-Stablerne staar der i solide Firkanter og vidner fast om hans Vederhæftighed!

VIII

Det er Sankt Hans-Aften. Næste Dag skal Tage Stam rejse.

Kolonien stævner ud paa Heden, til Tinghøjen. Ved Midsommerbaalets Flammer skal han lyses ud paa Digterfærden.

I den Hede har han vandret, fra han første Gang kom til Østertorp, timelange ensomme Vandringer gennem Lyng og Kær; dér fandt han Rytmen til sin Digtnings Toner.

Fra Tinghøjen vil han sige sit Fædreland Farvel.

Der er ingen Sentimentalitet i den Anledning. Baalet er lagt til Rette med barok Humor: I en flad Udgravning er nedsat en mægtig Tjærekedel, over den er bygget et Heksetempel med flagrende Drager og rødmalte Oksehorn. Højt naglet til en Stage rider Heksen selv paa sit Kosteskaft, med en flagrende Manke ef Lyngris og Pors.

I Spidsen for Flokken gaar Kæmpen Borgstrøm med Luthen svingende over sit Hoved, saa Marchtonerne runger gennem Luften og ganske tager Lyden fra den lille Dahls Mandolin.

Hannes med Jomfru Maltmann under Armen søger at følge Borgstrøms gungrende Takt; det lykkes aldrig, i uafbrudt Omtrædnings-March fører han sin Dame gennem den høje Lyng.

Mogens Erlandsen opruller for Esper Torum et fantastisk Kort over uopdagede Egne i Arabiens Indre, beretter sine Eventyr om underfundige Sheiker og rovlystne Kamelførere; hans lyse Øjnes Ærlighed og det blonde Ansigts rene Træk afviser enhver Tvivl om hans Tales Sandhed. Han er jo blot Digter.

Bagest, bestandig længere tilbage, kommer Tage Stam og Anna Linde. Hans brede undersætsige Skikkelse har i sin Fremadskriden en tung, skøn Rytme. Hovedet er lagt lidt knejsende bagover, dets Holdning markeres af den umaadelig bredskyggede Hat, der dog ikke skjuler det mørke Haars Fald over en kraftig, lidt for lige Nakke.

Anna Linde gaar ham saa nær, at deres Legemer ofte strejfer hinanden; men saa afstemt er enhver af hendes Bevægelser, saa plastisk behersket, at Berøringen kun kendes som en sekundkort Dvælven, ikke til at fange, blot for at hviske det til ham, at hun glædes over at gaa ved hans Side, være ham nær.

Det mørke, tungtfaldne Haar er fra Issens Midte lagt blødt ned over Tinding og Kind. Profilens billedskønne Linie staar ren og skarp mod Haarfaldets dybe Skygge.

Den stærktfarvede, næsten brandgule Kjole, svøber sig stramt om hendes ranke, myge Krop, Skuldrene sænker sig i Hvile, men Barmen, der er spæd som en ung Piges, spændes under Armenes Bevægelse til en næsten yppig Svulmen.

Set mod hans jordfaste Traad er hendes Gang som en Svæven, det ser ud, som de smalle, spidse Sko aldrig træder til Bunds i Lyngen, som gled hun eller dansede hen over dens Top.

I Haanden bærer hun en opkrammet hvid Straahat med stor, grøn Fjer.

Ud over Heden i den stille, lyse Nat risler hendes Stemme og Latter som Klang af Klokker. Hver Gang hun ler, hæver han Stemmen højere, den er melodisk, dyb, med en Betoning, der vel er jydsk, men dog saadan som ingen anden Jydes.

Musikken er naaet op til Tinghøjens Top. Hannes binder en Kost af Lyng og Mos og tænder den i Brand, svinger den over Parykken, til den knitrer i Luften som en graadig, lysende Fakkel, lader den saa dale ned i Tjærekedelen.

Den begsorte Røgsøjle og Flammerne, der snart efter vælter ud af Mørket, ses viden om, og Folk kommer listende fra alle Kanter gennem Lyngen.

Ingen gaar dog op paa Højen, de føler alle, at dér vilde de dog ikke ret høre til. Hannes kalder og vinker, opnaar, at enkelte rykker nærmere, men helt op faar han dem ikke.

Lige ved Højens Fod, saa nær, at hvert Ord, der tales deroppe, naar ned til dem, sidder Kjeld og Gudrun.

Fra den samme Plet har de fulgt Optoget helt nede

fra Fjorden, gennem Lyngen til Tinghøj: Gudrun blot optaget af de sære Musikinstrumenter og deres Toner, som hun hidtil kun har hørt fjernt fra det flade Taarntag. — Kjeld har i selve Skikkelserne eller i den Stemning, der udstraalede fra dem, set Aabenbaringer fra en Verden, det forekommer ham, han altid har længtes efter uden dog ret at kende.

Ved nu pludselig at se den vandre sig lyslevende i Møde kan han ikke faa den knyttet til Virkeligheden, men har hele Tiden en uklar Fornemmelse af, at det stadig er noget, han drømmer.

Nattens usædvanlige Lystone, der ikke er Dag, men heller ikke Nat, Lyngen, der i den fremmedartede Belysning ikke heller synes ham rigtig Lyng, men netop en Skov, som han undertiden har set i Drømme, — øger hans Forestilling om, at alt er noget uvirkeligt, men en Uvirkelighed, som dog er til.

Baalet deroppe stiger højere og højere, Skikkelserne omkring det vokser. Da Borgstrøm rejser sig og paa ny løfter Luthen over sit Hoved, er han saa mægtig som kun Mennesker i en Eventyrverden kan se ud.

Langsomt bevæger han Luthen mod Vinden og anslaar skiftevis Kvint- og Basstrengen, det lyder som Klang af en fjern Kirkeklokke . . .

Selv de deroppe omkring Baalet bliver højtidelig stille.

Men saa gaar der Ild i Heksen. En Røgstraale baner sig Vej gennem hendes udstoppede Bag og lægger sig som en gulblaa Taagestribe gennem den stille Luft.

Hannes sætter i med et Brøl af Latter, svinger Jomfru Maltmann rundt i ustyrlig overgiven Kaadhed; alle de andre ler med. Kirkeklokkeklangen forvandler sig til en brusende Fanfare, og Mandolinen klirrer og synger i vanvittigt skærende Disonancer.

Heksen bliver ved at ose. Bønderkarlene og Pigerne, der sidder omkring i Lyngen, faar Øje paa Situationen, raaber op og ler, — peger derop og kommenterer.

Endelig faar Kællingen Luft, Flammerne slaar ud af de flagrende Skørter, i en Regn af Aske flyver hun derhen hun skal — ad Bloksbjerg til.

Anna Linde har revet Hannes ud af Maltmanns Favn; ogsaa hun føler Trang til at danse. Med den ene Haand

under Nakken, Kjolen løftet højt i den anden, lader hun sig føre til Mandolinens blide Valsetakt omkring det synkende Baal. Hun svæver som paa gule Vinger, en stor gylden Natsommerfugl omkring Ilden.

Hannes bliver til ingenting, der er i disse Øjeblikke kun eet paa Højen: Anna Lindes Dans. Hun snor sig ud af hans Arm, danser videre alene . . .

Hannes slaar sig ned i Lyngen ved Siden af Tage Stam, dunker ham med Albuen i Siden:

»Sikken et Pigebarn, du! Hva!«

Tage Stams Øjne slipper hende ikke. Med sin klangbetonede, dybe Stemme siger han hen for sig, og hver Stavelse er som en Tilbedelse:

»Hun er en vidunderlig — sær — skøn — lille Kvinde.«

De sidder nu i en tæt Klynge; fra sin Flugt lader hun sig glide ned ved deres Fødder.

Baalet synker, Musikinstrumenterne tier. Deres Stemmer lyder dæmpet; men i Stilheden naar selv Mogens Erlandsens bløde Hvisken ned til Kjeld og Gudrun, intet Ord gaar ham forbi.

De taler om Forfatterkaar og Bogsalg. Tage Stams store Bonderoman er udkommen i 3. Oplag.

»Hvor mange Oplag er De kommen i, Hannes?« spørger Anna Linde.

Hannes vinker fornemt fra sig med Haanden:

»Oplag! — *Jeg* skrriver kun Orriginaludgaverr!«

Han ler selv bedst.

»Den er ikke engang — orriginal«, siger Anna Linde med Karrikering af hans Nordfjords-Maal.

»Jeg kendte for mange Aar siden en ung Dramatiker, der paastod, han aldrig skrev andet end Premièrer.«

»De eneste virkelige Originalarbejder«, siger Dahl, »det er Malerier. Hvem ejer Originalen af en Bog, der er trykt i 2000 Eksemplarer?

Nej, et Lærred med en Kunstners selvblandede Farver, med hans Tegning og Motivopfattelse, — det er en Original.«

»Ja, hvis han selv er original«, brummer Borgstrøm.

»Skulde det ogsaa være en Spydighed?« spørger Esper og ler drillende til Dahl.

»Nej, Selvironi«, svarer Dahl uden Betænkning.

Borgstrøm lader Repliken gaa sig forbi; han sidder tankefuld og klimprer paa sin Luth.

»Skal vi nu ikke høre Stams Digt til Østertorp Hede?« foreslaar Esper Torum.

»Det er i alt Fald foreløbig en »Original«, — det er skrevet færdig i Dag.«

Tage Stam rejser sig og træder hen til Baalet, saa dets sidste Lys falder over ham og det graablaa Papir, han holder i Haanden.

»Det er blot et lille Afskedskvæde«, siger han og læser:

Fra flade Agre og hvide Veje
jeg tidt har søgt mod *din* Ensomhed,
og redt blandt Gyvel og Pors mit Leje,
naar Dagen stilned og Sol gik ned.

Omkring dig bugner af Landets Grøde
de trinde Piger og brede Mænd.
Du gav din Dyrker kun fattig Føde
for rundet Aksel og krøget Lænd.

Du gav for frodige Enges Grøde
kun Eventyrets forborgne Skat, —
kun skjulte Ranker og Blomster røde
i Lokkeleg mod den lyse Nat, —

For Haners Galen i rige Gaarde
kun Fugleskrig over Mosens Rør, —
dog tog du kærligt mod Smil og Taare,
der ej fandt Vej bag en lukket Dør.

Nu staar du ensom og tavs herude,
Oase, midt i en Ørken rig,
med Aftenskær i din blege Rude,
med røde Blomster og Fugleskrig . . . .

Under Tage Stams Oplæsning har Hannes i Stilhed pakket ud en Flaske og Glas, delt rundt og skænket. Han rækker tavs Stam en Pokal, klinker og siger med bøjet Hoved og Patos det ene Ord:

»Mesterr!«

En efter en kommer de frem, hvor han staar, skaaler og takker.

Sidst Anna Linde:

»Hvor det var smukt! — maa det være til mig?«

Han lader hende tage det ud af sin Haand. Hun bøjer sig tæt imod ham, han skal se, *hvor* hun gemmer det. Saa glatter hun med en dvælende Bevægelse af sin hvide Haand Kjolebrystets gule Folder.

Hannes slaar med sit Glas til Lyd mod Flasken, — holder en kort, usammenhængende Tale, slutter brat med at ønske »Mesteren« lykkelig Rejse og griber saa en Champagneflaske, som han svinger over sit Hoved og med et Kast knuser i Gløderne.

Gule Flammer hopper alenhøjt i Luften, belyser et Øjeblik med blændende Klarhed Skikkelserne paa Højen, Lyngen ved dens Fod, og er borte med det samme.

»Lyst æ for og mørkt æ bag — Lykke paa Rejsen, din gamle Knag!

Det *var* Petroleum!« hvisker han til Esper Torum, der lidt misbilligende staar og stirrer ind i de knuste Flaskeskaar.

Ufravendt har Kjelds Øjne fulgt de fremmede Skikkelsers Færd paa Højen.

I det korte Nu, de sidste Luer blussede op, drejede Anna Linde sit Ansigt bort fra Baalet for at følge Lysskæret ude over Lyngen.

Dér mødte hendes mørke Øjne Kjelds.

Hun nikkede ned til ham, men da han ikke vovede at hilse igen, rejste hun sig, og med Kjolen tæt samlet om sine Knæ — Lyngrisene kunde i Mørket ikke mere ses — hoppede hun ned imod ham, bøjede sig over ham og tog med begge sine Hænder et Tag i hans mørke, tætlokkede Haar.

»Har I set den lille Zigeuner her!« ler hun op imod dem paa Toppen.

»Han bliver Kunstner engang som I. Han bliver Digter!«

Noget i hans Øjne gør hende pludselig alvorlig; hun slipper hans Haar og stryger — ligesom i Tanker — to, tre Gange hen over det med sin Haand, sér endnu engang paa ham og gaar tilbage til Højen.

Lidt efter rejser Kjeld og Gudrun sig og tradsker bort gennem Lyngen.

IX

De gaar længe tavse; det er, som Stemningen fra Højen følger, — som de deroppe sidder og lytter og kunde høre, om nogen af dem talte.

Først da de naar helt ud til Katkjærene, og Naturen omkring dem bliver en anden, — ikke længer Lyng, men Mose med blaasort Vand, — aander de frit op, prøver Stemmerne, og da de mærker, hvor ene de er, bliver de modige og lægger fuld Tone i.

Paa en høj Tue, der ligger tør i Kanten af Rørtykningen, hvor der heller ikke nu i Sommertiden staar Vand, — dér sætter de sig. Natten er bestandig lige lys, skønt det nu maa være nær Midnat.

»Som de da kunde spille«, siger Gudrun og ser mismodig paa sit eget fattige Instrument. »Hvad var det, de spillede paa?«

Kjeld véd heller ikke, hvad de kaldes.

Hun forsøger paa Mundharpen at finde de Toner, hun har hørt, men opgiver det straks, misfornøjet, undselig over, saa lidt det ligner.

»Véd du, hvad jeg kom til at tænke paa?« spørger han. »Da jeg laa og saa paa dem. — Jeg tænkte paa Stormhøjen, naar vi slaas i Frikvarterene.

De er paa Toppen. Hvis nu jeg vilde prøve at kravle derop? Jeg kunde se, hvordan de allesammen vilde stritte imod, — skubbe, sparke fra sig, ham den store med den lange Fjol, — han blev ikke naadig. — —

Men det *var* endda pænt, det han læste, om Heden. Syntes du ikke, Gudrun?«

»Jeg tyktes bedre om de to, der spillede . . . Men hende i den gule Kjole, — tror du ogsaa, *hun* vilde møde fra, hvis du stormede. Det lød saa pænt, det hun sagde om dig. — Nej, Vers, dem bryder jeg mig nu ikke saa meget om.«

De faar begge samtidig Øje paa en død Terne, der ligger med udstrakte Vinger mellem Sivene.

Kjeld bøjer sig frem og tager den op.

»Hvis det nu havde været én af dem, Hannes eller Stam, saa kunde de nok have skrevet et Digt om den.

— Aa, hvis én saadan kunde faa alting til at blive Vers, — alle de Ting, én saa: det, der er ved alting, ved Planter og Dyr, — ved saadan en bette een som denne her, der er død.«

»Hvorfor vilde du gerne det?« spørger Gudrun. »Det behøves da slet ikke. For enten kan én da selv se det, der er, — eller ogsaa faar én det aldrig at se.«

»Kan *du* se det, der er med denne her?« siger Kjeld tvivlende.

»Det synes jeg da godt, jeg kan. Den vidste, den skulde til at dø. Det kan være, den har ædt noget, den ikke kunde taale, og saa er den blevet syg. Alle de andre, de fejlede ingenting, de var raske og fløj omkring og spøgte med hverandre og tænkte ikke paa den.

Men den kunde mærke, den skulde dø. Og saa kunde den ikke lide, de andre skulde se paa det, — der var ogsaa alt for lyst.

Her har den nok haft sin Rede, da den var en bette Unge; saa vilde den hjem. Ja, saa er den jo kravlet af Sted, men Reden fandt den ikke, den var skyllet hen; saa var det den det samme, hvor det blev. Den krykkede ned et Sted, og der blev den siddende.

Det varede nok længere, end den havde tænkt, — det varer jo altid længe, naar et Dyr selv skal dø . . . Den blev ved at ligge og høre, hvordan det suste og suste i Rørene. Men til sidst døde den. — Der kan ikke være mere.«

Kjeld sidder og stryger Haanden hen over de fugtigt kolde Vinger:

»Ja, saadan er det vel gaaet til. Men tænk nu, Gudrun, om jeg kunde faa *det* til et Digt, og andre kunde læse det — og én maaske bad om at faa Lov til at gemme det . . .«

Gudrun synes, det er pænest, naar det ikke »er paa Rim«.

»Nej, men hvis én kunde spille det, — saa kunde én fortælle mere, end det der *er*.«

Hun sætter igen Mundharpen for Læberne, men vover ikke at blæse til, — blot en forsigtig Aanden, saa Kjeld maa bøje Hovedet tæt mod hendes Kind for at lytte sig Tonerne til.

»Det bliver koldt«, siger hun og rejser sig. Kjeld mærker en sagte Rysten gennem hendes Haand.

De følger Stien forbi Darwins Have. Den gamle er nok forlængst gaaet i Seng, alt staar i drømmende Stilhed. Bag Søkjær Skov begynder Dagen allerede at spænde sine Farver over Himmelbuen: rødviolette Skylag hvælver sig mod Sommernattens kølige, æblegrønne Luft.

Over Stengærdet løfter sig en Række hvide Lillier; de skinner som rolige Lysflammer under Træernes sorte Løv.

»Hvad *er der* i Lillierne?« spørger Kjeld.

Gudrun støtter Albuerne i en Mospude over en af Gærdets flade Sten og sænker Hagen i sine Hænder, — ser ind over Blomsterne:

»Der er det med Lillien«, siger hun, »at den er til i to Verdener. Noget af den er nede i Jorden; dér er alting sort, den selv ogsaa. Dér arbejder den, og den véd ingen Forskel paa Dag og Nat eller Sommer og Vinter. Den véd ikke, hvorfor den skal ha' det saa strengt, — dérnede tror den ikke, der er andet. Den véd ikke, at ovenover er der Sommer og lyst.

Men *Blomsten*, den véd det hele; den kan blot ingenting fortælle, — eller den *maa* ikke fortælle om det til det nede i Jorden.

Hvis den gør det, saa skal den dø.

Til sidst prøver den at sende Bud derned. Den lader sine Frø falde til Jorden; de skal gaa ned og fortælle, hvor godt den har det, og hvor fin den er, og at den hver Dag staar i varmt Solskin og bliver badet i Dug om Natten.

Men saa er det, den dør. Frøene dør ogsaa, inden de faar det fortalt. Og det bliver ved at være lige mørkt dernede.«

»Er der saa ikke mere?« spørger Kjeld.

»Ikke mere, der kan siges. Noget mere er der, noget om det, Roden engang imellem drømmer; det kan kun spilles.«

Himlen i Øst gløder af Ild, Natten er snart forbi.

»Hvad vil Laust sige«, afbryder hun sig selv forskrækket, »du kommer saa sent hjem?»

»Pyt med Laust«, siger Kjeld rask. »Nu er jeg min egen Mand.«

X

Kjeld er nu 16 Aar. Laust Riis vil ikke slippe ham, skønt han langt fra altid tér sig efter Laust's Sind. Stædig og selvraadig bliver han mere og mere med Aarene. Men saa længe han passer sine Ting, faar han ha sit Sind.

Om Vinteren hænger han Aftenen lang og somme Tider Natten med over de Bogstabler, han slæber med sig hjem fra æ Darwin. Nu er han ogsaa selv begyndt at købe Bøger. Versbøger. Ikke engang kristelige Ting af Ingemann og gamle Grundtvig, som en kunde have nogen Opbyggelse af at kigge i en ledig Aftentime; men disse nymodens ugudelige Slampere — som den her Tage Stam. Ham kan Laust især ikke fordrage, — ikke blot for det, man fortæller han skriver, men især fordi han selv har kendt ham, da han var en ung Karl og gik og satte de andre Karle op med Gudsforgangenhed og Socialisme.

Og nu skrives der om ham i Avisen, og hans Billed kan én rende paa baade her og hist.

»Den Snylter,« vrængede Laust foragtelig, da han en Aften saa Kjeld sidde med en af hans Bøger.

Kjeld faar Lyst til at høre, hvad Morbror Otto mener om den Ting; men han vil ikke gaa lige løs med sine Digtere; han finder en Omvej.

Paa et Besøg hjemme hos Gammelmor har de som sædvanlig talt om den gamle Slægt, om Kragh'erne paa Stengaarden. Morbror Otto er ikke enig med sin Søster; *han* mener, de var i deres gode Ret til at sidde paa den fædrene Jord; de skulde i trange Tider bidt fra sig i Stedet for at give efter. Det er nu engang blevet *hans* Evangelium; men Gammelmor dyrker Slægtstraditionen: hun vil ikke slippe Billedet af Bedstefaderen i den Skikkelse, det er overleveret hende: den store Godgører, der af en Flok Hovbønder byggede et Sogn af Frimænd.

»De store Godsejere er jo blot Snyltere,« har hun lært, »der lægger Haand paa det, andre har Krav paa.«

Kjeld bider Mærke i Ordet. Næste Gang han besøger Morbror Otto, bringer han igen den gamle Kragh paa

Tale. Otto bliver denne Gang usædvanlig betaget af Minderne om den Mand, som engang har »bestemt hans Liv«, som han siger.

Da Kjeld forsigtigt — med bevidst Hensigt — nævner Ordet Snylter, farer han heftig op.

»Enhver, der ikke spreder Møg og hypper Kartofler, er i vor Tid en Snylter ... Alt, hvad der giver lidt Glans over Hverdagen, det har ingen Værd. De gamle Herregaarde laves om til Landbrugsskoler og Andelsmejerier, Jordene stykkes ud i firkantede Husmandslodder, med Møddingshus og Ajlebeholder som Stadsbygninger. Ingenting maa mere rage op, ikke et Spir mod Himlen maa ses ... Kom med, Kjeld, jeg har en Plante, jeg vil vise dig, — den er god at faa Forstand af.«

De følges ud i Haven; det er Eftermiddag, i September. Hver Maaned har i denne Have sin egen Farve. September er blaa: Langs alle Gangene blomster Kornblomst og Cikorie, ind over Rabatterne breder sig ringlende Klokkeblomster, Ensian og Markforglemmigejer; op ad alle Skraaninger staar Ærenpris og Stifmoderblomster, der gaar i eet med Storkenæbenes rødviolette Kroner.

Otto fører Kjeld hen til en hegnet Plet i Udkanten af Haven, tæt ind under Læet af Søkjær Skov. Der staar en gammel Røn med sprukken Bark og forvreden, kroget Vækst.

Otto peger op og viser med sin Stav. I en Grenkløft vokser en Plante med lange, vege Ranker. Dens matgrønne Blade breder sig i tæt Fylde under Rønnens Løv.

»Kan du se, hvor godt den sidder og har det? Det er *Misteltenen*. Dèr lever den. Jeg prøvede mange Gange, før jeg fik én til at sætte sig fast; men ude i Naturen, der gaar det lettere: Fuglene kommer flyvende med Frøene, som har klistret sig fast til deres Næb, og stryger dem af mod Barken af en Gren. Finder de saa en Revne, spirer de, spreder ud omkring den et Net af Rødder, som borer sig igennem Barken og suger i sig af Saften, der strømmer over det fugtige Ved.

Folk kalder jo ogsaa *den* en Snylter, — naa, hvem

bruger ikke paa en eller anden Maade sin Næste! — Lige for Tiden er der jo ikke megen Stads ved den; men saa skulde du se den en Vinterdag, naar alle de andre Grene staar døde og sorte: saa sidder den dèr med sine Blade saa skinnende blanke, med tætte Klynger af perlegrønne og koralhvide Bær, — et Sommertegn midt i Vinterens Hjerte. Dens Blade suger Næring af Luften, naar Rønnen har mistet sine, — ikke den tunge Kost, som Trærødderne snabler i sig fra Jorden, men en fin, luftig Næring, som den *aander* til sig. Og de Grene, der føder den om Sommeren, faar til Tak nogle Draaber af den, — en hed og flygtig Ætherdrik, der faar det til at kime og synge i Rønnens tørre Marv.

Den er Foraar og Liv og Poesi mellem alt det graa og vinterdøde.

Men om den nu en Dag kom i Tanker om, at den vilde til at betale tilbage med almindelig Snabelføde, — om den fik den Idé, at den skulde gengælde baade det, den selv har suget til sig, og dens Forfædre gennem tredie og fjerde Led — hvad tror du saa, der blev af Poesien, de hvide Koraller og de grønne Perler til Jul!

Nej, Naturen er ikke sentimental. Misteltenen suger med god Samvittighed sin Sommersaft, klæber sine Frø til Fuglenes Næb og giver dem sin Velsignelse med paa Vejen.«

Otto vender brat Ryggen til og gaar med smaa, ivrige Skridt ud af Hegnet.

»Der er en anden Slags Snyltere, ser du, de rigtige Snyltere, som ingenting giver igen, ingen Poesi, ingen Skønhed, Proletarsnylterne,« — han sparker med Foden ind i et Bed med Kløver, hvor *Silken*, den farveløse Snylter, slynger sig som et blodløst Net i runde, gule Pletter om Planterne. Dens traadede Stengeltrævler hænger om hans Sko, bladløse, uden Saft og Rod.

»Den breder sig, ser du nok, og kvæler Livet, hvor den kommer, til Glæde for ingen, til Blegsot for sig selv. Det eneste livskraftige ved den er dens Sugevorter, — en Tarm med graadige Æderedskaber, der lader sig underholde paa andres Bekostning; — du skal nok komme til at stifte Bekendtskab med Racen, Kjeld, — den florerer ogsaa uden for *min* Have, og ingen kan

raabe »Snylter« saa hidsig som den, naar den møder en Skabning af Mistelten-Slægten!

Naar Folk træffer den akkurat i deres egen Kløver, ærgrer de sig jo nok over den; men ellers: den er jo saa svag, den har ingen Rod, — er den ikke til at blive rørt over og faa Medlidenhed med!

Den er Tidens sociale Problem, og engang, skal du se, bliver den Verdens Herre.«

Kjeld er tilfreds; hans Tanker er ikke mere hos Stengaards-Kragh'erne! de dvæler ved Skikkelserne paa Tinghøjen: *Det* er Misteltenens Børn, de sorgløse, de syngende, Perlerne og Korallerne, der suger Næring af de hæderlige Gavntræer, men giver til Gengæld de Livsens Draaber, der sætter Blodet i frydefuld Kimen, — Hannes, Tage Stam og Anna Linde. *Anna Linde!* Der strøg hans Haar og spaaede ham Digternavn!

»Naar nu du engang med Tiden faar Mølgaarden,« siger Otto, »saa kunde det jo være, at der ogsaa kom en Fugl med Misteltenfrø til *din* Have. Gør dig saa ikke sur, giv den det, den forlanger og luk dig op for det, *den* har at give dig. Det er Livets Kunst: at give og at tage med det rette Sind.«

Da føler Kjeld for første Gang med afgørende Styrke, at han aldrig vil saa meget som lægge to Pinde i Kors for at faa Mølgaarden.

Et Løfte, narret af ham, da han var Barn, de gamles egenkærlige Villie, hvad Krav har det paa ham nu!

Mig selv, mig selv! Den, der vil sig selv, han faar Magten, Styrken. Og Naturens Adelsbarn, det er den selvhjulpne, den stærke! Den udvalgte!

Han tænker paa, om han straks skal betro sig til Morbror Otto, — da han afbrydes af et Kvidder af Violintoner, der paa én Gang ligesom fylder hele Haven.

Den bette Dalgas har slaaet sig ned i et Hjørne mellem gule Hængepil med sine Fiskenæt; paa Kanten af et Bord, næsten skjult af Garnet, sidder Gudrun og spiller.

Hun har faaet Violin!

Hendes brune Fingre leger over dens Strenge, Armen, myg i Haandleddet som en Snog, fører Buen i lange, syngende Strøg.

Kjeld er ikke musikalsk, og dog betages han af hendes Spil, eller af Synet, det plastisk skønne i enhver af hendes Bevægelser.

Martin sidder paa sin Træknub, med »Benet« strakt ud til Siden, — Arbejdet gaar saa let fra Haanden, naar hun spiller. Hans Lidenskab er som Datterens: Musik.

Da Otto og Kjeld har taget Plads i »Værkstedet«, rækker hun Violinen til ham.

Han forsøger: Tonerne er rene, men Fingrene sorte og krogede; noget, der ligner en gammeldags skotsk Ril faar han listet ud af den, — saa giver han den fra sig.

»Engang havde jeg det ligesom hende,« siger han. »Jeg kunde spille paa alt, hvad jeg fik mellem Hænderne.«

»Nu kan Degnen ikke lære hende mere,« siger Otto. »Han vil have hende til København, til en rigtig Musiker, — bagefter paa Konservatoriet. Han tror, der er »stor Musik« i hende, siger han. Kan vi undvære hende, Martin?«

»Hvad siger Kassen? Garnet har jo givet for lidt i den sidste Tid.«

»Hun skal saagu arbejde for Føden derovre,« mener Otto. »Jeg har Slægt i Staden — hvad mener *du* Gudrun?« Du har vel ikke glemt din Abc, og tror du ikke nok, du kan køre en Barnevogn paa Langelinie?«

Gudrun er ikke modig ved Tanken. Musik i Østertorp og Musik i København! Hun har en Følelse af, det ikke er det samme. Og Konservatoriet! Alene Navnet er jo ikke til at sige. Det er vanskeligere end en Etude af Pleyel!

Kjeld opmuntrer hende. »Du kan sagtens, Gudrun! Den der havde noget at kunne komme ud i Verden paa!«

Otto ser forundret paa ham. Kjeld mindes Gammelmors Øjne bag Ruderne, naar han legede sig bort fra Mølgaarden. Saa bedrøvede de kunde være! Han ser ogsaa Billedet af Moderen, der ligger og skal dø, — hans Haand i hendes, — Øjnene, der aabnede sig og tog mod hans Løfte.

Det er ikke saa let at slippe fra, som han for lidt siden troede.

Hvad èn har lovet sin Moder i hendes Dødsens Stund, — det skal èn holde.

Det binder, det lader sig ikke bryde, men det er Baand, der skærer.

— — —

XI

Kjeld studerer Botanik. Han har selv udarbejdet en Fortegnelse over Egnens Blomster og har et mægtigt Hebarium, — en Stabel af graa Hæfter, der sammen med hans Optegnelser er eneraadende i det grønne Skrin, efter at han har faaet Klædeskab til sit Tøj. De fleste af Planterne findes jo i Darwins Have, men et Par Gange har han haft den Triumf at hjemføre Arter, den gamle ikke selv har kunnet opdage.

Teglgaardsjorden især har sin egen Flora, Sjældenheder, som staar udmærket med baade een og to Stjerner i den Botanik, han læser.

For Studiernes Skyld er han begyndt at tage Timer i Engelsk hos Morbror Otto. De læser Darwins »Origin of species«.

Men naar Gaardens Folk sover til Middag — selv kan han fremdeles ikke faa sig til at sove om Dagen —, sidder han ved det lave Bord i Karlekammeret, mellem Flasker med Vognsmørelse og Seletøjssværte, bøjet over en tynd Stilebog fra sin Skoletid — og skriver Vers.

Han begyndte med Blomsterne, et Vers til hver Plante i Hebariet — under den for en Samling Blomstersprog lidt mærkelige Titel: »Paa Krigsstien«, — men han lagde dem i dyb Misfornøjelse dybt ned paa Bunden af sit Skrin: Det var ikke blevet til andet, saá han selv, end banale Rimerier over Morbror Ottos Lære.

Han følte med ydmygende Beskæmmelse, at han ikke havde Gudruns Evne til at se det, *der var* i Tingene.

Et Par Gange, naar hun havde givet ham Tanken, var det lykkedes ham helt godt — syntes han selv — at give den Form.

Hvad hun Sankt Hans-Aften ude i Mosen havde fortalt om den døde Terne, var blevet et Digt, — maaske ikke saa godt som hendes, men nu havde det i alt Fald faaet Rim.

En Aften stod de sammen paa Marken bag Laust Riis's Lade. Paa Ageren gik en Flok af Gaardens Gæs og nippede Græs. Over deres Hoveder kom i det samme, i en stridende Kile gennem Luften, en Skare Vildgæs.

Tamgæssene blev urolige, strakte Hals og slog med Vingerne; en af dem udstødte et vildt, hæst Skrig og løftede sig til Vejrs — forsvandt gennem Luften, tungt i Vildfuglenes Retning. Der var i den hele Situation en sær, næsten uhyggelig Stemning, som gjorde Indtryk paa dem begge.

»Det var dem oppe paa Højen, der fløj,« hviskede Gudrun.

»Hvem var saa den, der fløj efter?« spurgte han, men fortrød i samme Øjeblik, at han havde spurgt.

»Den vinder aldrig med« — fortsatte hun, og gav intet andet Svar paa hans Spørgsmaal.

De stod længe og ventede paa, at Tamgaasen skulde komme igen, men den kom ikke. Heller ikke siden vendte den tilbage. Kjeld tog dette for et godt Varsel; men Fuglens Skæbne blev i hans Tanker. Efterhaanden blev det hele til et Digt.

Han føjede det til under Versene om Ternen. *Fugleviser* skrev han ovenover.

Først tænkte han paa at vise dem til Morbror Otto; men saa opgav han det igen. Han vidste, at Svaret dér vilde blive »Mølgaarden«.

En Dag saa han Hannes gaa alene omkring ude i Lyngen; han maatte saa igen være kommen paa Besøg hos Esper Torum.

Kjeld giorde sig siden den Dag og de følgende Dage mange Ærinder ud i Heden, og da havde han sine »Fugleviser« med. Men Hannes traf han ikke.

En Middag tog han saa Mod til sig og gik langs Stranden ud til Villaen.

Versene kunde han naturligvis udenad, men havde dog Opskriften i Lommen. Han vilde staa, med Papiret i Haanden, og sige dem ligesom Tage Stam.

Da han naaede Stien, som førte op til den brune Villa, saa han Esper Torum paa Vej til Teglværket og følte det som en stor Lettelse. Esper havde kendt ham, siden han som 12 Aars Dreng kom til Østertorp; han havde altid snakket venligt til ham, hvor de mødtes; men i Dag var det alligevel rarest at undgaa ham. Det var ikke godt at vide, hvad det kunde ende med. Skulde han blive til Grin, ønskede han helst ikke Vidner.

Uden for Lysthuset traf han Hannes, der tydelig nok lige havde rejst sig af sin Middagslur. Han gik med bare Ben i et Par udtraadte Saffianstøfler, og Parykken havde han glemt at tage paa.

Det faldt ham ikke ind, at det var ham, den unge Mand havde Ærinde til; han stillede sig op midt i Solen og gabede velbehagelig, strakte sig og gik ind i Lysthuset.

Kjeld fulgte lidt tøvende bagefter.

Hannes saa Skyggen paa Væggen, vendte sig hastig om imod ham og vaagnede:

»Esper Torum er paa Teglværket,« forklarede han. »Vejen lige op ad Bakken. — Er det en Regning?«

Kjeld stod med Papiret i Haanden. Han var lige ved at gaa med det samme og lade, som det virkelig *var* Esper Torum, han var gaaet efter.

Men han tog sig sammen.

»Nej — det var noget jeg . . . ja, jeg hedder Kjeld Risom, — det var et Par smaa Digte, jeg vilde gerne have Lov til at læse for Dem — og høre, hvad De vil sige om dem, — hvis De har Tid at høre . . .«

Hannes's Ansigt, der før havde set temmelig gnavent ud, forvandlede sig, — blev til eet velvilligt, lysende Smil: Mund, Kinder og Øjenkroge, alt et oplivet Smil.

»Nej, det var da interessant. Saa De skriver Vers. Er De her fra Byen? Hvad var'et nu De hed?«

Kjeld gentager sit Navn.

»Ja, men hør, det var da virkelig *meget* interessant. Hvordan er De kommen paa at skrive Vers?«

Det er Kjeld ikke selv klar over; han tænker sig om,

grundigt, som kunde det blive afgørende for ham, om han fik besvaret det Spørgsmaal.

Men Hannes venter slet ikke noget Svar.

»Har De læst mange Bøger?« spørger han.

»Aa, det har saadan mest været Botanik og den Slags. Men jeg har da forresten læst de fleste af Tage Stams — og Deres.«

Hannes ser fornøjet ud:

»Hvordan har De faaet fat paa mine Bøger? Jeg troede ikke, nogen her paa Egnen —«

»Jeg har købt dem,« siger Kjeld. »Baade »Paa Vrangsiden« og »Skjoldholm«, — det er mine egne.«

Hannes er tydelig nok indtaget i den unge Mand.

»Jeg har forresten ogsaa læst et lille Bind af Tennyson,« føjer Kjeld forsigtig til.

Hannes's Minespil skifter saa let. Nu aabner han Munden og lader den staa, — ved ikke ret, hvad han skal tænke.

»Min Morbror — eller det er da egentlig min Bedstemors Bror — er Otto Just, nede ved Fjorden; han har jo været i Amerika,« forklarer Kjeld.

»Æ Darwin! Nej er det *det?* Ja, han er meget interessant.«

»Han har saa lært mig lidt Engelsk,« forklarer Kjeld videre.

»Well, well! — Men hør, nu var det Deres egne Vers. Nej, men sæt Dem ned.«

Hannes har hele Tiden siddet ved Bordenden; nu sætter Kjeld sig ogsaa, — med Ryggen mod Lyset, — men rejser sig straks igen. Han har paa Følelsen, at en Digter bør læse staaende.

Saa begynder han, usikker, famlende sig ned over Stroferne:

TERNEN DØR —

Det maa Solen ikke se
og ej de legende Vover,
i den store Ensomhed
skal det store, tunge ske, —
dér hvor Vindene sover.

Bær mig da, du Bølge graa,
— for sidste Gang jeg dig beder —
ind i Skyggens dunkle Vraa,
hvor vi legede som smaa
blandt de vuggende Reder.

Løft mig i dit bløde Fang
fra Dagens blændende Luer!
Syng mig, Storm, din Vuggesang
paa din hvileløse Gang
over Strandens Tuer.

Kjeld løfter ikke Øjnene fra Papiret. Hannes sidder med sænket Hoved, lyttende. Da Kjeld stadig tier, ser han op.

»Naa, der er kanske ikke mere?« — Nej, men det er ogsaa langt nok. Det var rigtig pænt; rigtig smukt følt... Et enkelt lille Rim, jeg tror det var »hed« og »ske«, var ikke saa heldig. Men der er saa mange andre, der kan puttes ind i Stedet for . . . Har De mere?«

Kjeld kender sig modigere, ser med et takfuldt Blik paa sin elskværdige Kritiker, rømmer sig frejdigt og læser — med noget af Stams faste Betoning:

GAASEN.

Gaasen staar paa Ager grøn
i Læ af vaarfrisk Rug,
finder Verden lys og skøn,
naar den har fyldt sin Bug.

Kommer da en Vildgaashær
flyvende i Sky,
løfter den de tunge Fjer,
flagrer bort fra By.

Finder blandt de vilde Gæs
aldrig dog en Ven,
under Længslers tunge Læs
skrider Livet hen.

Længsler mod en Hedebæk
med Vibeunger graa,
brune Lyng og Hyldehæk,
hvor Barndomsreden laa.

Staalormsti i Hedens Sand
og Faar paa sparsomt Græs,
fjernt mod Sky en Hedebrand —
og Træk af vilde Gæs.

Over Markens nøgne Aas
Strider Gæs mod Strand.
Bagest flyver tamme Gaas
med pjusket Vingerand.

Vildgaasflugt er som en Fest,
mést naar Havet naa's.
Ensom mod den tunge Blæst
strider tamme Gaas.

Hannes letter sig i Bænkekrogen:

»Jo, jeg kan nok høre, De har Sans for Vers. Der var et Suk i det der, noget af et Naturpust. Men det er ikke originalt! Der er en Franskmand, der har skrevet om det samme. Jeg kan ikke huske, om det er Maupassant eller Zola; de er ikke til at holde ude fra hinanden; de staar lige op *ad* hinanden i Brandes's Bog. Jeg blander dem altid sammen. Jeg bliver forresten skyldt for at ligne den ene af dem, — naa, det har De vel ikke hørt . . .

Men det er den Slags, man skal passe paa. Ellers bliver vi beskyldt for Plagiat. Saa har én det siddende paa sig.

Nej, men skriv om Dem selv, uden Symboler. Det bliver altid originalt . . .«

»Det sidste *er* noget om mig selv,« vover Kjeld.

»Hvilket — det om Gaasen!«

»Ja, noget jeg har set;« han forstaar, det er bedst at trække lidt i Land.

»Jo; men De trænger til at se noget mere. De skal ud i Verden. Der er sikkert nok Stof i Dem, — naar det bliver brændt sammen.«

»Det er vel ikke saa let — at slippe ud i Verden,« siger Kjeld tvivlmodig.

»Aa, har én først Bisselær i Skoene, saa kommer én altid ud. Tage Stam og jeg var jo Bønderdrenge ligesom De. Vi var ikke til at stille hjemme.

Vi fløj ud med Gæssene, som De skriver om.

Nej, De skulde se at komme en Tur til København. Kender De Esper Torum? — Naa, ikke saadan videre. Jeg maa vel nok fortælle ham, De har været her? Hvad var'et nu De hed igen? Kjeld, ja. Se blot herop engang imellem. Det var meget interessant.«

Kjeld finder først sig selv igen nede ved Fjorden. Han kan ikke ret forstaa, at alt dette er Virkelighed.

Hannes maa jo tro paa hans Digterevne, Hannes, der selv er stor Digter.

Han forsøger rigtig at indprente sig, *hvor* stor en Digter han er. Husker tilbage paa alt det, der har staaet om hans Bøger i Avisen. Jo, de blev da altid rost — med store Overskrifter. Og han er en god Ven af Tage Stam.

Det havde maaske været nok saa sikkert, om det var Stam, der vilde sige god for ham. Men han var der altsaa ikke for Tiden. Han saa ogsaa ligesom fornemmere ud. Han havde spadseret med Anna Linde; det var ham og ikke Hannes . . . Hannes var saa jævn og gemytlig at gaa til.

Og han *var* jo da en af de store.

Det var ærgerligt, at han ikke selv kunde ha set det fjollede Rim med »Ensomhed« og »ske«; — se, det hørte Hannes straks . . .

Men det var vist nok; han maatte ud i Verden. Man gik ikke og blev Digter bag Laust Riis's Ralliker, — eller hjemme paa Mølgaarden?

Med det samme, han ser Markerne derhjemme og Gammelmor, — saa ser han ogsaa Øjnene — og der glider en Skygge over hans Glæde.

Er det da aldrig til at vokse fra?

Er det ikke snarere, som *det* vokser sig stærkere? Som Dreng kunde han dog somme Tider faa Bugt med det, kvæle det ned med Tanken om sin egen Ret. Gæl der den Ret ikke endnu?

Han kan bøje sig ned i Græsset, plukke hvad Blomst, hvad Straa han vil og vise, hvordan hver usselig Spire præker den samme Lov: Plads for mig! Her staar jeg, med Vaaben, med Skjold, parat til at slaa fra mig, rustet til at hævde mig, mig, mig selv, min Slægt!

Han kan dynge dem sammen, Læs af Beviser for denne ene evige Regel, og Naturen synger sin Lov-

sang over dem, — løsner det en eneste Maske i det Net, han har slynget sig selv ind i?

Det én har lovet . . . Og Gammelmor, hun gaar nu ogsaa og skranter.

Om han nu ventede, til hun gik bort? Hvad saa? Tog hun *hans* Løfte med sig i Graven?

Men saa ser han igen for sig Skikkelserne paa Højen: Tage Stam og Anna Linde, — Hannes, — hans Smil i Dag: Der er Stof i Dem — De skal blot ud i Verden.

Naar han først var rigtig langt borte, saa glemte han vel ogsaa nok alt det andet.

Nu til November rejser jo Gudrun til København.

XII

Otto Just vil ikke have noget Ansvar for det, Kjeld nu har betroet ham, hans vilde Planer, der paa een Gang vil bryde med baade Fortid og Fremtid.

Det er altsammen kommen uventet.

Kjeld har i lang Tid haft sin Gang paa Teglværket, og nu har Esper Torum skrevet til en Forretningsforbindelse i København, Tømmerhandlerfirmaet Heymann og Rothe. Der er lovet Kjeld Arbejde ved Lageret og en Løn stor nok til, at han han leve af den. Og han har taget imod Pladsen.

Først da alt var i Orden, fortalte han derom til Otto.

At han tænkte paa at blive Digter, fortav han; han vilde blot ud og se sig om i Verden, og blev der Lejlighed til det, vilde han studere Botanik; maaske først gaa paa et Kursus og tage Studentereksamen.

Otto Just hørte roligt paa ham; men da Kjeld havde snakket ud, lod han ham tydelig nok forstaa, hvor lidt han troede paa det hele:

»Det bliver ingenting til for dig, Kjeld, og du vil komme til at fortryde det. Du har din Rod herude i Jorden, og den Tid, du kaster hen til det andet, vil være spildt.«

»Der er ingen Fremtid i det herhjemme,« mener Kjeld. »Slid og Slæb, det bliver aldrig andet. Én tjener sig ikke op ved at gaa som Karl hos Bønderne. Hvad skal det føre til.«

»Lad os tage hjem sammen og snakke med din Gammelmor om det,« beder Otto.

»Du kan jo alligevel ikke rejse forinden. — Lad os følges ad hjem, — kan du tage fri paa Søndag?«

Kjeld har gaaet og fundet paa en Udvej, der skulde hjælpe ham over Vanskelighederne med Gammelmor. Han vil forklare hende, at det hele blot er et Forsøg paa at komme i Gang med noget, der kan give bedre Fortjeneste end det slidsomme Bondearbejde.

Hun har jo selv set, hvordan en ung Mand kan komme sig i Vej ude i Verden, naar han har Held med sig.

Han vil derfor helst tale ene med hende; skal Morbror Otto nu blande sig i det, forstaar han nok, at den Forklaring ikke vil slaa til. Han prøver at slippe fra ham: han kan ikke saadan tage fri en Søndag uden videre.

»Saa venter vi,« siger Otto roligt. »Men for din egen Skyld, Kjeld, — begynd aldrig noget nyt uden at skilles ærligt fra det gamle.«

Kjeld er paa sin Post; han har længe følt sig dybt inde i Kampen, beregnet hvert Hug, der venter, hvert Modstød, han selv vil gøre. Det sidste Aar i hans Liv har været en daglig Krydsen Klinge, og tidt har han følt sit Sind fortæret af de sviende Saar; om den ene af Parterne sejrer eller den anden, — der er kun een, der bløder:

»Der er ikke noget uærligt i at søge sine egne Maal,« svarer han; og han fortsætter i en hastig, snublende Strøm af Ord:

»Har vi ikke hver én vor egen Ret, ligesom vi har vor egen Kamp! Og hvem er det, der klarer sig bedst? Er det ikke den, der finder de Forhold, han passer ind i. Der er et Par Ord i din Bog, vi aldrig har faaet rigtig oversat; du søgte hver Gang efter en ny Forklaring: »the survival of the fittest« —; men nu har jeg forstaaet, hvad Meningen er; ja, du har da egentlig selv lært mig

det — lige fra den Dag, jeg som en lille Dreng kom første Gang i din Have.

Nu byder jeg mig til i den Strid, du kalder Naturens Renselseskamp. Saa skal det vise sig, om jeg hører til en Race, der har Ret til at leve, eller . . ja, eller om jeg skal skydes ud ligesom dem, du ogsaa har fortalt om, der endte i Vildnisset derovre paa Prærierne.

Du og Gammelmor, I har begge to været saa stolte af Slægten, endda den i hundrede Aar er blevet ved og blevet ved at gaa nedad.

Du selv, Morbror Otto, var vel den, der gik længst ned, — ja, du gjorde det jo af egen Villie, men gjorde du det nu om igen, hvis du kunde begynde forfra? Nej, det véd du selv, det gjorde du ikke.

Nu vil jeg prøve, hvor vidt vi kan komme, naar vi følger Naturens Bud, — ikke altid først tænke paa de andre, men først tænke paa mig selv.«

»Du udtrykker dig nok lidt kraftigere, min Dreng, end du egentlig mener det; men det er jo ikke det, det kommer an paa. Jeg forstaar jo nok, hvad du vil. Naar jeg indprentede dig den Vise, du nu synger, saa var det netop for at give dig den Styrke til Kampen, vi andre, der gik nedad, har savnet. Jeg mente jo rigtignok, at du med de Kræfter skulde brudt dig en Vej hjem til dine Forældres Gaard,

Nu vil du altsaa sætte dem ind paa noget andet. — Gør mig alligevel den Tjeneste at følge med mig paa Søndag hjem til Gammelmor.

Det kunde jo være, vi omsider alligevel blev enige.«

Kjeld giver til sidst efter. Det *skal* jo overstaas, det med Gammelmor ogsaa, og saa bestemmer de da at gøre Turen sammen Søndag Eftermiddag.

De gaar til Fods de halvanden Mil; for Kjeld er Vejen kort og kendt, Otto holder sig rank ad de hvide Veje, men engang imellem maa han standse og gøre Hvil paa en Grøftevold: »Naar Maven begynder at gipse sit Loft,« siger han med et træt Smil, »saa staar Huset ikke længe.«

Det er langt ud paa Eftermiddagen, da de naar Aftægtshuset.

Gammelmor sidder, hvor *hun* nu er at træffe: under Pelargonierne, i sin Halmstol.

Lys og Skygge væves i skiftende Ruder over hendes Krog, som Skyerne driver og skifter Solspillet mellem de grønne Blade. Men hun selv kryber ind, hvor Skyggerne staar i Ro.

Tørklædet er knyttet stramt om det tynde Haar; dets stive Skærm staar nu som altid frem over Panden, men Huden, der før var hvid, har faaet Elfenbenets gulmatte Skær med blaalige Striber i de dybe Rynker.

Kroppen er skrumpet sammen; Halmstolens trinde Arme favner tomt omkring hende og kan ikke længer naa at slutte hende ind. Hun krummer sig bort fra Ryglænets tilbagesvungne Bue, har kun Hvile og Støtte paa de magre Hænder, der ligger i Skødet, presset sammen over den tykke Salmebog.

Ansigtet viser ingen Glæde, da de to træder ind i hendes Stue. Det har mistet Evnen til at afspejle enhver Stemning, og ikke engang paa Øjnene kan det mere ses, hvad der indenfor rører sig af Bekymring eller Tilfredshed. Sjælen har kun eet Udtryk tilbage, Mundens skarpe Fure, der sænker sig i dybe Vige om den spidse Hage, og dette ene Udtryk er *Villie*; ikke Villien til at leve, kun Villien til ikke at slippe Livet, ikke at dø, før den ene Ting er sket Fyldest, hun alene har levet for.

Kun om den ene Ting kan hun tale:

Om de er kommen ad Vejen over Engene, og hvordan det ser ud i Aar med Korn og Græs? I hele denne Sommer har hun ikke selv været hjemme og har ikke kunnet se efter nogenting.

Ma Tront sér engang imellem ind til hende, naar hun har været omkring mellem Gaardene og tigge Uld. Men hun kan jo ikke give rigtig Besked.

Mon hun dog ikke selv kunde gaa omkring en énlig Gang, hvis hun fik Kjeld ved Haanden? Saá de noget til, hvor Folkene arbejder i Dag? Hun kan ikke lide at gaa forbi, hvor de er.

Otto tror nok, de er i Vintermarken; han saa ikke noget til dem paa Vejen.

Men Kjeld vil ikke. Gammelmor kan ikke holde ud.

»Hvornaar kommer du saa og henter mig, bette Kjeld? Nu er du snart 19. Har du lagt noget til Side? Hvad siger Laust om at hjælpe dig med en Kaution — kommer du godt ud af det med Laust?«

Otto sidder og ser fra den ene til den anden. Det trækker i Kjelds Ansigt; nu kan han nok ikke holde ud længer . . . Saa er det vel bedst at hjælpe dem over det begge to.

Han kniber det ene Øje til, nikker og ser smilende fra den ene til den anden, mens hans taler:

»Jo, Kjeld har holdt godt Hus med sin Fortjeneste; han har en pæn Skilling —, Kjeld har jo aldrig glemt, hvad han havde at spare sammen til . . .«

Kjeld rejser sig urolig. Morbror Otto sidder jo blot dér og gør det mere og mere umuligt for ham at komme frem med sit.

Men Otto fortsætter, og Smilet lyser og vokser, mens hans Øjne holder fast paa Kjeld:

»Og nu har jeg lovet at lægge det til — af mine egne Penge — som Kjeld rester. Saa køber *jeg* Mølgaarden til November, og Kjeld skal styre den for mig, til han bliver fuldmyndig og selv kan faa Papirerne. — Det kan du jo nok, Kjeld, naar Gammelmor flytter med og sætter dig lidt ind i Sagerne?«

Kjeld sidder bleg og kan ikke finde et eneste Ord til Svar; men det koger i ham af Harme mod Morbror Otto, som han sidder der med sit trygge Smil og snører ham ind i sit Næt, tæt og kvælende, saa han knap mere kan aande.

Gammelmor sidder blot og rokker med det gule Ansigt; — synker mere og mere sammen over sine Hænder og kan ikke finde Ord; hun ser ikke paa Kjeld. Hendes Øjne hænger ved Broderens Ansigt, og endelig faar hun vristet sin Haand løs af Bogen og klynger den ind i hans:

»Gud ha' Lov, aa Gud ha' Lov! Gud ha' Lov, aa Gud ha' Lov!«

Kjeld hører hendes Ord som en fjern, meningsløs Mumlen. Han ser en stor blank Draabe paa Spidsen af den skarpe, krumme Næse. Den falder ned over Ottos Haand, en ny blinker frem — og falder.

Otto sidder og stryger tankeløs hendes Arm, fra Skulderen og ned til Albuen, og atter hører han den mekaniske Ordstrøm:

»Gud ha' Lov, aa Gud ha' Lov!«

Saa rejser han sig med et Sæt af sin Stol, gaar forbi Otto, skyder hans Arm heftig til Side og tager hendes Hoved mellem sine Hænder.

»Farvel, Gammelmor,« siger han og kysser hendes Pande.

Han møder ikke hendes Øjne, — ser heller ikke paa Morbror Otto, men gaar rask gennem Stuen og lukker Døren efter sig.

ANDEN BOG

HØSTEN

I

Paa en stor aaben Plads, lige ned til Lersøen og et Stykke ind i den, ligger Heymann & Rothes vældige Tømmerplads.

Taarn ved Taarn løfter de graa Stabler sig som kinesiske Templer med udsvajede Vægge, men farveløse, triste. Det eneste oplivende i den livløse Plankeby er den friske, ozonfyldte Harpiksluft, der især paa varme Sommerdage kan staa stille over Pladsen og om Aftenen, naar Mørket udsletter alle Omridsene, faa én til at drømme om ensomme stille Naaleskove. Vinden, der ved Dag svøber sig tudende ind og ud mellem Stablerne og i hver Revne og Kløft fortætter sin Styrke til en enerverende, arrig Hylen, dæmpes af Mørket til en blød Susen og nærer Drømmen: Fyrreplankerne staar igen paa Rode, uberørt af Økse og Sav i deres fjerne Hjemlands milevide Skove.

Men kommer Maanen frem, skifter straks Drømmen: Skoven bliver til en By med menneskетomme, øde Gader; Tempelbygningerne er forladt af Guderne og deres hele brogede Tjenerskab, og ingen levende Væsener har dristet sig til at tage dem i Besiddelse.

I Byens Udkant er et Taarn her, et Alter hist sunket hen i smuldrende Ruin; forskudte Lægter stritter op af Gruset, peger i Kløft og skæve, sorte Kors mod de drivende Skyer.

Bag ved dem igen begynder en ny Verden, en endeløs Skov, der om Dagen er unge. svajende Pile, om Natten et mørkegrønt, bundløst Krat af Bambus og Græs.

I de øde Gader gaar en ensom Vægter med sin Hund i et Reb.

Det er Kjeld Risom.

Fra Solnedgang til Kl. 6 Morgen, naar Arbejderne indfinder sig, gaar han Vagt paa Tømmerpladsen. Det er blevet hans »Arbejde paa Lageret«.

Oprindelig besørgedes det af Hunden alene og et Par af dens Kammerater.

I Plankeværkets Port var anbragt en truende Indskrift, som fortalte baade at Hundene var løse, og at de vilde bide — »fra 6 Aften til 6 Morgen«, — hvilket dog ikke afskrækkede Søens faste Indvaanere fra deres regelmæssige natlige Besøg, hvorunder de rigelig forsynede sig ikke blot med Brændsel, men ogsaa med solidt Bygningstømmer til deres fugtige Huler inde under de tætte, vejløse Pileplantninger.

Hundene var ganske vist ikke af den godmodige Art, der lod sig bestikke ved venlig Tiltale og afgnavede Kødben. De bed djærvt fra sig og tog Kampen op, flere af dem satte Livet til; men de havde ogsaa baade Kødtrevler og Tøjrester mellem Tænderne, naar Arbejdsformanden om Morgenen fandt dem med knust Pandebrask eller knækket Rygrag, under de vildt spredte Lægtestabler.

Saa besluttede Firmaet at give dem en Mand til Hjælp, og paa den udsatte Post stilledes den ny Arbejder fra Jylland, Kjeld Risom. Der var paa dette Tidspunkt forøvrigt kun een hellemmet Hund tilbage, en graa engelsk Buldog, der havde betalt sin Førlighed med Tabet af sin jævne, gode Hundeforstand: den var i de natlige Skærmydsler blevet grebet af en Art Galskab, der gjorde den lige farlig for Ven som for Fjende. Formanden vilde haft den skudt, men Kjeld lagde et godt Ord ind for den; og nu har han efterhaanden snakket sig til Rette med den. Den har endog, uligevægtig som den nu engang er blevet, saaledes forelsket sig i ham, at han tidt med sin Knortekæp maa afværge ubeherskede Tilnærmelser. Iøvrigt er den en helt fredelig Kammerat. Den gø'r aldrig, men ved den mindste Lyd lægger den sig fladt ned paa Jorden; dens berylgrønne Øjne skinner, og det gurgler dybt nede i dens Svælg. Naar Kjeld

saa beroligende stryger den over Hovedet, bliver dens Knurren til en ulykkelig Piben, og han faar Fraade paa sine Hænder.

Trods Knortekæp og Hund kom han dog straks et Par Gange til kort overfor de natlige Tømmerkørere, maatte den ene Gang endog barrikadere sig paa Toppen af en høj Plankestabel for at bjerge Lemmerne.

Dagen efter anskaffede han sig en Revolver. Et Skud i Luften har hidtil vist sig tilstrækkelig virkningsfuldt; skulde *det* ikke slaa til, er han fast bestemt paa at gøre alvorlig Brug af sine smaa, blanke Messingpatroner.

Han har forlænge siden opdaget, at den mest udsatte Del af Pladsen ikke er den, der ligger ud i selve den indtørrede Sø. Fra alle andre Sider kan han vente Besøg, aldrig dér. Det hører til Lersøfolkets Strategi ikke at komme ad de nærmeste Veje, som de naturligvis venter er bedst vogtede.

Hovedangrebene kommer fra Fælledsiden, og paa den Kant har Kjeld omsider ogsaa faaet sit stærkeste Fæstningsværn anbragt: lange, rustne Spigre peger i tæt Række op over Plankeværkets øverste Rand, foran slynger sig Række over Række et Hegn af matblankt Pigtraad.

Selv i klart Daglys skulde det synes halsløs Gerning at begive sig paa Klatring gennem dette kyniske Væv af Staalspidser og giftig Metalrust, endmere om Natten, naar Mørket væver Tømmer og Traad i eet og gør det umuligt at værne Haand og Fod. Men Lersøens frie Folk synes udstyret med Klatreredskaber, som direkte eller maaske gennem Atavismer er gaaet i Arv til dem fra deres fjerne Urskovsfrænder.

De bevæger sig usaarbare gennem eller over alle Forhindringer, og overraskes de og bringes til Flugt, sker denne lige saa lydløs og behændig som deres Komme; endda ser de ofte deres Snit til først at lempe en Planke eller en Sæk Brænde over i sidste Øjeblik, før de selv vover Springet.

Men Uger igennem kan der herske Fred i den menneskeøde By. Saa vandrer Kjeld med sin afsindige Følgesvend Gade op og Gade ned, fra Nord til Syd fra Øst til Vest i endeløs lange Nattetimer. Mod de vekslende Vinde har han sine faste Læpladser under de høje, lunende

Stabler. Men dér sidder Søvnigheden paa Lur, og Tiden falder ham ogsaa kortest, naar han gaar.

Nede ved Søen har han i Plankeværket sin hemmelige Laage, et Par løse Bræder, som kan løftes af og paa, naar han drejer de krumme Søm til Siden, der holder dem paa Plads.

Herfra kommer han lige ud i de tætte Pileplantninger, Kurvemagernes vidtstrakte gule Plantage, — en Jungle for Byens Udskud, Tugthuscellernes og Arresthusenes Flygtninge og dem, der endnu har undgaaet Lovens og Retfærdighedens vidtrækkende Arme.

Langt ude skimter han Murkransen og Taget af en gammel Bondegaard, der har lagt sig til Rette midt i Søen, bag ved den igen, helt i det fjerne Blaa løfter sig Bispebjerg Bakke og det dyrkede Land med udvidskede Omrids af spredtliggende Gaarde og Huse.

I stille Aftener, eller naar Vinden bærer fra, er Luften herude frisk, med en behagelig Duft af Pil og fugtig Muld. Men staar Vinden paa, kommer den med kvælende Stank fra de rygende Lossepladser, hvor Storbyens Latrinkuler og Affaldsbjerge, især i varme Nætter, oser deres Uhumskhed ud over det lave Land, — Bølge paa Bølge af en pestfyldt Em, som stiger og falder med Vindstødenes vekslende Styrke og undertiden naar langt ind i Nørrebrokvarterernes tætbefolkede, trange Gader.

Saa flygter han, med tilbagetrængt Aande, langs Plankeværkets Læside, ind i Fælledernes natrene Luft, aander let og befriet som efter et giftigt Kvælningsanfald, strækker sig paa Ryggen i det duggede Græs, til han igen er kommen til Kræfter og mærker sit eget Blod sund og iltren strømme gennem Aarerne.

Hunden staar over ham med sin matblaa Tunge hængende langt ud af det gispende Svælg, — til den i urolig Pligttroskab begynder at hale i sit Reb for at slæbe ham tilbage til Vagttjenesten.

Længst er de sidste, kølige Morgentimer, naar Skyerne i Sydøst har begyndt at varsle Dag, og Solen dog ikke kommer. Endeløs langsomt skrider den gennem sine vaade Dyner, slukker ud de Flammer, den for tidlig har tændt, lægger graalig Bly, hvor der før var smeltet Guld, dølger sit Komme i Bjerge af udvæltet, farveløs Uld, ind-

til Klokkerne inde fra Byens Taarne endelig forkynder, at nu *er* det Dag, nu *skal* den være oppe, enten den vil eller ej, og Fabrikspiberne som efter fælles vedtaget Signal bekræfter Budskabet med en Hylen og Tuden, der sønderriver den døsige, stillestaaende Morgenluft.

Og saa knirker de brede Fløjporte paa Jærnhængslerne, Formanden lukker op, og Arbejdere og Tømmerkørere med prustende Heste for lave, lange Vogne rykker ind. Nattens døde By befolkes, og Kjeld trækker bort med sin Hund; han har sit Værelse paa Kvisten over Formandens Lejlighed, i den samme Bygning, hvor hvide, malede Bogstaver over Ruderne forkynder, at Heymann og Rothes Kontor er til Huse.

Over Gasapparatet staar en knurrende Kaffekedel. Kjeld skænker en mægtig hankeløs Kop fuld og skyller den hede Drik i sin forfrosne Krop. Det er ikke første Bryg; Formandens egen Morgenkaffe er Opkog af Resterne fra den foregaaende Dag; den rummer godt, den graa, afskallede Kande; men Kjeld slubrer i sig i Halvsøvne og kaster sig i den smalle Jernseng og sover, saa snart han har Hovedet i Puden.

II

I et helt Aar har Kjeld været i København. Endnu har han ikke arbejdet sig op over sin beskedne Stilling som Nattevagt paa Tømmerpladsen.

Størstedelen af Dagen ligger han hen i en Søvn, der i Begyndelsen er tung og drømmeløs; naar han en to —tre Timer efter Afløsningen vaagner, fordi Lyset, trods alle hans Forsøg paa at stænge det ude, dog trænger ind til ham, føler han en kvalmende Hede i Kroppen, har Hovedpine og Smerter i Øjnene.

Han forsøger at trække Lagenet over sig til Skærm mod Lyset, men saa snart han igen begynder at sove, samler Luften sig varm og kvælende omkring hans Næse og Mund, og Lagenet slynger han til Side for at faa

Vejret, — kaster sig hvileløs fra den ene Stilling til den anden, — faar nu heller ikke Fred for Fluerne, der under deres Træk til og fra Lossepladserne har valgt Huset til Hvile- og Provianterings-Station og med øjensynlig Velbehag nyder de Svedperler, Trætheden presser frem paa hans Ansigt, Hals og Hænder.

Kjeld fik som Dreng aldrig lært at tage sin Søvn om Dagen: nu er han dømt til at sove i Dagslys og vaage om Natten!

Klokken 2 staar han op, lige saa træt, synes han, som da han gik i Seng. Men naar han saa kommer ud i Luften og har gaaet lidt, er det, som Hvilen kommer.

Han gør Indkøb til sin Middag i de billige Udsalg paa Nørrebro og laver selv sin Mad. I en Kælder i Fredensgade har han fundet et billigt Spisested; men videre godt er det ikke, og han selv kan gøre det billigere. Til Formandens Køkken har han uhindret Adgang; somme Tider tilbyder Husbestyrerinden ham sin Hjælp, steger hans Flæsk eller stuver en Ret Grønsager. Kaffe staar der altid paa Kedelen.

Firmaets Chef, den unge M. A. Heymann, har opdaget, at Nattevagten fordrev de sidste Eftermiddagstimer paa sit Værelse med en Pen, der lige saa godt kunde virke i Forretningens Interesse, og for et mindre Løntillæg tilbringer han nu hver Eftermiddag et Par Timer paa Kontoret med Udskrivning af Regninger. Det er dog et Arbejde, han kan tage, som han selv vil; en Eftermiddag eller to om Ugen kan han altid have til fri Raadighed.

Med Hjemmet har han kun Forbindelse gennem Gudrun, der trofast besøger ham og ikke sjeldent deler med ham de første Timer af hans Nattevagt.

Et Par Maaneder efter, at han var kommen til Byen, fik han Brev fra Morbror Otto, at Gammelmor var død. Morbroren bad ham komme hjem til Begravelsen; trængte han til Rejsepenge, skulde han blot skrive, saa vilde de straks blive ham tilsendt.

»For sin egen Skyld«, skrev han: »nærede hun paa det sidste ingen Vrede imod dig. Hun forstod — ligesom jeg — at det, du har gjort, vil falde tungest paa

dig selv. Begge vi to Gamle har altid ønsket dig det bedste«.

Kjeld rejste ikke over til Begravelsen. Han sendte 5 Kroner i en Konvolut til Otto Just, — det var til en Krans, om han vilde lægge den paa Gammelmors Grav. Der kom Kvittering for Pengene — fra den Gartner, der havde leveret Kransen; fra Otto har han siden intet hørt.

Og han selv, hvad havde han ogsaa at fortælle?

Fra »Højens« Top er han i Dag lige saa langt fjernet som hin Sankt Hans Aften for syv—otte Aar siden, da han stod i Lyngen ved dens Fod.

Hannes gav ham ved Afrejsen til København et Brev med til en yngre Forfatter i Byen, som »man ventede sig noget af«. Han var Hjemstavnsskildrer og Hannes's Landsmand, havde faaet et Par Bøger ud, der vakte nogen Opsigt, og ernærede sig nu ret kummerligt ved Undervisning og Journalistik.

Han hed Bjerrum og boede paa en Femtesal ude paa Christianshavn. Det varede længe, før Kjeld naaede derud; han havde jo ikke megen Fritid, og Vejen var lang.

Bjerrum tog lidt kølig-venligt imod ham. Han havde ikke Hannes's brede og hjertelige Friskhed, den joviale Faderlighed, der aabner Favnen for den fattigste Slægtning i Aandens Rige og beskyttende trykker ham til sin Barm. Bjerrum følte sig ikke stor nok til denne alfavnende Beskyttelse: hans Tilbageholdenhed bundede i en beskeden Følelse af, at han for sin egen Kamp næppe fik noget tilovers for den unge Mand, der kom for at søge Bistand hos ham.

Kjeld læste et Par af sine Digte højt. Bjerrum sad og lyttede adspredt; hans unge Kone, der netop som Kjeld begyndte sin Oplæsning, kom ind fra Sovekammeret, hvor hun havde lagt deres lille Pige til Ro, lyttede til med langt mere synlig Interesse.

Hun var meget køn og saa i det hele taget mere »poetisk« ud end Manden, syntes Kjeld.

»Jeg forstaar mig ikke paa Vers«, sagde Bjerrum, da Kjeld sluttede. »Jeg selv skriver jo kun Prosa«.

»Ja, hvorfor prøver du heller aldrig at skrive Vers, Jens Peter?« faldt Konen ind.

«Hvorfor skal det altsammen være saa — saa prosaisk?«

Kjeld hørte, hun var Jyde og havde Hannes's lyse, rullende r-Lyde.

Bjerrums Jydsk var blødere, mere byslebet, men hans Stemme havde en dyb og fyldig Klang.

»Den eneste Undskyldning for at skrive Vers«, svarede han alvorligt, »er den, at man ikke kan lade være. Til det, jeg har at sige, kan kun bruges Prosa«.

Af dette korte Ordskifte fik Kjeld en Fornemmelse af, at Uoverensstemmelsen i Opfattelsen af Poesi og Prosa ikke var den eneste, der bestod mellem Ægtefolkene,— eller at den maaske var saa omfattende, at den greb om hele deres Samliv.

»Der var en Tid, du godt kunde skrive Vers«, vedblev hun uden at se paa ham. »Nu kan du ikke engang skrive et til din . . . til en Fødselsdag«.

»Det vil ogsaa nok engang gaa op for Dem«, sagde Bjerrum, stadig henvendt til Kjeld, »naar De ret bliver klar over, at Digtning kræver Sandhed, eller i det mindste Ærlighed, — at den bundne Form er upaalidelig. Hver Sætning, hvert Ord, vi skriver, kræver Ærlighed. Der er ikke noget, der hedder »Digterfrihed«. Men i de lovbundne Rytmer og i Rimtvangen er en saadan indre »Frihed« nødvendig. Det gaar ud over Ærligheden. Man lokkes til at sige noget mere — eller noget andet — end det, man egentlig vilde have sagt, og Glæden over et lykkeligt Rim kan da overstraale Utilfredsheden med den lille Smule Uvederhæftighed, der har sneget sig ind. Det undergraver i det lange Løb en Skribents Moral.«

Kjeld mente, at Sandheden tidt kunde ligge mere i Digtets hele Stemning og Tone, end i de enkelte Udtryk. Men han havde ikke før overvejet den Ting og fik ikke sagt det, han paa Hjemvejen blev klar over, han *kunde* have sagt.

Men Fru Bjerrum bifaldt varmt hans uklare Fornuftgrunde, og Manden førte Samtalen hen paa noget andet: . . . Litteraturen, og Poesien især, var blevet en Luksusvirksomhed — eller havde maaske altid været det.

En Digter maatte vælge sig en Opgave, give sig en Idé i Vold. De unge Bondedigtere, hvoraf de fleste var udgaaet fra fattige Hjem, burde stille deres Pen og deres Talent i den sociale Idés Tjeneste, i Barmhjertighedens og Humanitetens. Hver Proletardigters Pen skulde være en Brod mod det herskende Samfund, mod Overklassesnylterne . . .

Her havde Kjeld sine Replikker i Orden, og som sædvanlig, naar han følte sig paa Krigsstien, gjorde han dem mere hvasse end Anledningen berettigede ham til:

»Ja, og saa skal de, der raaber højest om Barmhjertighed og Beskyttelse og Humanitet marchere af Sted i store Optog med røde Faner og synge: »Lad falde, hvad ikke kan staa!« . . . Nej, er der noget, Digterne skal bekæmpe, saa er det da netop den evig lovpriste »Humanitet«, der tager sig af de svage og forfaldne, de fysisk og moralsk uduelige, som blot er til Besvær for sig selv og til Menneskeracens Fordærvelse. Lad Naturens Lov, der altid er streng retfærdig — men uden Sentimentalitet — lad den afgøre Tilværelseskampen. Paa den Maade faar vi den sundeste Løsning paa det sociale Problem.«

Bjerrums Ansigt fik et forstemt Udtryk, og der var noget uvilligt i hans Stemme, da han svarede:

»Det er vist en udmærket Teori, naar den anvendes paa Høns og Gulerødder; i mere menneskelige Forhold gælder den ikke. — I hvert Fald ikke saa længe Vilkaarene i Tilværelseskampen er saa ulige. Afgørelsen vil jo altid falde ud til Fordel for dem, der begynder med et Forspring for de andre«.

Samtalen gik nu i staa, og kort efter tog Kjeld Afsked. Fru Bjerrum fulgte ham helt op paa Trappen og bad ham indtrængende komme igen snart.

Ugen efter modtog han en skriftlig Indbydelse til Té; der kom nogle Venner af hendes Mand, som det sikkert nok kunde glæde ham at træffe . . .

Men Kjeld havde Vagt og kunde ikke komme.

Under senere Besøg traf han oftest Bjerrum alene hjemme. Han var da ligesom friere og mere fortroligt indladende.

Kjeld fortalte, at han snart havde lagt sidste Haand paa en lille Samling Digte, og Bjerrum tilbød at tage

den ind paa Forlaget og anbefale dens Antagelse. Efter de Prøver, han havde hørt, mente han nok, den vilde blive i det mindste lige saa god som saa meget andet, der i den senere Tid havde set Lyset. »Men De ved jo nok«, sagde han og smilede udglattende, »jeg er jo ikke nogen Hund efter Vers.«

III

Kjeld arbejdede i den følgende Tid med alle sine Evner spændt for at gøre Samlingen færdig. »Den sidste Haand« faldt ikke let. Intet af det nye, han siden sin Ankomst til Hovedstaden, havde optaget i sig, evnede han endnu at omsætte; han levede med alle sine Tanker i den Verden, han havde forladt, og det i den, der var gaaet ham dybest i Sind, turde han endnu ikke ret begynde at røre ved.

Han følte derfor tidt en pinende Tomhed, en Følelsens Fattigdom, netop nu, da han just trængte til alle friske Kilder.

I denne Tid var det, han bad Gudrun komme til sig, saa ofte hun kunde.

Uden klart at ville indrømme det for sig selv byggede han dog paa den Erfaring, at af hendes rige Hjerte sprang der et Væld, der paa een Gang var Stof og Inspiration. Naar de gik sammen i hans nattestille By og talte om Hjemmet, om Menneskene dér og Landskabet, kunde hun af en forbigangen Stemning, eller af en tilfældig Erindring ved at løfte den op i et nyt eget Lys, forme alt dette, saa det i sig selv blev Poesi.

Tidt syntes han, han blot behøvede at tage Pennen i Haanden og svøbe Rytmen om hendes Ord; men naar han saa Dagen efter forsøgte, var det igen, ligesom det gled bort. Egentlig var det kun, hvad *hun* havde lagt til af sin Stemmes slørede Klang, af Blik og Mine, der nu syntes ham det poetiske, og det lod sig ikke spidde paa en Pen.

Saa skrev han til hende med det samme, bad hende komme igen, uden dog nogensinde at betro hende, hvorfor disse Besøg var saa nødvendige for ham.

Og Gudrun kom Aften efter Aften, skønt hun tidt var ør af Træthed, af Arbejdet i Huset, af sin Musik, af Byen, som hun aldrig blev fortrolig med, — kom og fulgte ham trofast paa den lange Vandring fra Tømmerpladsen hjem til deres stille Hede, til den blaa Fjord og Darwins Have, med Foraarets Blomster i Vildnissets Urskovsdyb, med Kryb og Kravl fra Tue og Gren. Hun talte, og han lyttede, ikke med den udtrykkelige Bevidsthed, at han Dagen efter skulde omskrive hendes Ord paa Vers, men givende sig hen i hendes Verden, i hendes Syner. Saaledes gik en hel Vinter.

Endelig satte han da, en Eftermiddag sidst i April, det sidste Punktum i sin lille Samling Hjemstavnsdigte. Og først da, mens han i en søvnløs Morgentime i Sammenhæng læste det hele igennem, saa' han i tydelig Klarhed, det han ikke før havde villet se, at det altsammen var hendes, — hendes Tanker og Ord i Rytme og Rim; blege Stemninger og svage Eftertoner af hendes Drømme. Intet var der, hun ikke levede i, — ikke en Strofe, den jo var baaret af hende, ikke et Billede, uden det jo var formet og præget af hendes Hænder, af hendes Væsen.

Det sænkede sig over hans Bevidsthed, lammende og dybt ydmygende, at uden hende havde han intet skabt og kunde han intet skabe.

Af denne Bevidsthed arbejdede hans Tanker sig ind i en ny: det var, fordi han holdt saa uendelig meget af Gudrun, fordi han fra sin Barndoms stille Aar havde vokset sig sammen med hende, og hun med ham. Hvad var i Virkeligheden hendes, og hvad var hans? Var det ikke hans egen Kærlighed, der løftede og forskønnede alt det ubevidst poetiske hos hende? Vilde nogen anden kunne følt og lyttet sig til det, *han* havde digtet ud af hendes Væsen?

Han kunde dog ikke slippe sine Vers ud i Verden, syntes han, uden en Linie, som i det mindste kunde fortælle *hende*, at hun havde Del i dem, og at han nu forstod hvor megen. Han tog sin Pen, og paa det sidste,

hvide Blad skrev han, — Ordene strømmede frem, som havde de længe ligget formet og blot ventet paa at blive udløst:

Jeg gaar i stille Skove
og søger dine Tanker, —
de er som skjulte Blomster,
jeg op af Løvet sanker.

Og Børn af dine Drømme
er alt, hvad jeg har øvet,
de følger mig som Hvisken
fra Blomster, skjult i Løvet.

Jeg sanker dine Blomster
og slynger dem i Ranker:
en Krans af Barnedrømme
og unge Pigetanker.

Samme Eftermiddag tog han ud til Christianshavn. Fru Bjerrum lukkede ham ind, men fulgte ham kun til Stuedøren og gik selv ud i Køkkenet.

Paa Divanen laa Bjerrum med begge Hænder under sin Nakke og stirrede op i Loftet. Han bad Kjeld sætte sig og blev selv liggende. Hans graa Øjne var mere triste end vanlig, og Stemmen knirkede uden Modulation.

»Jeg er Dem en daarlig Hjælper, Risom. Min egen Bog kom i Gaar tilbage fra Forlaget — forkastet. En Anbefaling fra mig vil ikke gavne Dem.«

Kjelds første Fornemmelse var ikke Medfølelse for Bjerrum, men en kold Angst for sine egne Digtes Skæbne:

»Har de forkastet den — en Bog af *Dem!*«

»Ja, Forlaget mener, at Verden nu har faaet Skomager-Realisme nok, eller at Læserne i alt Fald er mætte. Naa, det er jo i god Overensstemmelse med Deres Teorier, Risom: Naturen skyder ud, hvad den ikke har Brug for. Nu vil jeg haabe, at De saa maa høre til dens udvalgte.«

Kjeld mærkede i Bjerrums Tonefald noget uvenligt, næsten vredt, som vilde han med sine Ord konstruere en Kløft imellem dem, som ingen af dem før havde erkendt.

Han følte ogsaa, at han ikke med fuld Oprigtighed kunde ytre Deltagelse; hans egne Interesser trængte sig paa, vilde i Forgrunden, og han kunde ikke finde Ord

for den Sympati for Bjerrum, der dog laa bag ved — den uldede sig saaledes i eet med hans egoistiske Bekymringer, at han ikke kunde tale om det ene uden at blande det sammen med det andet.

»Nu skal De selv indsende Deres Vers,« raadede Bjerrum. »Er der Stof i Dem, skal det ogsaa nok vise sig, at De kan staa paa egne Ben, — og det vil De jo selv helst.«

De talte endnu en Del sammen uden at komme hinanden nærmere. Kjeld forsøgte at gøre de sidste Pavser kortere for at finde en naturlig Overgang til sit Farvel; men Bjerrum kom ham ikke i Møde. De rakte hinanden Haand over Kløften, og Kjeld gik.

Uden for Døren stod Fru Bjerrum med Hat og Kaabe paa, som havde hun ventet paa ham. Nu fik hun travlt med sine Handsker:

»Vi kan følges ad ned ad Trappen,« smilte hun til ham. »Jeg har saamæn ikke endnu naaet at faa gjort Indkøb.«

Hun holdt sig tæt ved hans Side ned ad den smalle Kvisttrappe; i Drejningen hvilede hun sig et Øjeblik tungt ned mod hans Arm.

»Min Mand er jo ikke i Humør i disse Dage —, er det gaaet ud over Dem ogsaa? De saa ikke netop oplivet ud, da De kom . . .«

»Det er jo ogsaa en meningsløs Uretfærdighed,« ivrede Kjeld og mærkede, hvor ganske anderledes let det faldt ham at finde den rette Tone overfor hende end for et Øjeblik siden i Stuen.

»Med hans tidligere dygtige Bøger og den Anerkendelse, han allerede har vundet «

»Men hvorfor skriver han ikke noget, man har *Glæde* af at læse; Bjerrums Bøger er jo ikke til at holde ud for lutter Traurighed. Og saa er Bjerrum slet ikke Kunstner . . .«

Kjeld saa spørgende, uforstaaende paa hende.

»Ikke saadan en rigtig Kunstner*natur*, mener jeg. Han tager saa tørt og alvorligt paa alting . . . Tænk Dem, vi har hele Sommeren kun én Gang været i Tivoli . . . Men sig mig, er det ikke forfærdelig trist for Dem —

disse lange Nætter? — I Grunden maa det være spændende, ikke — mange Gange?«

»Man har saa god Tid til at gaa og tænke, og Fred.«

»Hvad vilde De sige, om jeg en Aften kom og forstyrrede Dem? Hvordan kommer man egentlig derud?«

»Ja, det er skam ikke saa let — herfra. Der gaar Sporvogn til Blegdammen, men over Fællederne maa man gaa.«

»De kan ikke vide Dem sikker,« lo hun, — »De skyder vel ikke?«

»Ikke lige straks . . .«

Hun vendte sig brat omkring og kurede baglænds det sidste Stykke ned ad Rækværket.

»De kan heller ikke ramme — mig.«

»De som er fra Jylland,« smilte Kjeld forundret, »hvordan har De lært at kure i Trapper.«

»Jeg er ingen rigtig Jyde. Jeg er fra Aalborg. Til mit 14. Aar bestilte jeg ikke andet end at klatre i Skibene ved Havnen. Min Far var Skipper.«

Uden for Gadedøren nikkede hun Farvel.

Kjeld glemte straks hende; han tænkte kun paa Bjerrum, paa deres Samtale, der gjorde det ligesom umuligt for dem begge mere at finde Vej til hinanden.

»Det er ikke mig, Folk skal søge til i trange Stunder,« erkendte han. »Hvad har jeg at give andre, — som altid har haft nok at gøre med at trække mit eget Læs? Naa, hver faar bygge sin egen Borg, og har man først Borgen, kan man altid indrette en Fløj til de hjemløse.«

— — —

Næste Dag sendte Kjeld Risom sine Digte ind til et Forlag, og allerede en Uge efter havde han Svar:

Konsulenten anbefalede Udgivelsen, men troede ikke, Bogen, især i Betragtning af, at det var et Førstearbejde, vilde blive nogen Salgsvare. Forlaget maatte derfor kræve et Tilskud paa 400 Kr. til Trykningen.

Det var omtrent hans hele sammensparede Formue; men der var ingen Tvivl i hans Sind: Bogen skulde ud.

Første Dag, han igen kunde slippe løs fra Pladsen, vilde han gaa ind og præsentere sig paa Forlaget og træffe afgørende Bestemmelser om Udgivelsen.

VI

Foraaret maa være kommet tidligt. Kjeld har endnu ikke været ude paa sine sædvanlige Ture fra i Fjor til Skovmoserne i Nordsjælland — med Spadestokken, Fiskenettet og den grønne Kasse; men han drager Kending af Luft og Lys i Tømmerbyen og Pileskoven.

Fyrrestablerne koger Harpiks i Plankerevnerne, der spaltes i Solen til dybe Kløfter, knitrer og sprager og slipper Vintervæden, saa hele Taarnbygningen brister i sin sindrige Konstruktion og forskyder sig ud af de sirligt svajede Linier.

Under Plankeværket rækker den gule Følfod sine skællede Stængler og aabner de hvidgule Sole i skinnende Rader langs den trøskede Mur.

Hver Dag blæser en solfyldt Søndenvind; i de lyse Aftener aabner han sin smalle Laage ud til Søen: sure Dampe fra den fugtige Bund og Stanken fra Lossepladserne driver som en svovlgul Taage op over Bakkerne mod Nord.

Pilene staar i den ny Tids luftig-lette Kostume: bløde, dunede Kraver og tæt Pelsværk om den nøgne Hals og de svaje Lænder. Bladdragten er ikke færdig endnu, med den haster det ikke, — i de gule Jomfruers altforglemmende Foraarsleg vilde den kun være til Besvær.

Purpurpilen bærer sin egen Mode: mønnierøde, uldhaarede Skindsæt, der skal skjule det mindst mulige af den glatte Huds varme Purpurlød.

Kun Spydpilen, den lille duskede Uskyldighed fra Mosen langt ude paa Landet, gemmer sig dydigt i tætte Totter af kruset Uld og krøllede, spæde Blade; men dens Drøm er som de andres: Frugtbarhed og Fylde, — en Slægt, talrig som Stjernerne!

Hvortil?

Til Kurvevidier. Kurvemagerne gaar Mosen igennem med skarpe Knive og snitter de blanke Skud, binder dem sammen i tykke Neg og slæber dem i Læssevis hjem til Værkstedet i Kælderen.

Gudrun er ukaldet kommen paa Besøg. Hun kommer

lige fra sin Musiklærer og har sin tunge Nodemappe under Armen.

Der er i Aften ingen Træthed at spore hos hende; hun ler til Kjeld, da hun kommer, og gør Hunden vild med sin Spøg. Hun har oplevet noget, forstaar Kjeld, der gør hende glad, men han vil vente og lade hende selv fortælle.

Ogsaa hun er klædt i Foraar, en lys, aaben Uldkjole og en tynd, blaa Kaabe med brede, hvide Opslag og store Knapper.

I den graa Vinterham, han Maaned efter Maaned har set hende bære, var hun, som han kendte hende fra Dagene derhjemme i Østertorp; i den ny Dragt og saadan som han i Aften ser hende, er hun blevet en anden.

Han føler sig næsten fremmed overfor hende og bliver faamælt; men hun mærker det ikke: hendes egen Tale strømmer saa frit, uden Stands.

De gaar Pladsen rundt et Par Gange; af gammel Vintervane gaar han rask til, men hun faar just Lyst til at gaa langsomt, tager ham under Armen og holder ham tilbage, — det har hun heller aldrig før gjort . . .

Ved Laagen standser hun og lægger sin Mappe ind over en Bjælke i Tømmerstabelen. Hendes Arm er blevet stiv af Byrden og den krampagtige Stilling; hun bøjer sig tilbage og strækker begge Hænder befriet i Vejret. Kjolen spændes i en glat Bue over hendes Bryst, Halsen er rund og hvid.

»Vi gaar en Tur ud i Søen, Kjeld. Nero kan alene passe paa saa længe.«

Det er endnu lyst, for tidlig for Tømmertyvene at vove sig ud. Han løser Rebet af Hundens Halsbaand, og de lister sig ud af den smalle Aabning og lukker fast efter sig.

Nero har i Frihedsglæde gjort et Par kluntede Spring om den nærmeste Stabel; nu opdager den, at den er blevet narret, og tuder ulykkelig bag Laagen.

Kjeld og Gudrun agter den ikke.

Hun har paa ny taget hans Arm og hviler sig tungt mod ham.

Det første Stykke har de kun en smal Sti at følge, én de selv har lavet sig gennem Baandpilenes risformede,

gule Buske. Men her er saa let at komme frem; de slanke Vaand bøjer sig mygt til Side, og kun de dunede Gæslinger stryger nu og da hendes Kind og sætter sine Fnug i hendes rødgyldne Haar.

Hun nynner, mens de hurtigt skrider frem, og saa er de ude paa Vejen, hvor Trækvognenes Hjulspor staar dybt i den fugtige Jord.

»Her vil vi ikke gaa,« siger hun. »Lad os sætte tvers igennem.«

»Vi er snart ved en Sti,« svarer Kjeld. »Saa kan vi følge den.«

De bøjer af til venstre. Vandet siver i det lave Græs under deres Fødder, og Pilene bliver højere; de kan ikke længer se over deres Toppe. Hun stryger Haanden om de glatte Vidier og faar den fuld af hvide og graa Rakler, kaster dem højt i Luften og følger deres tunge Dalen, naar de igen synker langsomt ned i deres bladløse Skov.

De kommer til en Lysning, Buskene viger ud til Siden omkring en stille Sø med sort Vand og spredte Stargræstuer, der rager op over det mørke Spejl.

Men Stien fortsætter sig; til sidst maa de dog med lange Skridt træde fra Tue til Tue for at slippe over; saa finder de igen Stien.

Nu og da krydses den af de brede Trækvogne-Veje, men ved dem standser de ikke. Da de finder en endnu smallere Sti til højre, bøjer de af og følger den.

Her har de aldrig før været. Nye Lysninger aabner og lukker sig omkring dem, men Jordsmonnet stiger, og alle Vegne slipper de nogenlunde tørfodet over.

Stien deler sig paa ny. Til den ene Side er den saa smal, at der kun er Plads til én. Gudrun har rakt Haanden ud for at bane Vej, men Kjeld holder hende tilbage, dukker sig pludselig ned og trækker hende ind med sig i en Busk.

Han føler hendes Aande mod sin Kind, den er varm efter den hurtige Gang, men hun sidder roligt og smiler. »Hvad var der, — hvad saa du?«

»Kan du ikke mærke?« — han snuser Luften til sig, med lukket Mund, — »kan du ikke lugte, det er Røg?«

Hun behøver ikke at anstrenge sig: en let, blaa Sky

kommer drivende hen over dem, med Duft af brændt Kvas og Harpiks.

Han tager hendes Haand og fører hende forsigtig fra Busk til Busk. Ikke en Lyd røber dem: Mosbunden og den fugtige Muld dæmper deres Skridt, og de vege Pilebaand glider lydløst uden mindste Knagen af Vejen for dem.

Han bøjer en Busk til Side.

»Ser du?« hvisker han, — »dèr er Familien samlet.«

Hun bøjer sig over ham og ser frem over hans Skulder.

Røgen stiger op af en Fordybning i Jorden, men ved dens Rand sidder en Mand og en Kvinde, to Smaabørn gaar barbenet omkring og kaster nu og da en Haandfuld Kvas ned i Gruben.

Baade de voksnes og Børnenes Klæder er ligesom indpansret i et Lag af graat Ler. Hans Bukser er fulde af Flænger, og under Rifterne ses den nøgne Hud; han har tydelig nok ikke engang en Skjorte paa Kroppen.

Oventil er han bedre udrustet: en lang, tætknappet Diplomatfrakke, uden anden Lyde end det jævne graa Lerlag, poser sig om hans Arme og Bryst. Det ene Skøde er bredt ud til Siden; paa det sidder Konen. Stillingen tyder paa det bedste ægteskabelige Forhold, men kan ogsaa skyldes Bekvemmelighedshensyn; i hendes Skød staar et Fad med stegt Flæsk, som de begge langer til med Fingrene; imellem Knæene holder han en Flaske, der ogsaa er til fælles Bedste.

Hendes Dragt er en ubeskrivelig Sammenrinkning af Laser, der kun bliver hængende ved hendes Krop, fordi en Læderrem over Brystet og et Reb om Livet hindrer dem i at glide fra hinanden.

Deres Tale lyder som en stigende og faldende Mumlen, men Tonen er venskabelig; kun naar den henvendes til Drengene, der med korte Mellemrum kommer for at hente frisk Forsyning af Madfadet, bliver den arrig og skændende: Ungernes Opdragelse maa ikke glemmes for det timelige Velvære!

Kjeld og Gudrun har ikke dristet sig til at tale, saa længe de kunde risikere at blive hørt. Han holdt stadig Grenene foran dem bøjet ned under sig, men efter-

haanden slappedes hans Tag, uden at han selv mærkede det, og pludselig fjedrede de tilbage og strøg i Farten Gudruns Hat med sig.

Kjeld ragede den forsigtig til sig med sin Stok; men Drengene maa have mærket Lyden eller Bevægelsen. De standsede begge paa én Gang deres Krumspring om Baalet og saa' i Retningen efter Pilebusken.

Kjeld tog igen Gudrun ved Haanden og førte hende hastig tilbage til Stien. I Løb fortsatte de dybere ind i Søen, — standsede saa og lyttede: Der var ingen anden Lyd end deres eget hastige Aandedræt og Pilenes rislende Gliden og Svajen mod hinanden.

»Kan du tænke dig en saadan Tilværelse!« bryder Kjeld ud. »De er som Dyr i deres Huler.«

Gudrun staar og stryger Rakler gennem sine Hænder: »Jeg ved ikke, — hvis man engang blev saa træt af alt andet, at det ingen Værdi mere havde for én, — eller hvis man følte sig slaaet ud . . . tilbage kan vi jo ikke komme; tilbage til hvad? Jeg husker godt min Mor . . . Nej, saa gik jeg hellere herud. Det er da Natur; en primitiv og kraftig Livsform . . .«

»Saa skulde jeg have dig ogsaa og passe paa,« ler Kjeld; »og du kender min Laage.«

»Nej, nu vil vi ikke tale mere om det. Jeg tror selv, jeg var ved at mene det alvorligt.«

De gaar nu langsomt. Hun har ikke mere saa let til Ord og nynner igen.

Der ligger Skygger over Stien nu, men bag dem, inde over Byen, gløder Himlen af Guld og Rødt; Solen er ikke endnu helt nede. En ny Lysning breder sig foran dem, — en flad, skaalformig Sænkning uden Buske og Tuer. Vandet er dampet bort, og et tæt Lag af grønne Alger breder sig som et blødt Tæppe over Skaalens Bund.

De har sluppet hinanden og staar uden at tale og har begge to den samme Følelse af, at her har de været før: Belysningen, det grønne dèr foran deres Fødder og Luften, den fugtigt mættede Luft med den lidt kvalmende Em af vaad Plantejord!

Pludselig løfter Gudrun Hænderne: »Nørremosen! — Kjeld, husker du Nørremosen!«

I det samme har ogsaa han Billedet. Men Gudrun sætter sig ned, trækker Sko og Strømper af og med et Hvin af Fryd danser hun ud paa den bløde, grøntgyngende Bølge.

»Kjeld — kom, kom!«

Han smittes af hendes Glæde og føler i sine Fødder en Længsel efter Jord.

Barbenet følger han efter hende. Det gynger under ham, mens han løber ud imod hende, gynger endnu stærkere, da hun er ved hans Side.

De tager hinandens Hænder, hun lukker sig ind i hans Arme, og tæt mod hinanden valser de ud over Tæppet, hedere og hedere føler han hendes Aande mod sin Kind.

I Bunden af Sænkningen ligger Væden endnu under de grønne Planter; her er Jorden glat, og hendes Fod glider. Men han holder hende i sine Arme.

Hendes Hoved er bøjet tilbage, Halsen lyser rund og hvid, — han lægger begge sine Hænder om hendes Nakke og kysser hendes Mund. Hendes Øjne smiler til ham, og da han løfter sit Hoved, presser hun endnu engang sine Læber mod hans.

Da først er det, som han mærker et Kærtegns Sødme, og han vil paa ny tage hende i sine Arme; men hun drager sig tavs ud af hans Favn.

»Ikke endnu, Kjeld. Først Sejren! Først vil vi vinde vore Kampe, du og jeg. Og saa —, nej, forlovede Mennesker er ikke stærke. Og vi to har alle vore Kræfter behov.«

»Men siden, Gudrun? Siden?«

»Siden ved jeg lidet, om hun fletter sin Krans,« nynner hun og lér. »Jo,« siger hun saa og er igen alvorlig. »Hvis vi kan holde hinanden fast.«

De gaar de samme Stier tilbage; hun er munter og talende som før.

Kjeld maa igen tænke paa, at der er noget, som gør hende glad, noget han ikke har faaet at vide.

»Hører du megen god Musik?« prøver han. Han husker, hvorledes en eneste Koncertaften undertiden har kunnet brede Glæde over mange Dage.

»Aa ja. Det er blot saa trist, at næsten al den gamle

Musik, det allerbedste af den, er religiøs Musik. Vil du tro, jeg kan somme Tider rase indvendig mod den Himmelskhed. Den lader ikke Sindet i Fred. Hvorfor har man ikke ladet Englene selv komponere deres Basunnumre! Jeg vil ikke have noget med Prækeriet at gøre, — og saa smugles det ind i al gammel Kunst: i Malerkunsten, Billedhuggerkunsten og især i Musikken. Altid ødelægger det Glæden for mig.«

»Jeg forstaar det ikke,« siger Kjeld med næsten bebrejdende Alvor, »at du kan leve uden Tro. Men det har vi jo talt om saa tidt. Mener du da slet ikke, at vort Liv hernede bliver bestemmende for vor Evighed.«

»Vort Liv? Vor Tid! Hvad er vor Tid — og i Forhold til Evigheden, det endeløse bag os og det endeløse foran? Et Sekund, et Intet. Og af dette Sekund skulde saa hele Evigheden være bestemt. Det er jo Vanvid! Det Evige skulde dreje sig om denne Naalespids . . .

Det er jo lige saa enfoldigt, — ja, det er jo akkurat det samme som de gamles Tro paa, at Jorden, vort eget lille Knappenaalshoved, var Midtpunktet for det evige Rum, for de uendelige Kloder: Uendeligheden i Karrusel omkring vor Jord, og den er flad! Ret en Teori for de flade Pander!«

Hun prøver at le, men Latteren standser.

»Og du, Kjeld, som har lært Loven for Tingenes Udvikling! Hvor faar du Plads til en Gud!«

»Jeg ser ingen Plads uden for ham,« svarer Kjeld. »Jeg ser ham i alt.«

»Ja, Forestillingen, de vage, taagede Forestillinger, de er overalt. Det er jo netop det, der er saa, — saa . . . jeg ved ikke. Somme Tider synes jeg, det ikke gjorde noget, at alle andre gik i de Taager, blot du var klar, Kjeld, blot jeg havde dig. Det er altid dig, jeg kommer til at tænke paa, naar jeg i Musikken møder det religiøse; det er derfor det støder mig saa langt bort.«

»Darwin selv var Kristen, véd du jo,« siger Kjeld og vil vende hendes eget Vaaben mod hende.

»Og Tycho Brahe troede, Jorden stod stille, og Verden gik i Kreds om den!«

»Jeg er bange for, vi aldrig bliver enige om den Ting, Gudrun.«

»Nej, jeg ved det godt, — det er det, der vil tage dig fra mig, vil komme til at skille os. Men jeg kan ikke undvære eet Menneske, eet eneste Menneske, Kjeld, der helt er enig med mig . . .«

»Vi kan jo være enige om alt andet . . .«

»Og saa bliver vi endda aldrig enige, saa længe det lægger sig imellem.«

»Vi *taler* om alt andet . . . Nu vil jeg f. Eks. vide, hvordan det gaar dig selv, har *du* Fremgang?«

Gudrun lyser atter op; men hendes Glæde er ikke saa frisk som før.

»Jeg prøvede i Dag — gik op hos Kapelmester Levy og fik Lov til at spille for ham.«

»Naa?«

»Jo, han hørte paa mig. Og til sidst kom han og tog Violinen og Buen ud af mine Hænder. Og saa sagde han noget meget, meget pænt og rosende til mig. Han tilbød selv at ville give mig Timer. Han prøvede min Violin og sagde, han forstod ikke, hvordan jeg fik Toner af den Træsko. Møller, jeg spiller hos, har forresten tidt sagt noget lignende.

Jeg skulde komme med en ny Violin, og han gav mig en Adresse, som han selv i Forvejen vilde skrive til, — saa vilde han give mig Undervisning gratis.«

»Men er det da ikke prægtigt for dig. Du tog da imod det?«

»Vèd du, hvad saadan en Violin koster? 400 Kroner du, mindst. Hvor skulde jeg faa dem fra?«

Kjeld bliver underlig tavs. Den Sum er det jo, han selv skal betale. Det synes at være Indgangsprisen, som landlige Talenter maa erlægge for Adgang til Kunstens Forgaard.

Der er blot den Forskel, at han altsaa har Pengene, mens Gudrun ingen har. Naturligvis skal hun have den Violin . . .

»Kunde du ikke prøve at skrive til Morbror Otto?« foreslaar han.

»Nej, til ham kan jeg slet ikke skrive om det nu. — Jeg har noget med i min Mappe, som jeg skal vise dig, naar vi kommer hjem.«

Foran dem ligger i Mørket Tømmertaarnene. De gaar

igen hurtig til, og Nero modtager dem bag Laagen med sin afsindige Tuden.

Kjeld tænder sin »Tyvelygte«, og Gudrun finder Mappen. Mellem Nodehæfterne drager hun en Bog frem, uindbunden, i stort Format, og rækker den til Kjeld. Han lader Lyset skinne over det blaagrønne Titelblad: *Martin Jensen: Sømandens Raadgiver.*

»Jeg fik den i Morges,« fortæller Gudrun, »med et Brev fra Far. Nu er vi kommen saa vidt, skrev han. Sig til Kjeld, at vi kom først; nu maa han skynde sig.«

De sætter sig paa en Tømmerstok og blader ved Lygteskæret Bogen igennem. Kjeld kender Morbror Ottos Tegninger, og alle Udtrykkene, de møder, er dem begge gamle Kendinger: Knobe og Stik, Øjne og Tørn —, men »Splejsning« staves »Spledsning«, det har ingen af dem før vidst! Her kommer det nye: Side op og Side ned om Taklinger og Katninger, om Smerting, Trensning og Klædning, — altsammen med nydelige Figurer paa blanke Tavler.

»Far har arbejdet med alt det nu snart i 10 Aar,« siger Gudrun, »og saa maatte han endda betale Penge for at faa den ud; dem laante han hos Otto; men de er begge saa sikre paa at faa dem ind igen. — Og nu skal du høre: Hannes har set Bogen, han kom og besøgte Far og Otto; og nu har han meldt Far ind i Digterforeningen. Han skriver, han allerede har betalt 2 Kroner til en Mindesten over sin afdøde Kollega Thomas Kingo, som skal rejses ude i Slangerup!« Gudrun ler sin allergladeste Latter: »Tænk dig, Kjeld, — Far blev Digter før dig!«

Kjeld blader urolig frem og tilbage i Bogen. Han forstaar ikke, hvorfor han pludselig bliver i daarligt Humør og ikke mere kan dele hendes Glæde. Som Børn gik de jo og drømte glade Drømme om den Dag Bogen skulde komme — med det *rigtige* Navn paa. Hvad er det for Vanvid: han kan da ikke være misundelig paa Den bette Dalgas! Hvad gaar der af ham?

Han er kommen først. Han er i »Digterforeningen«. Vrøvl. Lad ham være det. Hans egne Digte ligger færdige. Hvis han vil, kan han faa dem ud endnu i dette Foraar.

Mens han gik sammen med Gudrun inde i Pileplantagen, havde han fast besluttet at vente. Naar de kom hjem, skulde hun have de 400 Kroner til sin Violin — en Fæstensgave. Nu lader han hende gaa uden at nævne et Ord om Pengene.

Hvileløs traver han de stille Gader op og ned paa Kryds og tværs sin By igennem. Han føler den søde Susen i sit Blod af hendes varme Kys, deres Vandrings Foraarsglæde, hendes uendelige Trofasthed . . . Men saa dukker Bogen op med Knob og Knuder, stiller sig imellem.

Sejren først! Forelskelse gør svag. Har han ikke sin Kamp, som hun har sin! Det var det, der blev hans Slægts Fald, at den vilde de andre først. Det var det, der gjorde dem svage, de gamle. Og Naturen skød dem ud. Han selv har maattet begynde fra Dybet, og han har ikke Raad til at overlade et eneste af sine Vaaben til en anden.

Hver sin Kamp. Sejren først.

V

Kjeld Risoms Digte voldte ingen Revolution paa Parnasset, og Kritikken nøjedes med det magelige Vaaben: velvillig Nedladenhed. Paavirkningen fra Tage Stams frodige og kraftfulde Lyrik kunde de alle paavise; enkeltvis fandt de ogsaa andre Forbilleder, om end ingen med Hannes's Skarpsindighed saa Plagiatet efter Maupassant!

Det *store* Kritikernavn, som Kjeld med størst Spænding havde set hen til, rykkede ud til sidst, tog en Buket unge Lyrikere og behandlede dem alle i et godt Lune under eet. Han var ogsaa venlig mod Kjeld; men en litterært begavet Sætter afstedkom en uhjælpelig Ulykke: Kritikeren havde konstateret, at »Risom utvivlsomt var en dygtig Debutant«, — paa Tryk blev det sidste Ord til »Dilettant«, og i den Form gik det Landet

rundt. Ingen lagde Mærke til en Petitrettelse paa Bladets 7. Side, som fremkom flere Dage efter.

Og Samlingen gik til Bunds, indlemmedes i det tavse Orkester af ung Lyrik, der aldrig frembringer anden Tone end den natlige Knirken i de brede Biblioteksreoler, hvor de er stedet til Hvile.

Der var dog én, der havde bidt Mærke i Kjelds Digte. Det var hans Chef, den unge M. A. Heymann.

Han havde aldrig anet, at hans unge, jydske Natvægter var Digter. Som hin bekendte Kejser af Kina kunde han udbryde: Den Slags skal man læse sig til, — og han købte Samlingen. Da han ikke generedes af Kendskabet til noget litterært Forbillede, men tog Versene som de var, fandt han Behag i dem og glædede sig over, at Forfatteren var en Mand, han kendte, ja ovenikøbet én, der var i hans eget Brød paa laveste Gage.

Han lod Kjeld kalde ind paa sit Privatkontor, meddelte ham i faa Ord det behagelige Indtryk, hans Vers havde gjort paa ham, — »saa vel fra Tankens Side som i sproglig Henseende«; især i Betragtning af det sidste vilde han tilbyde ham en mere selvstændig Stilling paa sit Kontor, at tiltræde allerede fra den første i næste Maaned.

Med Hensyn til Nattevagten maatte han saa inden den Tid se at finde ham en Stedfortræder.

Kjeld tog med aabenlys Glæde mod Tilbudet, men mente det overflødigt at ulejlige sig efter en Vogter til Tømmerpladsen. I mange Maaneder havde intet Tyveri været forsøgt; der vilde intet være at risikere ved den gamle Ordning med Hundene alene, og fik han selv Værelse i Firmaets Bygning, skulde han gerne paatage sig jævnlig ved Nattetid at gøre en Ronde over Pladsen.

»Saa skal De faa Kvisten som Vederlag,« erklærede Chefen og var tydelig tilfreds med Arrangementet.

Det blev i mange Maader en behagelig Tid, der nu fulgte.

Chefens saa uforbeholdne Anerkendelse og Digternavnet, der, selv om det ikke endnu naaede viden om, saa dog var fastslaaet paa Pladsen —, forlenede ham

med en sikker Værdighed, der gjorde ham det let at hævde sig blandt Omgivelserne.

Bogføringskunsten, som han hurtig og let tilegnede sig, voldte ham ingen Besvær, og efterhaanden gled saa godt som hele Forretningskorrespondancen over paa hans Hænder. Ingen økonomiske Bekymringer trykkede ham, — i den Henseende havde han iøvrigt med sine beskedne Fordringer altid haft det let; nu begyndte han dog at klæde sig bymæssig, øgede sin Bogsamling og havde endda Bankbog!

Hans to Værelser paa Kvisten laa med vid Udsigt over Fællederne og en stor Del af Østerbro; — Petri Spir, Vor Frue Taarn og Marmorkirkens Kuppel blinkede med Kobber og Kors i Solnedgangen, naar han i Aftenro sad lænet til sin Vinduskarm og lyttede til Klokkeringningen fra alle Byens Kirker.

Omkring ham selv var der altid Stilhed.

Bebyggelsen var ikke endnu naaet til denne fjerne Kant af Byen. Den nyanlagte Gade, som Huset laa ud til, havde Lygtepæle uden Lygter, Fortovsfliser uden Mennesker, — hist og her et Plankeværk, der skærmende sluttede sig om en Grund, hvor der engang *skulde* bygges, — men intet Hammerslag og intet Øksehug havde endnu forstyrret Freden.

Paa Fællederne ekserserede undertiden et Kompagni Soldater, om Aftenen var de Fodboldbaner for Østerbros unge, ivrige Sportsmænd. Kun om Helligdagene var de livligt befolkede. Da tog Arbejderfamilierne herud paa »Skovtur«, med Barnevogne og Madpapir. Børnene satte Drager op eller sejlede med deres Skibsflaader paa *Holger Danskes Briller*, hvor der forøvrigt baade kunde soppes og bades, vaskes Hunde og hentes Drikkevand i tomme Bajerflasker.

Der var Røre og Uro nok, men intet Liv; alle opførte sig som efter fastsatte Vedtægter, endda de var i det »frie«, — aad deres Mad og lod Papiret ligge med Resterne, drak og røg billige Cigarer og strakte sig bagefter i Græsset, — Konerne oprejst med tomme Hænder, Mandfolkene med Hovedet i Kærestens eller Konens Skød i magelig Hengivenhed. Børnene legede alle de samme Lege, brugte de samme Skældsord og Raab.

Liv var det ikke, — eller var det ham, der ikke kunde se det?

Manglede han den afgørende Evne, som Gudrun altid havde ejet, det, de før havde kaldt: at se det, *der var* i Tingene? Med et andet Ord: *Aand?*

Han prøvede at lægge sine Spadsereture forbi, naar han skulde til Byen, og han gav sig god Tid — til at se og til at lytte.

Det, der rørte sig omkring ham, maatte dog som alt menneskeligt have sin dulgte Poesi, — eller Prosaen maatte kunne løftes ud af Græsset, gives Form i Kunstens altskabende, altprægende Digel af Aand og Lys.

Det var Digterens Forret her paa Jorden: han var et Søndagsbarn, der saa, hvad Spækhøkerbørnene ikke kunde se: Tingenes Astral, Virkelighedens usanselige Klædning, Puppeskabningens Vinger og de røde Blomster over Vinterbuskenes tørre Ris.

Men Betingelsen maatte være den, at noget i deres egen Personlighed havde Rødder, der naaede uden for Virkeligheden, sugede Næring af Luftens Aande som Misteltenen i Darwins Have og evnede at skænke i for andre af den perlende Æthervins syngende Skaaler.

Thi da først er et Menneske Digter: naar hans Aand hæver sig, naar den foragter Egenkærlighed og Lavhed, udløser Personlighedens Kræfter i skøn Handling.

Var han nogensinde kommen dertil? Han, som i hele sin Stræben kun havde nyttet det ene Vaaben: Egenkærligheden.

Men han vidste ogsaa, hans Kamp havde ikke været som de andres. De fleste af de Digtere, hvis Navne han nu kendte, havde haft deres bitreste Fjende i Fattigdommen. De var født til Kamp mod timelig Nød, havde lidt Sult og Frost, ja, maaske endda tidt ej engang haft det, hvortil de kunde hælde deres Hoved.

Hvad betød alt dette mod den bitre Livsens Strid, *han* fra Barndommen af havde kæmpet, — Striden til Værn om sin egen Personlighed? Hans Slægt, saa langt tilbage han kunde følge den, fra Søn til Fader, havde ødet deres Arv, ikke Arven alene af Gods og Guld, men Staalet, — Staalet i deres Vilje, Staalfjeren, der giver

Personligheden sin hvasse Styrke, sin Spændstighed og ukuelige Rankhed.

Af Jernet i sit eget Blod havde han maattet smede Staalet, andre fik i Arv, — hærde det i Ild, i deres Hjerter, der elskede ham.

Herregud, hvad betød en tom Mave eller en frossen Taa — herlige Inspirationskilder! — mod en marvløs, udhulet Hvirvelpibe, som Afmagten kunde blæse sine Spottehyl igennem som Vinden i en Rørfløjte!

Alle de andre, dem med de fødte Viljer, med det spændte Staal, de var lykkelige og vilde sig selv uden at vide det. De var i Fremdrift; thi de var af Naturen udvalgte fra Fødselen af.

Hans eneste Vuggegave var Instinktet til Selvhævdelse, og ved Omstændighederne blev det udviklet, da han henplantedes til Darwins Have. Dér blev det ham bevidst, men ogsaa dets Bitterhed.

Han har ikke opgivet at blive Digter; men Skuffelsen, det første Forsøg beredte ham, de stridige, egenraadige Strømninger i hans Sind, Ensomheden, han frivilligt har valgt, men som hans Hjerte dog krymper sig under, — alt dette er det, der har avlet Afmagten og kuet hans Aand, saa Frodighed og Skaberdrift sygner hen.

Han vender tilbage til sine Studier, til Sprogene om Natten paa sit Værelse, til Botanikken om Dagen.

Ude i Lersøen er der en rig Algevegetation; det er den, han nu studerer Der er ikke den Sti, han ikke har traadt, ikke det Vandhul, han ikke har gennemtrukket med sin Ketser. I sin Vindueskarm har han en formelig Udklækningsanstalt med Glasskaale, Reagensglas og fugtige Plader, som ved sindrige Apparater holdes overrislede med Vand.

Og han har købt sig et dyrebart Mikroskop.

Et Par Gange har han søgt at følge en Forelæsningsrække ved Universitetet, men hans Arbejde paa Kontoret har hindret ham i regelmæssigt Besøg, og til Laboratorieøvelserne har han ikke Adgang.

En Dag, han ligger paa Maven over et sort Mosehul i den dybeste Del af Aaen og drager det grønne, mylrende Slam op paa Bredden, vækkes han pludselig af sine stillestaaende Betragtninger ved en mægtig Eks-

plosion bag det nærmeste Pilekrat, — den efterfølges af et nyt Luftskrald, og han opfatter Aarsagen: en menneskelig Nysen, saa kraftig og nydelseshengiven, som han aldrig før har hørt den, — efterfulgt af et dybt, velbehageligt Ahr! og et Trompetstød uden Lommetørklæde.

Hans Cirkler har ikke saa sjældent skaaret sammen med Lersøfolkets, og han griber af gammel Vane til sin Knortestok med Spadebladet.

Men i det samme træder Manden frem, — og Kjeld gemmer Kæppen, — sidder i maabende Forundring og stirrer.

Ved første Øjekast minder den fremmede om Morbror Otto: Det lange, hvidgule Sokratesskæg, Hatten og den ludende Gang er Morbror Ottos. Men Skikkelsen er højere, og med Enkelthederne træder ogsaa Uligheden frem paa andre Punkter. Fra Mundvigene ned ad Skægget staar et synligt Spor af brun Tobakssauce; andre Dele af Skægget røber, at det nylig har været i nær Berøring med Spejlæg.

Manden har, før han begav sig ud i Mosen, været igennem en dugget Græsmark, er derpaa vandret ad en støvet Landevej og er saa endelig kommen i Tanker om, at han burde smøge sine altfor lange Bukseben op; men da han er blevet færdig med det ene, maa en ny Plan have krydset det prisværdige Forsæt, og derved har han glemt det andet.

Samme Ubestandighed gaber ud af de halvaabne Støvleskafter: fra Foden og til et lille Stykke over Ankelen er de snørt solidt sammen med et Par svære Fodboldsnører. Saa er der slaaet en solid Knude, og de halvalen lange Ender, der tydelig nok er bestemt for Skaftets øverste solide Messinghægter, ringler efter Benene som slunkne Snoge i Græsset.

Den snavsede Ketser og en grøn, bulet Botaniserkasse, som han bærer i en Rem paa Maven, vidner for Kjeld om fælles Haandværk. Han rejser sig og hilser.

Den fremmede svarer med et Grynt og spørger — som den ene Jæger den anden —: »Er der nogen Edderkopper?«

»Nej, — det véd jeg ikke, — det er Conferva«. Kjeld

vælger med Villie det latinske Navn for at prøve sin Mand.

»Naa, studerer De det Skidt? Det er jo allevegne. Er De Botaniker?«

»Jeg er kun Amatør,« svarer Kjeld. »Jeg har ikke læst ved Universitetet.«

»Naa, vær De glad for det, at De har undgaaet den Idiotanstalt. — Kan De komme udenom den i Fremtiden ogsaa, er det bedst for Dem selv.«

Gubben begynder at rode med Fingrene i Kjelds Ketser, og uden Tøven sorterer han Indholdet og standser tilsidst med en gulgrøn Slimklat paa Fingerspidsen og ser paa den gennem sin Lup.

»Naa er den ogsaa her? Det vidste jeg ikke.«

Han nævner Algens latinske Navn og rækker Kjeld sin Lup.

»Nej, den er heller ikke almindelig. I Fjor fandt jeg den kun et enkelt Sted her, men allerede i Aar har den bredt sig.«

De taler om dens Voksesteder, den enes Skepsis over for den anden afløses af dulgt Beundring. Endnu er de ikke kommen udenfor Kjelds Speciale, og han klarer sig.

Endelig beder han om Tilladelse til at præsentere sig og nævner sit Navn.

Den gamle gentager det: »Kjeld Risom? — jeg tror jeg har set det Navn engang i Bladene. Har De haft et Stipendium? Naa, nej, De hører ikke til Familien, — nej, saa faar De ingenting! Jeg kan heller ikke huske, De hører til Dem, jeg har ærgret mig over . . . Ja, mit Navn er Dr. Petersen, jeg er Zoolog.«

Nu først gaar det op for Kjeld, hvem det er, han taler med. Navnet har han truffet i Dagblade og et Par Gange i et tysk naturhistorisk Tidsskrift. En polemisk Pen, altid hvas rettet mod Videnskabens »Ypperstepræster«, mod Universitet og Professorer.

Han har ogsaa hørt Rygtet om, at man har gjort Forsøg paa at udelukke den i Udlandet højt ansete Videnskabsmand fra vore hjemlige Samlinger og berøve ham al offentlig Understøttelse til hans Studier.

Dr. Petersen lægger heller ikke Skjul paa sine Følel-

ser, men der er over hans Bemærkninger en lun, undertiden barok Humor, der er saa langt fjernet fra al sur og smaalig Bitterhed, at den virker baade mandig og frisk.

Det kan godt være, Manden overdriver, tænker Kjeld; men han er ikke saa lidt frodigere end den Pernittengryn, der stod paa Katederet og snakkede Folk i Søvn over Kulsyreassimilationen inde paa Universitetet.

»Det er længe siden, jeg gav mig af med Botanik,« fortsætter Doktoren. »Var det ikke, fordi jeg maatte tjene mit Brød ved Undervisning, havde jeg vel for længe siden glemt den Smule, jeg engang har lært.

I mine unge Dage havde jeg ogsaa en Gang fat paa Algerne. Ovre i Sydamerika fandt jeg et Par meget sjældne Varianter af Phycochromophyceæ; jeg har dem liggende hjemme mellem mine Præparater — ja, De mikroskoperer vel ogsaa? — Kan det interessere Dem, saa kom en Dag ud og se paa dem.«

Det er første Gang, siden Kjeld gik hjemme i sin Morbrors Have, at han har truffet én, med hvem han kan tale om sine Studier, og han griber med hungrig Glæde den gamle Doktors Tilbud.

»Har De offentliggjort noget om Deres Undersøgelser af Egnen herude?« spørger Dr. Petersen. »Jeg véd ikke, hvor det er, jeg har Deres Navn fra.«

Kjeld er ikke i Tvivl om, at det er fra Avisernes Omtale af hans Vers. Men i Øjeblikket synes han ikke om at udlevere sig som Digter, — han føler ubestemt Virksomheden som noget løsagtigt, uvederhæftigt, der ikke passer sig for en Videnskabens Dyrker, ja, maaske endog vilde nedsætte ham i den gamle Kynikers Øjne, og han fornægter sin Muse:

»Nej, jeg har nok liggende en Del Optegnelser — om Voksesteder og Udbredelse, men det er ikke endnu bearbejdet og ordnet. Og hvordan bærer man sig ad med at faa anbragt den Slags Ting? Amatørarbejde — ja, jeg kender det fra mig selv: et videnskabeligt Arbejde, som fremkommer uden det Autoritetsstempel, Universitetet giver, — det er omtrent som med en Pengeseddel: Tegningen kan være i Orden, men først ved at gaa gennem den kongelige Mønt faar den Omløbsværdi.«

»Ja, det er s'gu rigtigt nok! De savner *Vandmærket*, som kun en Professorhjerne kan paatrykke. Tror De ikke, jeg kender *den*; det er det første, Folk gør, naar de faar en Afhandling eller en Bog i Haanden: op mod Lyset med den, lad os nu se, hvis Blære det er denne Gang. Er der saa ingen, lægger de foragtelig Bogen væk. Vor Tid staar i »Vandmandens« Tegn, men jeg troede ikke, at De ogsaa havde faaet deres Hjerne smittet.«

»Jeg tænkte jo ogsaa nærmest paa Redaktionerne,« siger Kield og prøver at redde sig.« Hvor gaar man egentlig hen med en saa speciel Artikel. Vi ejer vel ikke engang et Tidsskrift . . .«

»Gu' gør vi saa. Men kom nu en Dag ud og se paa mine Alger, — hvis jeg kan finde dem, og saa kan De tage Deres Optegnelser med.«

De aftaler med det samme en bestemt Tid, og Doktor Petersen gaar gryntende som en Flodhest bort igennem Pilene. Mosejorden gynger under hans brede Fødder.

Siden gjorde de mange Fællesture til Skov- og Højmoserne i Nordsjælland.

Dr. Petersen kunde aldeles glemme sine Edderkopper og gaa op i Kjelds Algejagt med samme ungdommelige Lidenskab som han; og for Kjeld blev det en ny Skole i systematisk Forskning, som førte ham et godt Stykke ud over Morbror Ottos Videnskab.

Den gamle Doktor var ham jo i alt overlegen, og ubevidst lod Kjeld sig præge, ikke blot af hans Metoder, men ogsaa af den stejle Særhed, der hørte den gamle til og klædte ham, men indpodet paa en yngre let fik noget komisk over sig, som ingen af dem dog selv kunde sé, naar de var sammen.

Doktoren hjalp ham med at faa Skik paa Optegnelserne om Algevegetationen, det blev til et Par solide Afhandlinger, og da Kjeld læste dem paa Tryk i et botanisk Tidsskrift, glædede de ham mere end Digtsamlingen, da den første Gang laa færdig paa hans Bord. Den var betalt med en dyrere Mønt. —

De botaniske Artikler havde kun kostet ham hans Respekt for Universitetet, og ingen af Parterne led under Savnet.

VI

Gudrun blev ikke optaget paa Konservatoriet.

Samme Dag, hun havde faaet Resultatet at vide, tog hun ud til Kjeld.

Han var endnu ikke færdig paa Kontoret, da hun kom, og maatte vise hende ind paa sit Værelse og bede hende vente.

Han vidste, hun havde været oppe til Prøven de sidste Dag, men hendes Ansigt sagde ham i de faa Minutter, hun stod foran hans Pult, intet.

Nu skyndte han paa med Dikteringen af de sidste Breve, nervøs, urolig, — dikterede galt og lod til sidst den unge Kontordame faa Kladden til Afskrivning. Det var ham umulig længer at vente. Han følte det, som hendes Skæbne ikke blot stod i Forbindelse med hans, men at han havde Part i det, det var sket med hende i de afgørende Timer.

Han tog Trappen i Spring, men ved Døren standsede han. Hun skulde ikke se hans Uro.

Det var en syg Tanke, der havde besat ham, at hendes Fremtid skulde være afhængig af stakkels 400 Kroner, — betød hendes Talent ikke mere, saa —!

Men nu var det altsaa kommen over ham, og skulde det være gaaet galt, gjaldt det ikke at røbe sig med en Mine. Hvad om hun kom til at se et Glimt af Skyldfølelsen i hans Øjne, og maaske begyndte at lægge til — uden selv at forstaa noget, men blot lægge over paa ham . . .? Vrøvl, hun vidste jo ingenting, kendte ikke Prisen, han havde betalt for, — for hvad? Sin Selvhævdelse, for Tilfredsstillelsen af sin kolde Egoisme . . .

Han hørte hendes Skridt frem og tilbage derinde, nu kom hun mod Døren.

Saa maatte han lukke op, og — det var Galskab altsammen: hun kom ham saa roligt i Møde, med sit stille gode Smil. Men inden hun fik talt, saa han noget i hendes Øjne, noget, der et Sekund flakkede ham forbi, bort i en Krog, op i Loftet, og han hørte med klar Tydelighed hvert Ord, hun nu vilde sige, før de kom

frem. De var kommen til ham — med det Blik i hendes graa Øjne — engang før.

Han husker, at hun dengang, da hun havde talt, gik hen og satte sig i hans Sofa — det vil hun altsaa ogsaa gøre nu, og han gaar foran og lægger en Pude til Rette i Krogen for hende.

Og hun kommer og sætter sig.

Men hvad var det nu, *han* dengang havde sagt. Han havde fundet paa noget, der gjorde hende glad. Det faldt saa naturligt, husker han.

Mærkelig, at han kunde mindes alt det, hun sagde, og hvad hun gjorde, — og saa ikke kunne finde sine egne tydelige og fornuftige Ord!

Se, nu rejser hun sig igen. Han kunde jo sige noget andet, men det var saa godt, det der dengang faldt ham ind. Hun lo ad ham og blev glad, — saa ham ind i Øjnene og lo . . .

»Du siger ingenting, Kjeld. Jeg er slet ikke saa forfærdelig ulykkelig over det; eller det kom ikke mig saa uventet.

Siden jeg den ene Gang talte med Kapelmesteren, og han lod mig prøve sin Violin, var der kommen Uvenskab mellem mig og min gamle »Træsko«. Den kunde mærke, jeg foragtede den, og den svarede mig ikke som før, naar jeg spurgte.

Men det var ikke det eneste. Der var Uvenskab mellem mig og Musikken i det hele taget. Det var det, jeg fortalte dig den Aften i Foraaret ude i Søen: Al den gamle Kirkemusik, som jeg var saa vred paa, — den vendte mig Ryggen, og alle de andre Toner fulgte den, — det var *al* Musik, *alle* Toner, der vendte sig fra mig, og der var kun Nodetegn tilbage.

Saa forelskede jeg mig i dem og gav mig til at studere Teori, Kontrapunkt og Harmonilære, — til sidst sad jeg blot og talte Nodetegn, først paa en Side, saa hele Partituret igennem. Det kan du nok forstaa, jeg ikke kunde blive optaget paa — vel?«

»Nej naturligvis. Men du behøver jo heller ikke at opgive det, fordi du ikke bestod denne Gang. Du kan jo prøve igen, ikke sandt. Tag mig med dig ud en Dag,

saa køber vi en Violin — jeg anede forresten ikke . . . Kan du ikke spille paa din gamle Violin?«

Hun drejer sig med et Ryk imod ham, henne ved Vinduet, hvor hun har staaet og pillet tankeløs ved hans Glasplader, — staar nu med Ryggen imod Ruden og ser paa ham.

Kjeld ler, men bøjer sit Ansigt bort. Lyset staar ham lige imod:

»Jo, naturligvis, — jeg husker godt, du fortalte noget om et Besøg oppe hos en Musiker. Men du véd, Gudrun, jeg har aldrig rigtig kunnet følge med i din Musik, jeg forstaar mig jo ikke paa det . . .«

»Nej, men Kjeld — *den* Aften, det var jo ikke Musik. Det var ikke Violiner og Bøger, eller Bøller i Lersøen og Pil og Mosevand. Var det *det* for dig? Var det ikke saadan, at det var os to, der den Nat fandt hinanden — for første Gang, ny og unge for hinanden? Husker du ikke hvert Ord, vi talte, hver Tone i vore Stemmer? Jeg har husket det altsammen siden og kan intet af det glemme.«

»Nej, alt det har jeg naturligvis ogsaa tidt tænkt paa . . .«

Hans Tanker begynder at bygge et Forsvar for hans Handling, men han skyder det tilbage. Det er jo slet ikke *det*, hun tænker paa, og han er glad, fordi han ikke overilet fik begyndt . . .

»Der var noget andet den Aften,« siger hun og bøjer Hovedet dybere i Skyggen. »Hvordan skal vi kæmpe os igennem det, Kjeld? Det var det, der tog mine Tanker, naar jeg skulde arbejde med min Musik, kløftede sig ind med dig paa den ene Side, og hvor du var, der var ogsaa Tonerne, og mig paa den anden. Du var sammen med det, der vendte sig fra mig; Kirketonerne, de tog dig med sig. Jeg vilde bygge en Bro over til dig, jeg vilde spille mig over Kløften, men det endte med, at jeg sad og talte Noderne, — det blev hundrede, tusinde, mange Tusinde, og i Drømme blev det et Læs af Streger og Hoveder, som jeg kastede i en Afgrund og vilde bygge Bro af; men de gik til Bunds . . . Saa maatte jeg tælle noget andet med, større Ting, der kunde fylde

mere: Stole, Borde, Bøger, det hobede sig op med Tal i mit Hoved, alting maa jeg tælle . . .«

Kjeld ser Angsten, der flakker i hendes Øjne, og pinende Uro fylder hans eget Sind.

»Du har overanstrengt dig, Gudrun. Du skulde tage en Ferie. Rejs hjem en Tid og hvil dig godt ud. Til Efteraaret kan du komme igen og tage fat med friske Kræfter.«

Han snakker godt for hende, som han vilde tale til et Barn. Men hun afbryder utaalmodig, næsten vredt:

»Det er ikke, fordi jeg har arbejdet; jeg har netop ikke kunnet arbejde, og flygtede jeg nu fra det hele og rejste bort, blev det jo kun værre. Du forstaar det ikke, — du aner ikke den Dødsens Tomhed, der gaber omkring mig, og ingenting kan fylde den ud.«

»Du maa komme over, hvor jeg er, Gudrun — over til mig — og Tonerne; før faar du ikke Fred.«

Han kan ikke fortsætte. Hans egne Ord rumler mod hans Gane af Tomhed, han hører Falskheden i deres Klang, og Vrøvl, Vrøvl! raaber han til sig selv; men slippe Gud tør han ikke. Hans fulde Rustning vil han bære og tør ikke give Afkald paa den mindste Ring i Brynjen; thi han staar midt i Striden og har Brug for hvert Skjold og selv det mindste Værge. Men Uhyggen har fyldt hans Stue; han tør ikke være alene med Gudrun herinde, og saa foreslaar han, de skal gaa en Tur sammen.

Hele Dagen har han siddet inde, de vil begge have godt af Luft og Bevægelse.

Hun tager sin Kaabe paa og følger ham.

Det er blevet Regnvejr. En strid Vind støder om Hushjørnet med Draaber, der pisker imod dem alle Vegne fra. Over Fællederne staar Bygen i sorte Striber; de knapper tæt om sig og gaar ind i Lersøen. Mellem Pilebuskene er der Læ, eller Blæsten gaar i det mindste roligere med jævn Væde. Paa de smalle Stier stryger Vandet dog ned over dem fra Vidierne, og de maa holde sig paa den bredere Vognvej, der ensformig og snorlige trækker sig gennem den endeløse Plantage.

Han forsøger at lægge sin Arm under hendes, men Vandpytterne tvinger dem til at skilles og gaa hver for

sig. De kommer saa langt fra hinanden, at de maa hæve Stemmerne for at tale sammen; men til det, de vilde sige hinanden, mangler de højtløftede Ord Udtryk og Nuancer. Blæsten griber Ordene og slynger dem ublufærdigt ud i Luften, og de falder derfor ind i jævne Hverdagsemner og føler sig begge lettet derved.

Hun fortæller om sit Arbejde med Børnene, som hun underviser, om de nye Elever, hun har begyndt at undervise i Musik. De kan igen le, og Vejret kan de tale om og om Søen, hvor den forandrer sig. Der skal bygges Bane igennem den, og en Dæmning er paabegyndt.

Regnen stilner af, Vejen gaar højere og bliver efterhaanden næsten tør; de enkelte Regndamme, de endnu maa forbi, skiller dem ikke mere, de følges igen ad og viger ud til samme Side for Hjulsporene.

Kjeld anstrenger sig for at holde Samtalen i den lette Gænge, men føler det dog ikke som Tvang at tale og underholde. Han tør ikke lade hende føre Ordet, men leder det dog saaledes, at hun hvert Øjeblik kommer til at fortælle.

De naar paa denne Maade ud til Lyngbyvejen, og han følger hende til Triangelen, hvor hun skal tage Sporvognen ind til Byen.

Saa godt taler de nu om ingenting, at de lader den første Vogn køre, og fortsætter ud ad Østerbro til Stoppestedet ved Farimagsgade. Dér staar hun paa og vinker Farvel til ham fra Bagperronen.

VII

Hundene har flere Nætter i Træk været urolige paa Tømmerpladsen.

Deres Gøen har vækket Kjeld; men den har dog ikke været af den lidenskabelige Vildskab, som den altid faar, naar det trækker op til virkelig Kamp, og om Morgenen har hver Fjæl ligget urørt paa sin Plads.

Ingen fremmed har været der og efterladt sig Spor,

men Kjeld er nysgerrig efter at erfare, hvad det kan være, der i Mørket tirrer Dyrene, og da han nu tilmed i længere Tid har lidt af Søvnløshed og ligget tungt uroligt i Nattens hviskende og spørgende Timer, saa beslutter han at tage sin gamle Vagttjeneste op og prøve at vandre sig Trætheden til i Tømmerbyens rolige Gange.

Ensomheden dér har over sig noget venligt, en gammel, hviskende Fortrolighed, som han længes efter igen at hengive sig til. Han lukker de nye Hunde inde paa Kontoret; det skal være som dengang: han og Nero skal gaa og snakke ene sammen, og da han først har tæmmet dens ubeherskede Gensynsglæde med en velment Omgang af Rebet, — hvad den finder i sin Orden og derfor ikke tager ham ilde op, — saa vender af sig selv den gamle Tilstand tilbage. Alt det, der ligger imellem er ikke mere til; han synes, denne Vandring er en selvfølgelig Fortsættelse af de forbigangne Nætters.

Deres Drømmebilleder staar op igen, men har straks fuld Virkelighed; thi det er jo ikke Drømme, hans Fantasi skal skabe af nyt og tumle med, før de føjer sig ind i de rette Kæder og Kredse.

De staar der allerede og venter kun paa at tage ham paa deres Vinger og føre ham derhen, han vil: til de Egne, han ønsker at gæste, mod de Maal, han vil stride sig til.

Stjernerne lyser over ham, Gaderne forvandler sig til Kanaler, og Gondolen venter. Den er saa trofast, paalidelig, den Strøm, der nu bærer ham, dens Vande kølige og rene.

Udenfor har han vel ogsaa sine Drømmebaade; men der sejler han ad Vande, han ikke kender: Hvirvelen tager hans Skibe og maler dem til Spaaner og Splinter i dens bundløse Sug, — eller Strømmen fører dem ind i stillestaaende Vige, i Kloakers beklumrede Bundfald, der slimer sig tykt om hans Ror, saa Styringen svigter, og han maa frelse sig i Land paa øde Steder.

Her i den stille By er Vandene uden Svig.

Han glider forbi de roligt slumrende Paladser og véd, at derinde har han Venner, han aldrig har svigtet, og som derfor ej heller møder ham med Mistro og Bebrejdelser.

Han kan lægge til ved de hvælvede Marmorbroer, vandre ad deres Trapper ind, hvor han vil, og Mænd og unge Kvinder vil rejse sig og byde ham Plads i deres Kreds, som én, de med Savn har ventet længe, og hvis Komme skaber Lys og Glans over deres Fest.

Fra alle Salene vil de komme ham i Møde og kappes om at hilse ham og trykke hans Hænder.

Ingen Fordringer, intet Krav stilles til ham. Hans Nærværelse er dem en Gave. Og Ensomheden? Nej, Ensomheden kendes end ej af Navn.

Aldrig har nogen her kendt dens sugende Tomhed, dens foragtende Øjne, der kan staa stirrende bag éns Stol og vaage om Natten over éns søvnløse Leje.

Aandens Heroer og Skønhedens Præstinder vandrer ud og ind af de blomstersmykkede Haller . . . de blomster . . .

»Hvad gaar der af dig, Hund! Plager Fanden dig! Her *er* jo ingenting. Op med dig!«

Men Nero kryber paa sin Bug, piber i Græsset, og dens grønne Øjne skinner.

Kjeld ser sig omkring, trykker sig ind under den nærmeste Tømmerstabel og lytter, spejder med sine Øjne langs Plankeværkets Spydrand af rustne Spigre.

Et Hoved løfter sig ud af Mørket, et Par smalle Skuldre — en Kvinde.

Hunden *trækker* ham afsted i sit Reb, knurrende, pibende, til de staar paa Jorden under hende.

»Er det Dem, Risom?« hvisker hun. »Bind det Bæst og tag imod.«

Kjeld staar et Sekund i maabende Forfærdelse. Han har kendt Fru Bjerrums Stemme; hendes Ansigt træder ud af Mørket. Hun lér.

»Er De gal! Pas paa Pigtraaden, — nej, gaa ned og kom til Porten . . !«

Hunden gør et Spring op ad Plankerne og glafser mod hende i et fraadende Gab. Han river den tilbage med et ubarmhjertigt Ryk, der slynger den hen ad Jorden. Hun sidder roligt hvilende paa den yderste Kant og bliver ved at le.

»Bind den Hund,« gentager hun. »Saa springer jeg ned. De kan vel tage imod?«

Han slæber Hunden bort og slynger dens Reb om en Stolpe. Hun er allerede ved at svinge sig over Spigrene. Kjolen har hun presset sammen mellem sine Knæ . . .

»Nu — nu springer jeg!«

Kattesmidig kaster hun sig ud fra Plankeværket, han griber efter hende, men faar ikke Tag og snubler. Hun er paa Benene før han; og for ikke at gaa helt glip af den Modtagelse, han skulde ydet hende, kaster hun sig med en høj Latter i hans Arme.

Kjeld har endnu ikke ret fattet det, der er foregaaet; han staar betuttet og holder hende ud fra sig og kan ikke finde paa Ord.

Men hendes Tale og Latter strømmer i eet imod ham:

»Blev De forskrækket? Jeg havde jo sagt, jeg engang vilde komme og besøge Dem; jeg har været her flere Gange; men De var der ikke . . . blot de tossede Hunde. De var lige ved at flaa hinanden af Arrigskab over ikke at kunne naa op til mig . . .

»Vil De nu tro, jeg kan mere end kure ned ad et Rækværk?«

Hun lader sin ene Arm ligge i hans og folder sine Fingre i et fast Tag over den. Saadan holder hun sig tæt ind imod ham, mens de gaar.

»Vi er flyttet, skal jeg sige Dem; vi bor nu paa Blegdamsvejen; jeg fandt en dejlig Lejlighed dér til April. Fra mine Vinduer har jeg hver Dag kunnet se lige herned til Deres Tømmerpladser.

Synes De saa vel, der er noget mærkeligt i, at jeg tilsidst maatte prøve at træffe Dem?«

De er kommen helt ned til den lille Laage, Søporten, som Gudrun kalder den. Han tænker et Øjeblik paa at aabne den og føre hende ind i Pileskoven. Men hun snakker forbi, og han beslutter ikke at vise hende den. Den Laage og den Sti er Gudruns og hans Ejendom. En anden kunde han maaske røbe Hemmeligheden for, — ikke hende. Ikke paa *den* Sti sammen med hende.

Han hører kun halvt efter hendes mange Ord. Nu tænker han paa Bjerrum. Det var dog engang paa en Maade hans Ven; han kom fremmed og ensom til hans Stue og blev taget imod som en Broder. Det var ham

og ikke Bjerrum, som talte de Ord, der saarede og skilte.

Hun gaar ved hans Side og mærker — erfaren som hun er — gennem sin egen Talestrøm hans Tanker.

»Hvordan gik det med Deres Digte, Risom? Jeg læste min Mands Anmeldereksemplar. Jeg syntes, de var henrivende, — dejlige. Og dér, hvor De gaar med den unge Pige og plukker Blade i Skoven . . . Bjerrum brød sig ikke om dem. De véd jo nok, han ikke kan lide Vers. De saa vel hans Anmeldelse i »Folket«? Han skulde jo straks minde om Ligheden med Tage Stam; det var dér, han lavede sin Vittighed om, at Deres Digtning var en *Efterstammen!* Den har De vel tidt maattet høre siden, — ikke?«

Kjeld husker godt Udtrykket, og at det den Gang ærgrede ham. Han anede ikke, Anmeldelsen var skrevet af Bjerrum. Han havde sendt ham Digtene og modtaget et kort, men overmaade venligt og anerkendende Brev. Nu finder han Bjerrums Fremfærd baade fejg og hensynsløs, — en skjult Hævnakt, han aldrig vilde tiltroet ham.

»Nej, jeg skal ærligt sige Dem, Smaabladenes Anmeldelser har jeg aldrig tillagt megen Betydning; jeg saá dem saamæn ikke engang altid.«

»De betyder meget mere, end de fleste tror,« siger hun. »De store Blades Læsere danner sig snarere deres egen Mening. Smaabladenes mener ikke andet end det, der staar i deres Avis. Men De fik da ogsaa pæne Kritikker. Jeg klippede ud, alle dem jeg fandt, og gemmer dem endnu. Dér kan De se, der er da én, der interesserer sig for Dem.«

Han gaar ind paa Komedien og trykker taknemlig hendes Haand; hun lukker sin fast om hans og beholder den.

»Hvorfor har vi aldrig set Dem i den lange Tid, Risom? Fordi De og Bjerrum ikke er enige om Poesi, kunde De da godt besøge os. Der kommer saa mange unge Forfattere og Kunstnere — og Kunstnerinder! — hos os, siden Bjerrum blev Redaktionssekretær ved »Folket«. Tidt har jeg det forresten ensomt nok, — det

er jo om Aftenen og mange Gange til langt ud paa Natten, han har *sit* Arbejde . . .«

Kjeld undskylder sig med Travlhed og den lange Vej. Han fortæller hende om sin forandrede Stilling og skjuler ikke, hvilken Mand han nu er blevet i det store Firma. — Altsammen dog ikke mere, end hvad hun havde ventet.

»Men — spørger hun — »hvordan gaar det saa med Deres Digtning? Kan det inspirere Dem, det Arbejde paa Kontoret med Regnskab og Breve og den Slags Ting. Eller er der maaske en lille Sekretær, der —? naa, De siger ingenting. Nej, Poesi uden Kærlighed — kunde De tænke Dem det? Alle Digtere holder vist meget af Kvinder . . . Uden det kunde de saamæn slet ikke holde sig paa Vingerne.«

Kjeld bider Mærke i, at hun siger »det« om Kvinderne; for hende er Kvinden ikke et Menneske, men et Forhold til en Mand.

Han anerkender det naturlige Instinkt, der dikterer hende denne Opfattelse.

Og sandt er det vel ogsaa, at under det, hun kvindeligt kalder »Inspiration«, har de fleste Digtere skabt deres bedste Værker.

Ikke under den Lue, der varmer og brænder langsomt som Alterlys, Fredens og Hjemmets stille Kærte, — men under Flammen, der gnistrer og fortærer. I den hensmelter Prosaens Grus og Graasten til flydende Malm, og da, — da er det, Digteren i sin Digel kan støbe og forme den, bøje den som Ler i sine Hænder.

Gudrun har været for ham som hin alterstille Fakkel, der lagde sit milde Lys over Hjemverdenens »poetiske« Kroge; men det var et Lys, der intet skabte, men blot skinnede frem for hans Øjne det, der allerede *var*, og hun kunde hviske til ham: se, det er saare godt!

I det Lys er der trygt at dvæle, over det vil de engang bygge deres Tempel.

Men han er ogsaa en Arbejder, der til Værksted har valgt Amboldt og Esse, og Malmen, han dér skal smede, bringes ikke i Glød af Lyset fra en blegrød Ampel.

Templet og Alterlysene, lad det være Maalet, men Sejren først!

I ærlig Kamp gælder ethvert Vaaben, ogsaa den Buestreng, man fletter af en Kvindes Haar, selv om hun er en andens Hustru.

I ærlig Kamp! Har Bjerrum været ærlig mod ham? Lagde han sig ikke i Baghold blandt Fjenderne paa Højens Top, da han skulde vove sin første Storm, og satte han ikke sin Hæl paa hans Nakke, da han faldt?

Er det ikke en retfærdig Nemesis, der nu sender ham hans egen Hustru, en Kvinde med hede Sanser til at vække de dorske og matte Gløder i hans Bondesjæl!

»Naar en Digter ikke mere kan elske,« hvisker hun, »saa lever han ikke mere, saa kan han heller ikke skrive mere, blot digte om igen paa det gamle, der blev til i hans Ungdoms Elskov. Naar de gamle Digtere gentager og nusser om med deres første Ideer og prøver at presse ny Saft af de tørre Citroner, saa ligger de jo blot og tygger Drøv paa en gammel Kærlighed, og de, der har forsømt Græsgangene, maa tilsidst tygge paa den tomme Mave.«

Kjeld giver hende Ret og taler videre i samme Tone som ud af en lykkelig Erfarenhed, der for længe siden har bekræftet hendes Teori.

Indirekte har han da ogsaa følt Bekræftelsen i den haabløse Afmagt, der saa længe har holdt hans Evner nede.

Malmen, han lagde paa sin Esse, var lige kold og graa, naar han løftede den ud af Gløderne; intet af alt det, der de sidste 3—4 Aar har mødt ham, er blevet til andet end Slagger og Slam, — upræget er det gledet ind og ud af hans Bevidsthed: Fælledens Søndagsliv og Lersøens Proletarer, — han har kunnet tage det under sin Lup som Plantevæv under et Mikroskop, kunnet se hver enkelt Linie i tydelig Klarhed, men aldrig blev det til andet end simple Cirkler og Triangler, døde Celler, uden Bevægelse, uden Liv.

Naturens Undere og Herligheder, dens Gaader og evige Love, som han havde drømt om at løfte op i sin Digtning til et Værk uden Mage, — det er altsammen aldrig blevet andet end tørre Præparater mellem Dæksbladene

i hans Mikroskop, — farveløse, uden Herlighed og Under, som Atomerne i hans eget Blod.

I disse Øjeblikke, med den yppige unge Kvinde saa nær i Mørket og Stilheden kender han for første Gang sine Nervers hede Kriblen og Skælven, og et gammelt Billede dukker op i hans Minde: Eengang har han set Cellekornenes Dans, Giftkornenes dirrende, hidsige Dans i den slimede, graa Proteplasme, — Selvets Triumf, Egenkærligheden opløst i sine Atomer og hvert Atom et giftdryppende Vaaben: Af Vejen og giv Plads, her danser jeg! Jeg, jeg *Urtica urens*, — af Vejen og giv Plads for mig og mine Børn!

Hvad andet end Selvhævdelsens brutale Musik kan spille op til en saadan Dans? Men i den Dans var ogsaa Livet, ikke blot Vævenes geometriske, tørre Streger og Prikker, men det begærende Livs graadige Tænder og Klør. Han trykker hendes Arm, der er rund og varm, ind til sit Bryst, og Musikken suser for hans Øren, Blodet danser sin Dans, hedere og vildere. Hendes tankeløse Pludren, der dog i sig bærer én eneste Tanke, som til sit Formaal tager til Takke med de tommeste Fraser, hidser Atomernes røde Hvirvel; men klart og bevidst former sig af Koget hans Tanker i kølige Rækker.

Han lægger Planen for deres Vandring gennem Pileskoven, bestemmer Stierne, de skal gaa, husker Steder, der er skjulte og ensomme, og da de igen kommer til Laagen, støder han den op og drager hende med sig ind i Skoven — ad hans og Gudruns smalle Sti gaar de sammen — Digteren og Kvinden.

VIII

Kjeld har sammen med Dr. Petersen tilbragt en styrkende Ferieuge i det nordvestlige Sjælland.

Han har været udsendt af Den botaniske Forening

for at studere Floraen omkring Sejrø Bugt, og den gamle Doktor slaar Følge med ham.

De har boet sammen i et Par skyggefulde Værelser i den hyggelige gamle Pindals Kro, og hver Dag har de gjort lange Ture langs Stranden og gennem Høve Skov, ud over de høje, blomsterrige Skrænter mod Nord, hvorfra de i klare Aftener kunde se over til Nexelø og Sjællands Odde paa Bugtens anden Side.

Naturen har øvet en særlig Tiltrækning paa Kjeld. Den er ikke idyllisk med det sædvanlige Sjællands fade, stillestaaende Smil. Klimaet her er barskere, Bakkerne højere og med kantede, skarpe Konturer, Lyngen stridere, og Sandet grovere, — alt har mindet ham om et jydsk Landskab, ikke netop hans Hjemegn, men Landskaber, han som Barn har set paa den anden Side af Fjorden i Fjernhedens Dis og digtet om til det, han nu har for Øje.

Straks da de den første Dag fra Asnæs kørte ned ad det dybe og stejle »Høve Stræde«, en af de bratteste og farligste Hulveje i Landet, og han gennem Slugten saa Egnen ligge foran sig, kom denne Hjemkendsel over ham; hver Dag er den taget til i Styrke, og han nyder den behagelige Følelse af at være fortrolig med det altsammen uden selv at være kendt.

Doktor Petersens Selskab er ham altid overmaade behageligt.

Forholdet mellem dem er af den Art, at den ene bestandig yder, den anden tager imod. Det er vel ikke Kjeld fuldt bevidst, men kun i et saadant Forhold befinder han sig for Alvor vel, og den gamle har tydelig nok *sin* Glæde i at se den unge Mand vokse og modnes, lære og beundre.

Kjeld har Sans for den gamle Vismands stridbare Paradokser og kan gaa ind i hans ejendommelige og tidt barokke Tankeverden.

Efter Doktorens Anvisning har Kjeld udarbejdet et Kort over Egnen, som han fører med sig paa deres Ekskursioner. Hver Gang, de har fundet og bestemt en ny Plante, afsættes dens Navn paa Findestedet og indføres samtidig i den alfabetiske Fortegnelse.

I de altid blæsende Sommeraftener har de siddet paa Kjelds Værelse ved en velbrygget Toddy og spillet Skak.

Den første Uge er nu altsaa gaaet, men Arbejdet er langt fra til Ende, da der en Morgen ligger Telegram til Kjeld fra hans Chef. Han anmodes om øjeblikkelig at afbryde sin Ferie og komme tilbage til Byen.

Efter en langsommelig og trættende Jernbanekørsel naar han sent om Aftenen ud til Tømmerpladsen.

Der er Lys i M. A. Heymanns Privatkontor, baade Chefen og den gamle Fuldmægtig Larsen er til Stede, da Kjeld træder ind. Fuldmægtigen sidder bøjet over de opslaaede Protokoller; hans graa Ansigt har sit sædvanlige bekymrede Udtryk, men han er i Dag imod Sædvane ubarberet.

Heymann gaar frem og tilbage over Gulvet, glatraget, med det blanke sorte Haar strøget sirligt tilbage fra Tinding og Pande, elegant distingveret som altid; og det lidt gulblege Ansigt røber intet om de Forhandlinger, der fra den tidlige Morgen har været ført mellem ham og gamle Larsen.

Kun Gangen, der, set mod hans iøvrigt saa spændstige Bevægelser, altid er paafaldende uelastisk, er i Aften gammelmandsagtigt slæbende.

Det paafølgende Opgør kommer ikke uventet for Kjeld.

Af Firmaets Bøger havde han længe set, det bar mod en Krise, og naar han var ene paa Kontoret med gamle Larsen, havde de mere end én Gang talt lige frem om, at den Dag muligvis ikke var saa fjern, da de kunde komme til at se sig om efter »et Par andre Stole«, som Fuldmægtigen diskret udtrykte sig.

»Kan De rejse til Sverrig i Morgen tidlig, Risom?« spurgte Heymann og standsede foran Kjeld, da han kort havde besvaret hans Godaften.

»Forretninger?« spørger Kjeld. »Er Konradsen ikke kommen tilbage?«

Konradsen var Firmaets Prokurist, der i mange Aar havde varetaget dets betydelige Forretninger paa Sverrig og tidt mange Maaneder ad Gangen opholdt sig i de sydsvenske Skovbyer.

»Konradsen har ønsket at hellige en anden Virksom-

hed sine Kræfter,« siger Heymann. »Han er fra den 1. i denne Maaned gaaet over til Russerne.«

Chefen slynger det ene Knæ op over Mahogniskranken foran Larsens Pult og sidder og drysser Asken fra sin Cigar ned paa Gulvet.

»Vi skal straks have en Mand over til vore Forbindelser i Hessleholm og Veinge.

Vi maa have Udsættelse med vore Betalinger i det mindste til December Termin. De kommer til at rejse med Fuldmagt for, — ja, med min Fuldmagt altsaa, og maa overalt handle pr. Konduite.

En Udskrift af vort sidste Aars Regnskab ligger parat, — De har det færdigt, Larsen? — Deraf vil De altsaa kunne overbevise vore Kreditorer om, at et Par uventede Betalingsstandsninger er Skyld i vor øjeblikkelige Forlegenhed, at vi har et regnskabsmæssigt Overskud paa, — Larsen, har De Tallet?«

Larsen nævner det uden at se i Papirerne.

»Selv om vi kun vurderer vore udestaaende Fordringer til 33 p. C. vil De altsaa kunne overbevise D'Herrer om, at der til Terminen vil være fuld Dækning . . .«

»Udsigt til omtrentlig Dækning,« indskyder Larsen melankolsk.

» . . . At der altsaa vil være omtrentlig fuld Dækning til December Termin. De gaar ind paa den Rente, der forlanges af Veinge, i Hessleholm maa De derimod forhandle og ikke straks akceptere.«

Kjeld rækker Haanden ind efter Regnskabet paa Larsens Pult og løber Tallene igennem. Det er Udskrift af hans egne Protokoller; han kender de enkelte Poster og ser straks, at én mangler.

»Den i April forfaldne Leje af Oplagspladsen for 2 Aar er ikke betalt, — det er 4000 Kroner, der ikke er paaført i Udskriften.«

Larsen dukker sig over Bordet og faar travlt med at skrabe en Pen. Men Heymann tænder sin Cigar, damper roligt et Par dybe Drag:

»Det har sine bestemte Aarsager, min Herre. Jeg har ikke villet belaste vor Status med et Passiv, der paa faa Maaneder kan være forvandlet til et mangedobbelt Aktiv.

Vi ligger i meget vidt fremskredne Forhandlinger om Køb af hele Pladsen, kan jeg betro Dem, — en Forretning, der kan blive afgørende for vort Firmas Fremtid. Jorden herude er ikke steget noget nævneværdigt endnu; men om et Par Aar har vi Banen. De forstaar . . .«

»Den kommer næppe til at gaa saa langt op,« indvender Kjeld. »Den projekterede Linie gaar vestligere . . .«

»Kommer den ikke akkurat til at gaa over vore Tømmerstabler — og det gør den maaske ikke, — saa er De maaske saa klog, at De véd, Grundene *ved Siden af* en Jernbane ogsaa plejer at stige en Smule, ikke sandt? Hele Pladsen kan i Dag købes for 40,000 Kroner, om et Aar eller lad os sige fem Aar, kan den koste det femdobbelte.

Det vil altsaa sige, at gaar den Forretning i Orden, vil denne ene Post være tilstrækkelig til at fyldestgøre vore svenske Kreditorer.«

Larsen stirrer frem for sig med sit uudgrundelige Tungsind, og Kjeld forstaar, at Hr. Heymann er ude i fantastiske Forretningsdrømme, som skal bære ham over den Virkelighedens Afgrund, der gaber for hans Fødder.

»Naa, ikke sandt, Risom« — han klapper ham fortroligt paa Skulderen. »Jeg viste Dem Tillid, da De var en fattig ung Digter og gik Hundevagt paa min Plads. Ja, jeg har jo aldrig haft Grund til at fortryde det, — men De var jo dengang en meget ung Mand.

Nu viser De en Smule Gengæld og ser at klare den lille Mission, jeg har til Dem. Gaar det godt, — nu, De kender mig.

Rejsepenge kan De faa udbetalt hos Larsen, og Deres Fuldmagt ligger færdig til Dem.«

Saa lover Kjeld at rejse med Malmøfærgen den næste Formiddag.

Larsen har slaaet Rejseruten efter. Færgen afgaar fra Østerbro Kl. 11.

M. A. Heymann svinger sig ned af Skranken, børster Asken af sin graa Silkevest og nikker et formelt Godnat.

»Gud véd, hvad det skal ende med!« siger Kjeld og ser smilende til Larsen, da Døren har lukket sig efter Chefen.

»Ja, Gud véd!« gentager Larsen en Oktav dybere.

»Det er sandt, Hr. Risom. Der ligger et Brev til Dem, — det kom i Morges, og jeg vilde ikke sende det efter; jeg vidste jo, der vilde blive kaldt paa Dem.«

Han stikker Haanden ind under Hylden paa sit Skrivebord og rækker Kjeld Brevet.

Det har Østertorps Poststempel, og nu kender han Morbror Ottos Haand. Der kommer en feberagtig Uro over ham; han kan ikke vente, men maa straks op til sig selv.

»De er her vel i Morgen tidlig? Saa kan jeg faa Dokumenterne hos Dem. Det er jo ikke før 11, Færgen gaar.«

»Jeg er her saamæn Kl. 6,« siger Larsen. »Alle de Breve, vi skal have ud! Nu gælder det jo rigtignok at faa ind, hvad vi kan skrabe sammen. Pladsen, skal jeg sige Dem, bliver kun solgt *pr. Kontant.*«

»Ja, saa Godnat, Hr. Larsen.«

Kjeld fornemmer, at der i Brevet, han holder i sin Haand, er noget fjendtligt, en Brod, der skal ramme og bore sig ind, — han véd ikke hvor; men mod hans Sejersløb er den rettet.

Han har ventet den længe.

Den Dag, nu snart for mange Aar siden, to gamle Mennesker sad med hinandens Hænder lukket sammen om en Lykkedrøm, som han skulde indfri for dem, og han uden Følelse for deres Taarer, dem, der randt af Glæde og siden skulde rinde af Sorg, gik ud af Døren og tog Haab og Drøm fra dem, — den Dag blev en Bue spændt og en Pil sendt ud i Luften efter ham.

Det var et Par gamle, rystende Hænder, der strammede Strengen, det var bristende Øjne, der tog Sigte, og Pilen gik sære Baner; men et saadant Skud gaar aldrig sit Maal forbi.

Han har tidt hørt dets Susen i Luften over sig eller bag ved sig og tænkt: nu rammer den. Men bestandig er det gaaet forbi.

Nu hører han, mens han gaar op ad Trappen med Morbror Ottos Brev, den samme Susen, denne Gang saa nær som ingensinde før. Men med det samme risler det befriende, hoverende igennem ham: Jeg er usaarlig. Den gamle Hævnpil fra Østertorp har mistet sin Odd!

Der ligger et Panser omkring mig, som lukker mod alt, hvad der fra den Kant truer. Hvad skulde det være, den gamle kunde skrive eller skrifte, der nu kunde røre ham!

Den Dør, han hin Dag lukkede i efter sig, blev lukket stille, men den blev lukket fast, og ingenting af ham selv blev tilbage indenfor. Personligheden fører sin Ejendom med sig!

Derfor kan han nu roligt tænde sin Cigarret, sætte sig mageligt hen i sin Kurvestol og aabne Brevet.

Morbror Ottos Skrift er blevet gammel. Før skrev han en smuk Blanding af gothiske og latinske Bogstaver; nu er det altsammen gothisk: kantede og spidse Træk, — jo, det kunde godt være Pilespidser, — men hvor de vakler!

Gode Kjeld!

Dette Brev skulde egentlig været til Gudrun; men jeg kunde ikke føje mine Ord saaledes, at jeg ikke maatte frygte at gøre hende altfor meget ondt; med Alderen mister jeg Evnen til at finde de Udtryk, jeg skulde bruge, og nu beder jeg dig, som er ung og kender hende, som hun nu er, bedst, om saa skaansomt du kan at fortælle hende, hvad jeg nu altsaa ganske ligefrem kan skrive til dig.

Hendes Far er kommen paa Sindssygehuset i Viborg for 14 Dage siden, og nu véd vi, der ikke er Udsigt til, at han vil komme hjem mere.

Det er gaaet saaledes til, at han i mange Aar har gaaet og syslet med en Opfindelse, et lille Apparat til at sætte paa Skibene. Du véd jo nok, at naar Fiskerne trækker de lange Liner ind, som holder deres Vod, saa maa der staa en Mand og »skyde Linerne op«, som de kalder det.

Det er ikke svært, han maa blot passe paa, at Bugterne ligger klare af hverandre, for at hele Tovet kan blive tørt. Men det kræver dog en Mands Arbejde, og til at gøre dette Arbejde fandt Martin altsaa paa et Slags Spil, som kan trækkes af en lille Kul- eller Petroleumsmotor.

Han lavede det hele af Træ med sine egne Hænder,

og jeg kan sige dig, det blev et lille fint Apparat, saa følsomt og bevægeligt som en Haand.

Jeg skulde lave Tegningen for ham; det gik lidt langsomt, da jeg ikke sér godt mere og derfor snart bliver træt. Men omsider blev vi da færdige og kunde sende baade en Model og en Tegning ind til Patentkontoret i Kjøbenhavn. Vi fik begge Dele tilbage med den Besked, at der allerede for over et halvt Aar siden var anmeldt Patent paa en lignende Opfindelse, der principielt ikke var forskellig fra Martins. Den havde endda den Fordel for vor — som jeg ikke forstaar mig paa — at kunne skyde Tovet op baade *med* og *mod* Solen.

Det gik den stakkels Martin meget nær til Hjerte og (destoværre) ogsaa til Hovedet. Du véd, han i sine yngre Dage var slemt forfalden til Drik, men i den Tid, han er kommen her i min Have med sit Arbejde, har han besejret sin gamle Last.

Nu begyndte han igen at drikke, og jeg maatte tale haardt til ham og sige, at jeg vilde ikke have ham i mit Hus; men du forstaar nok, det var for hans egen Skyld. Det skulde jeg dog ikke have gjort. Han lod nok være med at drikke; men saa slog det sig paa hans Forstand. Hele Dagen stod han dernede i »Værkstedet«, som du nok husker, og makkede med det ulykkelige Spil, og hvert Øjeblik kom han og vilde have mig til at lave Tegning til alle de »Forbedringer«, han troede, han havde gjort, omendskønt jeg nok kunde sé, det var Galskab.

Jeg hørte ham derude ogsaa om Natten, han sov og spiste ikke. Tilsidst faldt han rent sammen, og vi maatte hente Doktor. Det endte saa, som jeg alt har fortalt dig, med, at han kom til Viborg.

Nu give Gud, du maa finde de mildeste Ord til at fortælle vor lille Gudrun alt dette. Stakkels Barn! Hun har det vist ikke selv for godt, som jeg har kunnet læse mellem Linierne i hendes Breve.

Hvordan du selv har det, gode Kjeld, faar jeg jo kun at vide, naar hun fortæller mig lidt om dig. Men det ser for menneskelige Øjne ud, som det gaar dig vel. Du har altid haft en fast Karakter, og den hjælper over mange Skær.

Jeg spørger tidt om: mon du aldrig længes lidt efter den gamle Have, hvor du kom saa tidt som Dreng, og mon du har glemt mine Blomster, og hvad vi fik ud af at gaa og se paa dem, som de i al deres uskyldige Skønhed kæmpede for deres Tilværelse?

De bliver snart saa stærke, at de tager Magten fra mig. Jeg har nok plejet dem for godt; nu vokser de mig over Hovedet.

Kommer du ikke engang endnu herover og ser efter, om du kan kendes ved det altsammen? Vil du finde mig iblandt dem, skal du ikke opsætte for længe. Fra Mellemgulvet er det gaaet op til Hjertet, og den Sorg med min gamle Ven har gjort sit.

Tidt synes jeg, jeg har dig hos mig i Haven. Det er, ligesom jeg kender din Natur igen i mine Blomster. Det kan du vel ikke forstaa, og jeg vilde da ogsaa foretrække at se dig selv.

Hils lille Gudrun, som du selv være kærligst hilset fra

Din gamle Morbror Otto.

P. S. Min Mistelten er gaaet ud for mig, men »Silken« breder sig!

* * *

Kjeld folder Brevet sammen. Det er en sær uhyggelig Følelse man faar, naar det Vaaben, man har set rettet mod sig selv, i sidste Øjeblik bøjer af og borer sig ind i en uskyldig, der ligger og drømmer i Græsset ved éns Side.

Saa uventet kan det altsaa komme. Saa hensynsløst leges der med skarpe Klinger. Saa nøje skal man altsaa vogte sig!

I hans Medfølelse med Gudrun blander sig noget hadefuldt, bittert: Dette er ikke Krig, det er Snigmord.

Han ser paa sit Ur. Klokken er over eet. Det er for sent at søge hende i Aften. Han maa vente til næste Morgen, se at naa derop paa Vejen til Færgen . . .

IX

Kjeld har aldrig før besøgt Gudrun paa hendes Værelse inde i Byen. Hun er bestandig kommen til ham, og har de været sammen i Teatret, eller han sent om Aftenen har fulgt hende hjem, er de aldrig gaaet længere end til Lygtepælen uden for hendes Gadedør. Det er hende, der har ønsket det saaledes, »for at der ikke skulde blive noget at snakke om« i den Familie, hun er optaget i, og hvis Børn hun underviser.

Hun har aldrig fortalt ham noget om de Mennesker, hun saaledes er knyttet nær sammen med, — blot det almindelige, at de er elskværdige, Manden hele Dagen paa sit Kontor, faamælt og yderst hensynsfuld i sit Hjem, — Fruen lidt nervøs, men meget intelligent; og han kender Børnenes Navne. En Datter er blevet forlovet, en Søn har naaet Konfirmationsalderen, siden Gudrun kom i Huset, — stort mere véd han ikke.

Hendes Værelse har han altid forestillet sig som et lidt pænere Pigekammer, med et Klaver mod den ene Væg og en Sovesofa mod den anden, og bliver derfor meget overrasket, da Pigen viser ham ind i en rummelig, lys Stue med Vinduer ud mod en stor Have, som han kan se hører til en Villa i Parallelgaden.

Det sorte Flygel staar, saa det ikke blot fylder Vindueskrogen, men rager et godt Stykke frem over det mosgrønne Tæppe, der dækker hele Gulvet.

Møblerne, det massive Bord med lave Kugleben, de højryggede Stole med vindruemønstret graablaa Gobelin og Sofaen under et Par brede Reolhylder, er allesammen i Stil og grupperet mod Bagvæggen, saa der midt ude paa Gulvet bliver en fri aaben Plads, hvorover hele det ene Vindue og Halvdelen af det andet tegner sig i Morgenlyset, der strømmer ind over Træerne i den gamle Have.

Udenfor hele Værelsets Stil er kun den lave Kurvestol og det opslaaede Mahognispillebord ved Vinduet.

I den Stol sidder Gudrun med et Nodehefte, Nodepapir og Pen og Blæk, da Kjeld træder ind. Paa Tæppet ved Siden af hende og foran Bordet op mod Væggen

ligger Dynger af Noder, som han kan se, hun har skrevet af. Paa enkelte Ark er Blækket flydt ud over Linierne, saa Hovederne staar saa løjerlig uldne. Hun har lagt dem fra sig, før Skriften endnu var tør.

Gudrun sidder og ser saa nydelig ud med Solen ind over det rødpurrede Haar og den lyse Formiddagsdragt, med gule Sko og smalle Remme over den høje, hvide Strømpevrist.

Det er nu igen en af de Ting, Kjeld ikke forstaar, hvorfor al denne rolige og lyse Hygge skal give ham et Stik i Brystet og fylde ham med et dumpt Ubehag. Aldrig før har han set Gudrun saa smuk, ligesom i en Ramme af hjemlig Ynde og Velvære.

Men alt dette skriger saa meningsløst mod det triste Budskab, han kommer med. Han synes, det vilde faldet ham langt lettere at faa det sagt, hvis hun havde siddet, som han havde ventet at træffe hende, i et lille halvtrist Rum med blot eet Vindue ud til en Baggaard. Han havde paa Vejen herud set det altsammen saa tydeligt for sig: Den smalle Seng endnu ikke redt op, Vaskevandsfadet paa et vaklende Jernstativ og hun selv endnu ikke ret færdig til at tage imod Dagen, — det hele noget tarveligere og uden al Finhed, altsaa ogsaa svagere i sin Protest mod Ulykken. Nu er det altsammen saa helt anderledes, og det gør ham usikker.

Gudrun rejser sig og kommer ham overrasket i Møde. Som hun nu staar med Ansigtet vendt bort fra Lyset og uden dets flatterende Skær, ser han, at Kinderne har en lidt træt Bleghed, og at de graa Øjne maa arbejde sig ud af en mat sløret Tristhed, inden de naar hans i det Smil, hendes Læber straks fik tvungen frem, da han traadte ind.

»Nej, men Kjeld, er det dig, — kommer du her!«

Og hans: »Godmorgen, Gudrun. Bor du her!«

Det krydser med hastige Spørgsmaal og han trykker hendes Haand, henter en Stol frem og sætter sig ved Vindueskarmen over for hende.

Klokken er knap 9; han har indrettet det saaledes, at han har god Tid, men heller ikke behøver at vente, hvis han helst vil gaa. Han fortæller hende derfor ikke,

hvad Tid han skal være ved Færgen, — blot at han skal til Sverrig og maaske bliver længe borte.

Og hun er glad, fordi han ikke rejste uden først at komme og sige hende Farvel. Hun skyder Nodebladene til Side for ret at vise ham, hvor alt andet nu skal være ude af hendes Tanker den korte Stund, hun har ham.

»Jeg arbejder saa dejligt her,« fortæller hun, »det er saadan en lys og hyggelig Plads. Jeg havde en Tid i forrige Uge, jeg slet ingenting kunde faa bestilt, — træt, træt fra Morgen til Aften og uden Søvn om Natten. Men se nu« —, hun lægger sin gule Sko op over Nodestabelen, — »hele denne Bunke har jeg skrevet af siden i Mandags. Og nu til Morgen, — alene nu til Morgen har jeg skrevet snart ni Tusinde Tegn.«

»Men Gudrun — *tæller* du virkelig endnu de Tegn, du skriver?«

»Ja, men nu gør det ingenting. Til at begynde med, saa véd du nok, jeg var fortvivlet over det og strittede imod. Jeg syntes, det var saa forfærdeligt, og at jeg vist maatte blive gal til sidst. Men saa opgav jeg at gøre Modstand, talte bare væk og forklarede mig selv, at det jo ikke kunde gøre mig det fjerneste, selv om jeg vidste, *hvor* mange Tegn jeg kradser ned, naar jeg alligevel sidder her.

Og da jeg først var kommen saa vidt, — saa var jeg ogsaa ovre det. Nu skriver og tæller jeg, og det gør mig ikke træt mere.

Du har 5 Knapper i hver Side af din Frakke og 7 i din Vest, — dér kan du se! Jeg kan sidde her og tale med dig og samtidig tælle alting omkring mig; det forstyrrer mig ikke engang.«

Hun smiler igen; men han synes, at saa træt et Smil har han aldrig før set.

»Du skulde alligevel se at lade det være, Gudrun. Det er dog en dum Vane, og ingen Nytte kan det da være til.«

»Nej, nej, — det maa du ikke sige. Saa ender det blot med, at jeg igen prøver at tvinge mig selv fra det, og saa bliver det meget værre. Nu sover jeg da om

Natten. Der var en Tid, — naa, det er lige meget; men det gør mig ikke Spor mere, Kjeld, ikke Spor.«

»Tænker du aldrig paa at tage Ferie?« spørger han, men giver hende ikke Tid til Svar. Han er bange for, hun skal begynde at tale om Hjemmet, og saa maa det jo komme. Han kan ikke faa det sagt, — ikke endnu.

»Spiller du meget?«

»Ja, om Morgenen, saa spiller jeg. Ikke om Dagen. Jeg har begyndt at kunne høre Sporvognen i Bredgade og Bilerne. Det er umuligt at spille i den Kimen og Trutten.«

En Myg kommer summende ind af det øverste aabne Vindue. Hun rejser sig og gør Jagt paa den, klasker Hænderne sammen i Luften uden at fange den. Ogsaa i hendes Bevægelser ser han Trætheden; men de har tillige faaet noget blødt klædeligt, en fin, dvælende Ynde.

»Kan du huske, Kjeld, — det er en lille Ting, jeg saa tidt tænker paa, noget stygt, jeg gjorde som Barn? Vi gik en Dag ude i Nørremarken, og dér fandt vi en lille Fuglerede med fem Unger. Jeg fulgtes med dig, mens du flyttede; paa Tilbagevejen bar jeg din Kølle, og da vi igen kom forbi Reden, saa slog jeg med Køllen ned i den og dræbte dem allesammen med et eneste Slag.«

Hun sætter sig hen i Sofaen, og Kjeld ser, hun græder.

»Det husker jeg ikke, Gudrun. Nej, det ved jeg bestemt, det har du aldrig gjort, det *kunde* du simpelt hen aldrig have gjort.«

Hun strækker Armene frem over Bordpladen og folder sine Hænder. Saadan sidder hun længe og stirrer frem for sig.

»Jeg tænker saa tidt paa, jeg kan ikke forstaa, hvorfor jeg gjorde det. Men der var en Tid som Barn, jeg altid var plaget af Myggestik. Jeg syntes vel saa, det var Fuglenes Fejl, de ikke tog Myggene, og saa vilde jeg hævne mig paa dem ... Men kan du forstaa, jeg kunde gøre det!«

Saa er det, ligesom hendes Tanker bliver søvnige, som Tanker kan blive det en Sommermorgen, man er staaet tidlig op og har gaaet og glædet sig over Frisk-

heden i det kølige Lys og over Luften, der er saa lind bevægelig og ubrugt af andres Lunger.

Morgenen er som en ny Vej, man aldrig før har vandret, saa rig paa Indtryk, og Former og Farver taler stærkere til én end ellers, fordi de har Linier og Lys af en ung Skabers Hænder.

Som Nydelsen nu er allerhøjest, og Kræfterne synes uudtømmelige, saa kommer paa een Gang Trætheden, en slap og døsig Hensynken i Lyset, der pludselig bliver for stærkt, og Luften, som ikke mere nærer, men tærer.

Saadan sidder hun og synker hen i Halvtanker:

»Man gør saa mange Ting, man bagefter ikke forstaar,« siger hun endelig. »Jeg tænker paa det, du fortalte, hvordan du en Aften tog Luthers Katekismus og tændte op med under Toddyvandet.«

Hun lér, men ogsaa hendes Latter er saa søvnig-træt.

»Det var saa komisk, at netop *du* kunde gøre det. Jeg kan se alle de uhyggelige, lange Forklaringer ligge og vride sig, Luthers Vrøvl: Guds Ord ved Vandet — er det noget lignende som Guds Ord fra Landet!

Men, Kjeld, du kan da ikke tro ret meget paa noget af det altsammen, naar du kunde gøre det?«

Han forstaar nu, at Gudrun maa være syg. Alt, hvad hun har sagt, hendes Bevægelser, hendes Ansigts blege Træthed, — det er altsammen Udslag af Sygdom, og han siger hende ikke imod. Frem for alt vil han undgaa den bestandig pinlige Strid om hans og hendes Tro; han ved, at det er den, der har paatvunget hende de sygelige Indbildninger, som hun ikke længer formaar at rede ud af Virkeligheden.

I den senere Tid har de aldrig kunnet være sammen, uden at alt, hvad de talte om, skulde munde ud i den samme ørkesløse Kamp.

Men heller ikke hun vil i Dag Strid. Armene ligger endnu strakt frem over Bordet; men Fingrene er gledet slapt ud af hinanden, Musklerne har løsnet sig af deres Spænding; hele hendes Skikkelse sidder i næsten sløv Hvile, og Øjnene har trukket sig ind i det graalige, dybe Slør.

I dette Øjeblik er det, som intet Indtryk vilde være i

Stand til at gøre hende Fortræd, og Kjeld beslutter at gribe disse Minutter:

»Jeg havde Brev i Gaar fra Morbror Otto,« prøver han. »Der var Hilsen til dig.«

Hun nikker uden at se op.

»Har de det godt?« spørger hun.

»Din Fader er ikke helt rask.«

»Gigten?«

»Nej, det er noget med Nerverne. Jeg véd ikke, du har maaske hørt, der var noget med en Opfindelse, han og Morbror Otto syslede med?« — Hun nikker.

»Ja, der var altsaa en anden, der kom først. Det gjorde din Fader meget —, meget ondt naturligvis. Han faldt nok helt sammen, og de maatte sende ham paa —, paa Hospitalet.«

Han har, mens han talte, kun set paa hendes Hænder, der var lukket løst i hinanden. Nu glider de frem over Bordtæppet, Fingrene er spilet ud over det som stive, krogede Klør, — saa stemmer hun dem fladt mod Pladen, som forsøgte hun at presse sig igennem noget der foran sig, noget indbildt forfærdeligt, der traadte op som Virkelighed, men ikke *kunde* være virkeligt, — blot igen noget, hun drømte.

Paa de Hænder kan han se, hvorledes hendes Ansigt nu ser ud, og han tør ikke møde hendes Øjne. Men pludselig tager hun Hænderne til sig med et Ryk, der drager Tæppet med hen over Bordpladen; og i næste Nu staar hun foran ham:

»Hvor har de kørt ham hen, Kjeld? Hvor har de kørt ham hen? Er det Middelfart? — dér kommer de, der igen kan blive raske. Eller er det Viborg? — Viborg!«

»Nej, vær nu rolig, Gudrun. Husk paa, det er jo ikke ret længe siden, det kom, — siden han blev syg. Han kommer naturligvis over det, naar der er gaaet en Tid, og han faar Ro og glemmer Skuffelsen . . .«

Men hun hører ikke paa ham: »Giv mig Brevet, lad mig selv læse Ottos Brev!«

»Det ligger hjemme,« forklarer han; »men der staar kun, hvad jeg har fortalt. Det hele er ikke saa slemt . . .«

»Du lyver, Kjeld! Du lyver. Jeg maa ikke se det;

jeg forstaar det godt, jeg maa ikke selv læse det. Det er derfor, han har skrevet til dig. Han plejer jo aldrig at skrive til dig. Fa'r er maaske allerede død. Aa, sig mig, om han er død. Det vilde ingenting gøre, Kjeld. Fortæl mig det blot, er han død?«

»Nej, nej. Der er slet ikke Tale om Sygdom — saadan. Et Nerveangreb, — om nogle Uger . . .«

Hun kaster sig pludselig frem over ham og borer sine Hænder i hans Lommer.

»Du har Brevet, jeg vidste nok, du maatte have det!«

Hun krøller den hvide Konvolut sammen i sine Hænder og flygter med den hen over Gulvet og kaster sig ned i Kurvestolen. Kjeld bliver siddende paa sin Stol; han tør ikke røre hende, frygter blot for, at det skal ophidse hende mere, om han vilde forsøge paa at tage Brevet fra hende.

Han hører Papiret knitre, mens hun glatter det ud og vender det i sine Hænder. Stilheden er endeløs, — blot nu og da Papirets tørre Knirken.

Endelig taler hun igen, og han vil ikke tro sine Øren. Hendes Stemme er saa rolig og behersket, — kun sløret af en stille Graad:

»Stakkels Far! Dybere ned — dybere ned! Der kunde ikke graves dybt nok til ham. Løftede han sig lidt, saa var det kun over en ny Grav. Det var saa fattigt, det han begærede, saa dyrebart, det han maatte betale: Hustru og Hjem, Helsen og Forstand.

Og Mor! Jeg kan godt huske min Mor, Kjeld. Hun gik ogsaa fra Forstanden, — hun kom og tog mig op af min Seng og slæbte mig den lange Vej ned til Aaen.

Jeg laa i hendes Arme og raabte op til Vorherre, at han skulde komme og hjælpe os. Ja, saa enfoldig var jeg, Kjeld. Jeg troede, Vorherre vilde hjælpe et Barn, der skreg op til ham for sit Liv, for sin Mor! Og jeg bad Mor bære mig hjem . . .

Jeg forstod det jo ikke dengang, hvor taabeligt det var: at raabe til en Vorherre, der ikke var til, og en Moder, der havde mistet sin Forstand.

Men nu kan du vel forstaa, Kjeld, hvordan jeg er blevet, som jeg er. Begge mine Forældre før mig —!

Nu behøver jeg blot at sætte mig stille her i denne Stol og vente. Saa sker det. Lidt efter lidt . . .

»Du skal tage dig sammen, Gudrun. Det er Synd, som du taler. Du er ung og stærk og jeg, — ja, du véd jo, jeg holder af dig, Gudrun. Jeg vil ikke give slip paa dig, og du skal holde fast paa dig selv, ikke give dig over, som du nu gør.

Hvis du vil, Gudrun, — saa, om et Aar eller to, saa gifter vi os; saa slaar vi det ned, der nu vil tage Magten fra dig «

Han rejser sig og gaar stille hen til hendes Stol, bøjer sig over hende og stryger hendes Haar. Hun løfter sine Øjne og gennem Slør og Taarer arbejder deres Lys sig op til hans, og hun tager hans Haand.

»To Aar? Tør du vente saa længe, Kjeld? Det er en lang Tid . . . Vil du hjælpe mig, — saa skal du ikke vente.«

Hun lægger hans Haand ind mod sine Øjne, og han mærker Taarerne presse sig ind mellem hans Fingerspidser.

»Det vilde ikke være rigtigt af os nu, kære, — saa længe du ikke er rask. Det vilde vi ikke engang have Lov til. Det mener du ikke selv. At begynde paa den Grund, det kunde blive ved at følge os.«

»Nej, naturligvis; — nej, jeg mente det ikke.«

Hun slipper ikke hans Haand; men han mærker Taarernes uafbrudte Strøm.

Da hun ikke mere taler, og heller ikke han kan finde nye Ord, begynder hans Tanker at gaa egne Veje.

Han forfærdes over deres kyniske, kolde Strøm, men han kan ikke tvinge dem tilbage. De kommer ligesom udefra, som var det en fremmed, der stod og hviskede ham blasfemiske Ord i Øret:

Kan nogen forlange af dig, at du skal ofre dit Liv for en syg Kvindes Skyld? Er det derfor, du har stridt dig frem over brudte Ord og Løfter, for at du skal ende som Plejer for en syg Kone?

Kjeld Risom? Naa det er ham med den sindssyge Frue . . .

Vrøvl, Vrøvl! Han maa jo være blevet gal. Det er

jo Gudrun, det er lille Gudrun! Den eneste trofaste i Verden, han ejer . . .

Hvad mon nu Klokken er? Blot han kunde liste sig til at stikke Haanden i Lommen og se, hvad Klokken var.

Der maa være god Tid . . .

Stakkels lille Gudrun . . .

Men han har glemt at købe Cigarer. Gid han nu sad paa en Stol oppe paa Færgens Dæk . . .

Hun lader hans Haand langsomt glide ned over sin Kind:

»Det var saa dejligt at sidde med din Haand for Øjnene — og ingenting se — ingenting tænke. Gid jeg altid kunde sidde saadan og mærke din Haand og blot være det ene, trygge Sted — hos dig. Men nu maa du vel gaa . . .

Fik jeg Brevet? — Jo, det er sandt. Jeg sidder jo her med det. Ja, saa Farvel, Kjeld! Lykke paa Rejsen!«

Hun har rejst sig og rækker begge sine Hænder frem imod ham.

»Farvel, lille Gudrun!« Han trykker hendes Hænder, men hun drager ham ind til sig, kysser hans Mund og begge hans Kinder:

»Farvel, og lykkelig Rejse.«

X

Det *blev* en Rejse, som bragte ham megen Lykke.

Allerede mens han sad i sit magelige Kupèhjørne i den behagelige svenske Waggon — for første Gang i sit Liv rejste han paa anden Klasse — og Toget bar ham ind i Smaalands milevide Skove, gennem dybe, susende Dale, Søer og Aaer forbi, — da fik han en Følelse af, at nu jog han sin Fremtid i Møde.

Det er Kjeld til Laust Riis's, ham der kører her, paa 2. Klasse op igennem et fremmed Land, med Fuldmagt for et stort Firma i København — til Forhandling med

storsvenske Forretningsforbindelser. Det er den bette Kjeld!

Hjulene bar ham af Sted gennem Skov og Land, og et stort Hjul i hans eget Indre sattes i mægtigt Sving, løftede og bar over alt, som var led og trist, løftede hans Evne og Villie ud over alle Grænser, — han stemmede sine Skuldre mod Kupeens polstrede Ryglæn. I spontan Styrke løftede han nu Lokomotivet, nu hele Toget skraat op af Sporet og gav det Retning i stønnende Sus mod Trætoppene, højt op over Skoven og ind i den blaa, soldirrende Luft, — fløj med hele den brølende og dampende Vognstamme ud over det maabende Sverrigs Land: »Paa Ridestellet skal Storfolk kendes.«

Altsaa: tilbage til Virkeligheden. Det var nu hans medfødte Svaghed, at Fantasien altid skulde være til Rede og løfte hans Tanker op i en drømt Storhed, for at de kunde tage sig saa meget fattigere ud, naar han igen fik dem trukket ned paa Jorden. Fandt han en Mark, drømte han den straks om til en Daler, — og saa var der ingen Stads ved Marken bagefter.

Klokken 5 kunde han være i Hessleholm, til Konference næste Formiddag Kl 11. Saadan og saadan skulde han sige. Det skadede maaske ikke at slaa lidt paa det store Grundkøb, Jordspekulationen, — Udsigten til en lille Millionfortjeneste; — naturligvis ikke som noget, der i mindste Maade skulde influere paa Forhandlingerne om Kredit og Rente; de byggede kun paa Realiteter; men en lille tilfældig henkastet Ytring i al Enfoldighed.

Egentlig gik vel hans Evner i Retning af det merkantile. Der var jydsk Prangerblod i hans Aarer, og det var en Vej, der førte til ganske andre Maal end, — ja, end Botanik og Poesi.

Poesi! hvad var det, han vilde med sin Digtning. Til Højens' Top. Efter hvad? Hvad var der paa den Høj? Anna Linde. Vin og Anna Linde. Herregud, det kunde vel faas for billigere Køb. Der var saamænd nok ham foruden, der skrev maadelige Vers. Og han fik Synder nok at bære, at han jo ikke behøvede at forøge dem med daarlige Digtsamlinger, — »Nøster,« der kom trillende paa Dommedag og klagede ved hans Fødder:

Vi ere Sange, du har sunget os! — Kom kun an, Per Gynt. Den, der ler sidst, ler bedst!

De store Navne i Historien, er det i Grunden Digterne? Er det ikke snarere de store Forretningsnavne, Handelsgenierne med Vidsyn og Dristighed!

Nu kører en saadan Mand gennem disse Skove. Hvorledes vilde da hans Fantasi bevæge sig? Sav og Økse i Hvin og Hug fra Stamme til Stamme. Mægtige Tømmerlæs, seksspændige Vogne, i endeløst Skred ad de faste Veje. Tømmerstabel ved Stabel tæt ud over Lersøpladsen. Købt billigt! Den, der køber billigt, kan sagtens sælge godt.

Der var engang, han maa have været meget ung, — da han gik mellem ægte, solide Tømmerstabler og drømte den bagvendte Drøm, at de igen var Skove. Hugget og savet Tømmer tilbage til Skov, — hvilken uøkonomisk Drøm!

Toget glider som en Tanke af Staal dybere ind i Skoven og fælder paa sin Vej de ranke, svajende Stammer. Der er ikke Fugls Hvile, hvor han har kørt. Saa hører Stammerne op. Han er i Hessleholm.

* * *

Næste Formiddag anmelder han sit Komme hos Firmaet og præsenterer sin Fuldmagt. Chefen er optaget; han beder ham til Frokost Kl. 1 paa Byens fornemste Hotel.

Og der er serveret i Separatrum til tre. Chefen har sin Fuldmægtig med sig, alt kan afgøres paa Stedet. Der er Smørgås med Snaps, varme Retter med Vin, Kaffe og Likører, og der er endelig Punch og Cigarer.

Det er Kjelds første Forretningsfrokost, og han passer paa som en Smed. Svenskerne derimod er ikke saa forsigtige. De nyder og skaaler uden Rænker; thi de drikker selv mest, og Hr. Lundgreen, Chefen, fortæller muntre Historier fra sine Besøg i Tivoli og paa Natkafeerne i København, og Fuldmægtig Tullberg, der har hørt dem ti Gange før, skratter længe i Forvejen paa de rette Steder, og saa endelig, — det havde man næsten glemt: der var det lille Forretningsanliggende med Heymann

og Rothe. Bevars: et Firma som Heymann og Rothe kan faa al den Henstand, det ønsker.

Kjeld faar ikke engang Lejlighed til at putte sin lille Trumf ind i Spillet; det er vundet, før de andre har meldt — oplagt. Og Renten? Ja, husker Fuldmægtig Tullberg, hvad vi forlanger? 7—8 p. C. Vel, Heymann og Rothe betaler naturligvis laveste Rente. Chefen løber Regnskabsudskriftet igennem, som kunde det været en Smørrebrødsseddel, — altsaa 7 p. C.

Paa Vilkaar af en større Bestilling til Efteraar kan den sættes ned til 6 1/2; men Forudsætningen er da Afregning ved Leveringen. Fuldmægtigen har et Slutdokument ved Haanden, om Prokuristen vil undertegne.

Og Kjeld sætter sit Navn under: for Firmaet Heymann og Rothe, Kjeld Risom.

Sagen er klaret; der lurer ingen skjulte Farer, og han tømmer et nyt Glas med sine Værter, hører endnu et Par af Chefens allerbedste Historier fra Kongens By, — blot ved Ordet »By« ler Fuldmægtig Tullberg, som var det den fineste Vits, — og saa er Klokken 4, Frokosten har varet i fulde 3 Timer.

Paa sit Værelse studerer Kjeld endnu engang Slutseddelen igennem. Priserne er en Ubetydelighed højere, end de gamle; men det er jo ogsaa en forbløffende lav Rente, og i Betragtning af hele den vanskelige Situation, saa —. Men nu er han træt, og Toget til Veinge gaar først om et Par Timer. Der kan blive Tid til en lille Lur.

Næste Formiddag i Veinge. Tonen er her en ganske anden. Først maa han vente en lille halv Time, Direktøren har Konference paa sit Kontor. Endelig aabnes Døren, og tre Herrer, lidt ældre, i Diplomat, bukker efter Tur paa Tærskelen for sidste Gang ind i Kontoret; men Direktøren følger dem gennem Forværelset og endnu et Kontor, helt ud til Entreen, hvor en lille Portier staar Vagt og rækker dem bukkende Hat og Stok af Knagerækken.

Direktøren er en yngre Mand, høj, med et blondt, spidst Fuldskæg og et Ansigt som skaaret i Træ af hans egen Skov.

Han viser Kjeld den samme formelle Høflighed som

sine forrige Gæster, og ikke en Trækning i hans Ansigt forraader, med hvilke Følelser han modtager en ny. Han studerer omhyggelig Fuldmagten igennem, aabner som tilfældig en Skuffe i sit Chatol og flytter et 5—6 Lag Papirer, lægger dem igen paa Plads og skyder Skuffen tilbage, — altsammen som i Tanker; men Kjeld har paa Bunden set M. A. Heymanns Navnetræk og ved nu, at Underskriften er identificeret.

Saa fremfører Kjeld sit Ærinde, og lægger Forretningens Status paa Bordet. Nyt og grundigt Gennemsyn, en smal Finger fra den ene Post til den anden og tilbage igen.

Til sidst fæster han sine graa Barkøjne i Kjelds:

»Sig mig, Hr. Risom, — ja, egentlig behøver De ikke at svare mig, og De kan lade være, om De vil, — er M. A. Heymann i Stand til at klare sine Forpligtelser — til Hessleholm og til os — allerede til December Termin?«

Kjeld møder Blikket med et troværdigt Smil: »Hr. Heymann, Fuldmægtigen og jeg har de sidste Dage nøje gennemgaaet vor hele Status, og uden i nogen Maade at se optimistisk paa Tingene, og det var ingen af os tilbøjelige til, — saa kan Firmaet, om ikke uforudsete Hindringer indtræffer, til Terminen være fuldt betalingsdygtigt. Direktøren vil se, at vi her, for at være paa den sikre Side, har reduceret et Par meget betydelige Fordringer til 33 p. C., skønt der, efter de seneste Oplysninger fra vor juridiske Konsulent, skal være Udsigt til et ikke saa lidt betydeligere Aktiv.«

»Tak! Ja, Sagen er den, vi vil naturligvis gerne holde fast paa en saa god Kunde som Heymann og Rothe, — saa meget mere, som vi venter et betydeligt Prisfald paa Tømmer til Efteraaret, — en Følge af den øjeblikkelige Konkurrence fra det store russiske Firma.

Men vi faar naturligvis ogsaa Brug for vore Penge. Strækker Deres Fuldmagt sig saa vidt, — jeg mener, bestaar der en saadan bestemt Aftale mellem Dem og Deres Chef, at De kan slutte Akkord om en Leverance til Efteraaret, til en Pris, der som sagt ligger adskilligt lavere end den nærværende? Det vil jo nemlig blive no-

get efter vore fremtidige Forretningers Omfang, Ordningen af det foreliggende Mellemværende maa træffes.«

Kjeld føler Blodet suse sig for Ørene. Slutsedelen med Hessleholm brænder ham paa Kroppen, saa han kunde vride sig af Ærgrelse og Smerte. »En saadan Aftale foreligger ikke, og jeg ved ikke, om min Underskrift da vilde være af bindende Gyldighed?«

»Jo, naturligvis, — naar De har Firmaets Fuldmagt. Men jeg ønsker dog ikke at træffe nogen Afgørelse, før De har forhandlet med Deres Principal og forelagt ham Sagen. Udsættelsen til December Termin maa vi naturligvis efter de foreliggende Omstændigheder gaa ind paa. Renten er 8 p. C.«

»Direktøren ved jo,« siger Kjeld, »at vi ogsaa har Forbindelse med Hessleholm. Jeg har netop truffet en lignende Ordning der — til en Rente af 6½ p. C.«

Direktørens graa Øjne kommer igen og bliver i Kjelds, mens han taler:

»Det forstaar jeg ikke. Vore egne Penge er dyrere.«

Kjeld har Haanden inde paa Brystet, men kommer i Tanker om, at Akkorden jo er knyttet sammen med den ulyksalige Slutseddel, og han fører den hastig over i en anden Lomme og en tredie, til han finder et frelsende Lommetørklæde.

Øjnene har ikke sluppet ham imens. Nu trækker han Tørklædet beskyttende imellem.

»Vi siger altsaa 8 p. C.« gentager Direktøren og udfærdiger et Dokument, som Kjeld læser igennem og underskriver.

»Vi vil i næste Uge tillade os at sende Firmaet vor ny Priskurant. Det bliver maaske kun et forbigaaende Fald, som det vil være klogt at benytte sig af. Jeg beder Dem hilse Hr. Direktør Heymann!«

Kjeld rejser sig og bukker, Direktøren følger ham til Entreen, og den lille Portier rækker ham hans Hat med et sirligt Buk.

Ned ad Trappen er han ikke den Sejrherre, der for mindre end 24 Timer siden drak Punch og røg Havanna i Hesselholm.

Han har altsaa dog ladet sig overrumple. Den billige

Rente vil blive dyrt betalt. Gud ved, om hans Underskrift virkelig ogsaa er juridisk bindende?

Direktøren mente det jo. Men de Hesselholmere er elskværdige Folk. Om han nu ligefrem forklarede Hr. Lundgreen, hvor ødelæggende Følger det hele kan faa for ham, — at han i Virkeligheden er saa ganske ukendt med Forretningsliv, og det er hans første Rejse . . .

Han tager Billet tilbage til Hesselholm. Men Toget sniger sig frem. Det har tabt Vingerne, og han fælder ikke Skov paa Vejen.

I Virkeligheden er han et poetisk Gemyt, som et Par kølige Forretningshjerner har været hensynsløse nok til at udnytte. Men den Vuggegave har han dog faaet, at hans Sind kan svinge sig paa brede Vinger over al Hverdagens graa og egoistiske Prosa.

Se hvor blødt Skoven lukker sig omkring ham, Birk og Gran Gren i Gren ned over mossede Skraaninger, som skærmende Hænder om en svajende Fuglerede i Løvet.

Hvad vejer alle forfængelige Drømme om Guld og Ære mod denne dybe Fortrolighed med Naturens evige Herlighed og Under, — denne fredfyldte Hensynken i dens moderlige Skød, — Barnedrømmen ved Naturens Hjerte!

Det er Livet i sin enkle og skønne Skikkelse, Livet i det korte, salige Nu. Ikke i Morgen, ikke hvordan man muligvis vil faa det om et Aar, om ti Aar. Det er de Rastløses tragiske Skæbne, at de aldrig formaar at leve i Øjeblikket, men bestandig skal hige mod en Fremtid. Og Livet strømmer dem forbi, Nu'ets røde Blomster, Øjeblikkets hvilende Nyden, forbi, forbi!

Alle hans Medpassagerer, de unge, der endnu har Evnen til at nyde, og de gamle, for hvem Nydelsesevnen forlængst er bristet, — lige utaalmodige er de paa den korte Rejse. Blot Toget standser ved en Station, og kører dem nogle Minutter tilbage ad Sporene, — saa farer de op og giver ondt af sig i nervøs Iver og siger gamle, tarvelige Brandere om disse Molbokøretøjer, som spilder dem deres kostbare Tid og forsinker

dem i deres Løb mod, — ja mod hvad? Mod fire Fjæle og tre Skovle Muld.

Gamle, mindefyldte Navne, Knærød og Vittsjø, Mythernes fredhellige Steder i de store Skove! — for dem er det intet andet end kedsommelige Rangerpladser, og de har blot Ærinde fremad, ingen Dvælen, langt mindre et Tilbage.

Og da de endelig skramler ind over Sporene ved Hessleholm, saa er ogsaa det blot en Station, hvor der skiftes Tog, og utaalmodigt ventes paa den videre Rejse, mod en ny Station, hvor der igen skal skiftes!

Han selv har gode Stunder.

Med sin Mappe under Armen og Plaiden over Skulderen slentrer han op ad de stille Gader, der mere er Landsbyveje end Gader i en By.

Han har faaet en Smule Hovedpine af Sindsbevægelsen og af Køreturen, og da han just kommer forbi Apotheket, gaar han ind og køber sig en Æske Antifibrin og tager saa Vejen mod Hotellet.

Han drikker kun en Kop Te og gaar tidlig i Seng. Pulveret dysser ham i en fast og rolig Søvn. Han drømmer, at en Engel i gule Klæder staar over hans Seng og holder en grøn Krans skærmende for hans Pande.

Da han vaagner, ser han, at det er Figuren paa Pulveræsken, Apothekets Varemærke, og husker nu godt, han flygtigt lagde Mærke til det om Aftenen og sammenlignede det med den sorte Hest paa Vesterbro. Men det berøver ham ikke Drømmens blide Indtryk.

Han lader sin Kaffe bringe op paa Værelset og giver sig god Tid. Men saa bliver han pludselig urolig. Sæt, at Lundgreen nu stod og skulde rejse bort, at han maaske slet ikke var at træffe naar han kom paa Kontoret.

Ilsomt klæder han sig paa, betaler sin Regning og tager Vejen mod den høje røde Forretningsbygning, der rager saa synlig op mellem Gadens Træhuse.

Blot nu den halve Time havde været overstaaet, og han igen gik her ad denne stille Gade — med Stumperne af den sønderrevne Kontrakt i sin Mappe!

Naa, det var jo en kun en Overgang, og det var slet

ikke sikkert, han nogensinde mere behøvede at træffe sammen med de Herrer Lundgreen og Tullberg. Om en Uges Tid, saa vilde det hele blot være en glemt Ærgrelse.

I det samme falder hans Øjne paa det prangende Hotelskilt midt i Gaden, og han standser. Her var det, de sad i Gaar og spiste Frokost, Forretningsfrokost med Vin, Punch og Cigarer.

Var det ikke tre voksne Mandfolk, der havde siddet sammen — paa lige Fod og afgjort en Mandfolke-Affære!

Skulde han nu Dagen efter komme luskende som en anden Barnerumpe og bede om, at Handelen maatte gaa tilbage!

Nej, Gu' om han giorde! Havde hans Principal givet ham Prokura for Firmaet, saa maatte han jo vide, der var en Risiko forbunden dermed; det kunde blive Vinding, det kunde ogsaa blive Tab. Saadan var nu engang Forretningslivet. Desuden røg Hr. Heymann vel alligevel af Pinden inden næste Termin. Han havde forresten ikke været for ømfintlig med den Status, han havde givet ham at rejse med: et skjult Dificit paa 4000 Kroner. Det kunde maaske komme til at gaa lige op imod Tabet paa hans ulyksalige Kontrakt. Hvad havde han saa været andet end det simple Redskab for en retfærdig Gengældelse!

Han tager sin Rejseliste op af Lommen og finder Ruten Hessleholm — Helsingborg. Der gaar Tog om en halv Time, — meget belejligt, alt lægger sig saa godt til Rette for ham; han kan naa et Hurtigtog i Helsingør og være hjemme Kl. 6. —

Atter en ny Rejsestemning, men ikke saa ublandet som paa Vejen herop for tre Dage siden eller paa Køreturen i Dag fra Veinge.

Den kolde Hjerne og det følsomme Hjerte giver skiftevis efter for hinanden, og hele Personligheden kommer saaledes til Udfoldelse uden at Harmonien ret vil indfinde sig.

Jo nærmere han kommer Sundet, des usikrere føler han sig. Paa Færgen er han klar over, at han dog begik en stor Dumhed ved ikke at følge sin første Ind-

skydelse, der raadede ham til at søge en mindelig Ordning med Direktør Lundgreen.

Nu er det M. A. Heymanns Ansigt, han ser for sig, de gulblege spotske Træk, Munden, der kan krumme sig i overlegen Foragt.

Rigtig vred har han aldrig set den Mand, hans Lidenskabs Udtryk er den snertende, saarende Spot.

Kjeld krymper sig allerede ved Tanken. Poesiens Vinger løfter ham ikke mere, de hænger som slatne Fjer ned over hans Nakke, og ingen kvægende Naturfølelse heller er der at suge af disse rædselsfulde Stenmure, der nu rejser sig derinde foran ham.

Saa ruller Toget ind paa Østbanegaarden, og han følger Strømmen op ad de brede Trapper, gennem Ventesalen, ud paa Gaden.

I de kendte, hjemlige Omgivelser bryder Ulykken sammen om ham som et Skred. Sporvognene, Køretøjerne, Biler og Cykler, der farer han forbi i ligegyldig Travlhed, Huse og Brostene, alt er én stor Sammensværgelse imod ham, og han har aldrig følt sig saa hjælpeløs ene.

Han vil tage en Sporvogn og køre ud til Gudrun. Eet Sted ved han, et medfølelende Hjerte altid venter ham, — de to, der fælles har baaret hinandens Sorger og Glæder siden de var Børn, — de gaar aldrig forgæves til hinanden.

Han springer paa en Vogn i Farten og trykker sig op i Hjørnet lige inden for Døren. Der er kun et Par Mennesker derinde foruden ham, men ved det næste Stoppested fyldes Vognen.

En ung Arbejder sætter sig overfor ham og tænder en Cigaret, breder et Eftermiddagsblad ud, søger Trækningslisten og studerer tilsyneladende meget langsomt og omstændeligt de udtrukne Numre.

Saa blader han om og vender Avisens Forside mod Kjeld.

Der staar en kæmpemæssig Overskrift, som spænder over hele fire Spalter. Kjeld havde ikke behøvet at bøje sig saa langt frem for at læse.

Under de øverste fede Bogstaver følger en 3 — 4 Linier med aftagende Grader af Sensation: Et Kæm-

pekrak i Trælastbranchen. A/S. Dansk-Russisk Trælastfirma standser sine Betalinger. Et Millionunderskud.

Og saa Teksten med fede Typer og Portrætter.

Kjeld maa beherske sig for ikke at rive Avisen ud af Hænderne paa den unge Mand, der med ubegribelig Ligegyldighed sidder og studerer de blandede Notitser om Indbrudstyverier og Gadeulykker.

Ved det første Stoppested staar han af, gaar ind i en Kiosk og køber et Nummer af alle de udkomne Eftermiddagsblade.

Alle har de Nyheden om end i noget afvigende Redaktioner.

Men hvad der især interesserede Kjeld, var den allevegne gentagne Profeti, at Krak'ets Følge vilde blive en skæbnesvanger Stigning i Tømmerpriserne. En haardhændet Konkurrent var bukket under i Kampen mod den gamle Firma-Sammenslutning; — Priserne, der stadig havde været i Dalen, og som netop paa ny skulde været nedsat, vilde nu igen springe i Vejret, og mange paabegyndte Byggeforetagende kunde saaledes tvinges til Standsning.

Med Byggeriet følte Kjeld dog ingen Medlidenhed. Hovedsagen for ham var den, at Kontrakten, han stod med i sin Mappe, og som han for en halv Time siden havde ønsket brændt og glemt, nu pludselig var forvandlet til et Værdi-Dokument, der alene vilde være i Stand til at redde Firmaet Heymann og Rothe fra en Fallit!

Saa overvældet fortumlet stod han der, at han ikke engang følte sig i Stand til at tage hjem og afgive Beretning om sin Rejse.

Han følte blot, der var Stof i alt dette til noget betydeligt, en Triumf, der burde forberedes og nøje indstuderes, før han hengav sig til Nydelsen.

Han behøvede ikke straks at tage ud til Lersøen og proklamere den. Den kunde utvivlsomt vinde ved Lagring til næste Dag, og han bestemte sig derfor til foreløbig at gaa en Tur paa Langelinie og holde sig i Ro paa et Hotel om Natten. Han vilde og-

saa nok se en mere nøgtern Fremstilling i de store Morgenaviser, hvorefter en nøjagtig Vurdering kunde anlægges.

XI

Kjeld er klog nok til at indse, at det lykkelige Resultat af hans Rejse ikke skyldes hans egen Forudseenhed og kølige Forretningssans, men et uformodet og storslaaet Held.

Men da nu intet jævntbegavet Menneske ønsker sig indlemmet i den Kategori, der ifølge Ordsproget er stillet under Lykkens særlige Formynderskab, lod han uden større Modstand sin Fantasi i Stilhed pusle lidt frem og tilbage med Kendsgerningerne, — meddelte ikke udførlige Enkeltheder, var tværtimod ret tilbageholdende og beskeden tavs og lod andre om at konstruere Sammenhængen.

Da nu Udbyttet Dag for Dag viste sig i en stadig voksende Storhed i jævnt Følge med de hastigt stigende Tømmerpriser, saa var Direktør Heymann heller ikke uvillig til at gisne og slutte paa den for Kjeld mest smigrende Maade: At han ligefrem skulde have forudset »Russernes« Fallit, kunde vel næppe antages. Paa en eller anden Maade — rimeligvis paa Rejsen gennem Sverrig — maatte han vel have faaet et Nys om Begivenheden, — en tilfældig Ytring af en Medrejsende i Kupeen el. lign., og med snild Kombinationsevne havde han udnyttet det spinkle Grundlag for en dyb, betydningsfuld Viden.

At han ikke havde forfulgt sin Sejr ogsaa i Veinge var ligeledes let forklarlig. Her sad en af Sverrigs fineste Forretningshjerner, der lige saa tidligt som Kjeld havde vejret Haussen og naturligvis var paa sin Post.

Som sagt, hele denne Forklaring blev aldrig fremsat i tydeligt Sammenhæng Ord til andet, og intet af den

havde Kjeld aabent godkendt; han lod den kun blive staaende som tjenlig Baggrund for den Position, han nu indtog som Prokurist i Firmaet, og Underbygning for sin Principals ubegrænsede Tillid.

For saa vidt var hans Stilling sikker nok. Nu var Spørgsmaalet blot, om Forretningen vilde være i Stand til at holde sig oppe, til Terminen var overstaaet. Udbyttet af det gunstige Tømmerkøb var jo afhængigt af, om den ældre Gæld med de paaløbne Renter i Tide blev betalt. Og om den store Grundspekulation lykkedes.

Det sidste var især tvivlsomt, da Købesummen stadig fordredes udbetalt kontant, og Ejerens Salgsønsker betydeligt var kølnet under Indtrykket af den begyndende Grundværdistigning.

»Den Plads bliver vor Ruin«, spaaede gamle Larsen. »Om 3 Uger har vi Terminen; hvor vil han saa gaa hen med sit Træ? Og hvor skal vi gøre af det, der kommer til Foraaret? Lejen er ikke sagt op endnu, men den Dag det sker, hvad saa?«

Inden det endnu kom saa vidt, indtraf en ny Begivenhed, og tydeligere end før gav den Kjeld at forstaa, at ikke blot et tilfældigt Slumpeheld, men en ligesom planmæssig Tilskikkelse nu havde udset ham til det gamle Firmas Skæbne.

Paa sit Bord fandt han en graa Novembermorgen et meget tungt og højtidelig forseglet Brev med et Sagførernavn fra sin Hjemegns Købstad: Det var en Meddelelse om, at hans Bedstemoders Broder Otto Just i Østertorp var død. Kjeld Risom var indsat som eneste Arving, en Genpart af den Afdødes sidste Villie var indesluttet i Brevet. Foruden de almindelige Bestemmelser, hvorved Kjeld overdroges den retmæssige Besiddelse af, hvad han maatte efterlade sig — nemlig en kontant Sum paa 50,000 Kroner og det lille Hus med tilhørende Have paa Søkjær Strand, — indeholdt Testamentet et Par Slutningslinier, der direkte var rettet til ham:

»Til mine Fædres Grave vil jeg føres i Stilhed og uden Følge. Derfor modtager du min sidste Hilsen, naar Muldet alt har lagt sig til Leje omkring mig, og den paalægger dig kun een Pligt: paa Tro og Samvittighed

at staa hende bi, der var mig kær som en elsket Datter. Vær hende en Ven og Broder, hvis det ikke er Guds Villie, at I paa anden Maade skal tilhøre hinanden.«

Kjeld lagde Brevet ind i sin Mappe og forsøgte at tage fat paa sit Arbejde; men han mægtede det ikke. Havde han endda været ene; — men gamle Larsen sad der overfor ham i sin bekymrede Ligegyldighed og krassede med sin store Pen, hvert Øjeblik ventede de Direktør Heymann, og saa vilde Kontoret fyldes med Forretningssnak og Hverdagsord, som i disse Øjeblikke ikke vilde være til at udholde.

Saa fandt han et ligegyldigt Paaskud, tog Hat og Frakke paa og forlod Kontoret. Han tænkte i denne Stund kun paa Gudrun. Om hende samlede sig Billedet af den Barndom, der trods hans 25 Aar nu først syntes ham afsluttet: den gamle Have i Dalen ved den dybe, blaa Fjord, Morbror Otto midt i sin Urskovs slyngende og krybende Vildnis, — den gamle, hvide Darwin! Og Vandringerne gennem Mark og Hede, — han mellem de lange Rækker af broget, glinsende Kvæg, hun alene ved Vej og Strand og imellem »Fællesjordens« Tuer med sin enlige Ko, — Sankt Hans-Natten ved Højen og deres Tur i Mosen og hjemad i den lyse Nats slørede Klarhed. — Naar hun sad ved Stranden, med de spinkle Pigeben strakt ud i Græsset, — disse Ben, der var saa tynde og røde af Regnen og den kolde Blæst, at de tidt maatte minde ham om Rødknæets vaklende Stængler paa de sandige Marker, — og spillede med Mundharpen i de lukkede Hænder, Toner, han forstod, og skønnere end dem, hun siden havde lært sig til paa alle andre Instrumenter.

Og deres første Aar i Byen, da de begge gik der saa fattige og hjemløse og kun blev sig selv, naar de fandt hinanden i tavse Nætter mellem hans sovende Templer eller i Stilheden mellem Pilene.

Og siden, — nej siden! Saa opløste Billedet sig i noget koldt og klamt, der flød ud, — noget der ikke var ham og ikke var hende, eller dem begge to i Skikkelser, han ikke turde kendes ved.

Og saa begyndte han med de gamle Billeder forfra, dem, der var Hvile i at dvæle ved, og saa snart hans

Tanker gjorde Springet fremad og vilde over Grænsen, tvang han dem tilbage paa ny og holdt dem fast.

Han steg ind i en Sporvogn og kørte ad Byen til. Han vidste, hun ikke var hjemme; men han vilde ogsaa blot gaa igennem hendes Gade og se op til Vinduerne.

Da han kort efter Sverrigsrejsen søgte hende, blev der ikke lukket op. Hos Viceværten fik han den Besked, at Familien var rejst paa Landet, vistnok til Vesterhavet, og at den derfra til Høsten vilde gøre en Tur til Udlandet og rimeligvis blive borte hele Vinteren.

En Maaneds Tid senere havde han faaet Brev fra Gudrun. Da var de i Berlin, og han havde straks svaret og bedt hende skrive til ham noget oftere. Først tre Uger efter fik han igen Brev; det var stemplet i Dresden; men ingen Adresse var opgivet. Siden havde han intet hørt fra hende, og med Skam maatte han nu tilstaa, at i de seneste Uger havde hun kun sjældent og saare flygtigt været i hans Tanker.

Da han nu fra Fortovet saa de nedrullede Gardiner for de tomme Stuer deroppe paa tredie Sal, blaaskjoldede og falmede af Sommerens og Høstens Sol, — da brød det ind over ham, at saa tom og trøsteløs forladt havde han selv gaaet, siden hun rejste bort, og han tabte hendes Billed af sit Sind, og saa falmende tomt vilde det blive, til hun igen kom tilbage.

Det stod ham ikke selv helt klart, at hende, han ventede, det var den lille Pige fra Darwins Have, hans trofaste Kammerat fra Tømmerbyen. Billedet af den anden Gudrun, af den trætte og syge unge Kvinde, han sidst havde set, oprevet af Sorg i en fremmed Stue, — det hørte til dem, han ikke vovede at blade frem til, og maaske eksisterede det slet ikke mere. Rejsen, de fremmede Indtryk og hele den ny Verden, hun nu levede i, havde jo nok givet hende Kræfterne og Livsmodet tilbage, rykket hende ind igen paa de gamle hyggelige Blade i Billedbogen, og hvorfor saa ikke straks rive den Karrikatur ud, en raa og ufølsom Haand havde listet sig til at tegne!

Han blev ved at vandre frem og tilbage paa det næsten menneskefomme Fortov, og siden de første Maaneder

i København havde han ikke følt en saa behagelig og ligesom hvilende Fred i sit Sind.

Selve Savnet af hende, der vel gjorde ondt og for første Gang lod ham mærke hans grænseløse Ensomhed, havde i sig selv noget smertefrit, dvælende. Det skulde ikke stilles i Dag eller i Morgen, det rakte saa langt, at det ikke kunde gøre ham utaalmodig, — som et Ønske, der hvert Øjeblik kan opfyldes men sætter Blodet i Uro, fordi Øjeblikket lader vente paa sig.

Han havde Tid til i Fred at lade sine Tanker bygge og bane for den Fremtid, de nu skulde have fælles. Morbror Ottos Arv havde jo paa een Gang gjort den fast og tryg; stillet et aarelangt Begær, som han selv følte tidt paa en næsten uforklarlig Maade havde besat ham og hamret hans Hjerte og Tanke kold.

Nu skulde det være forbi. For sine Penge kunde han simpelt hen købe sig ind i M. A. Heymanns Forretning; det vilde være nok til at bære den over de sidste kritiske Maaneder, til Foraarets Gevinst kom dalende til dem, og saa, — ja, saa i Fremtiden vilde alt gaa af sig selv: Firmaet Heymann og Risom, — gammel solid Forretning . . .

Men om Direktøren nu sagde nej? Om han fandt den Pris, han kunde byde for Kompagniskabet, for ringe? Drev Krisen over, saa vilde Fordelen ved Forretningen unægtelig være paa Kompagnonens Side.

Halvtresindstyve Tusinde, — det var naturligvis ikke nogen ubetydelig Kapital. Havde Laust Riis og de andre brave Østertorpere haft Anelse om en saadan Rigdom, var Vurderingen af Darwin og hans Lære blevet en anden, det var der ingen Tvivl om. Og for den Sum kunde han selv have købt Mølgaarden mindst to Gange. Men i et stort københavnsk Tømmerfirma regnedes der med ganske andre Tal end hjemme i Østertorp, — selv om man en Overgang var kommen lidt paa Knæene.

Alene disse faa Betragtninger var nok til at flænge den første Rift i Kjelds fredslørede Drømme. Bag ved laa som altid hans Lidenskab i ulmende Glød, og hin lille Flænge var alt, hvad der behøvedes, for at Luften kunde strømme ind og rejse den til hidsige, blaa Flammer.

Der havde han gaaet en hel Ungdom og ventet paa, at Vaabenet en Dag skulde falde i hans Hænder, — Staalet, der baner Vej til Højens Top, til de hvide Tinder, hvor han uden alle smaalige Hensyn kunde plante sin Personlighed i Lys og ren Luft, nærmest de blinkende Stjerner.

For det Maal havde han ofret sin Barndoms Hjertefred, for de Tinders Skyld havde han forsaget sin Ungdoms Digterdrømme, da han følte, de hæmmede hans Sind paa dens Flugt ad de stejle Baner. Ja, for deres Skyld havde han forsaget det dyreste af alt: den Kvinde, han elskede; thi han følte, at Kærligheden svækkede og vegede hans Villies blanke Staal.

Var det kun et hyggeligt lille Filisterhjem med tre Værelser og Kolonihave, han havde styret imod, saa kunde det være købt for en billigere Penge, saa kunde han ganske simpelt have taget Mølgaarden den Dag for seks Aar siden, da Gammelmor og Morbror Otto med hinanden i Hænderne kom og bad ham tage imod den.

Men det var jo ikke det, han havde villet. Han havde villet sin egen Personligheds Vækst i Kamp og Strid, den store Prøve for Naturens ubestikkelige Domstol: Hvor højt kan jeg stige, hvor vidt kan jeg række, naar jeg faar Lov at vokse efter egne Evner og egen Villie? Ja, selve Naturens ubønhørlige Lov havde han besværget: Kast mig ind under dine Luners uransagelige Spil, under din Vilkaarligheds sugende eller bærende Bølge, giv mig de uberegnelige Tilfældigheder i Vold, — og viser det sig da, at jeg hører til de Udvalgte, giv mig da blot de Udvalgtes naturlige Ret: Retten til at ville sig selv, at leve sig selv, at nyde og begære som den ringeste af dine Skabninger uden Hensyn til andet end min egen selvskabte og selvvundne Personlighed!

Og Naturen havde taget ham paa Ordet, Bølgen havde løftet og kastet, snart paa Toppen, snart i Dalen. Mennesker havde staaet og fulgt ham paa Færden: misundelige, naar han red paa Bølgens Ryg, hoverende, naar han sank mod Afgrunden, skuffede, naar han paa ny løftedes mod Højderne. Kun een var der, som trofast havde holdt sig ved hans Side gennem Brændingen:

men hun var ingen fremmed, hun var en Del af ham selv.

Nu havde Tilfældigheden for første Gang givet ham et af sine virkningsfuldeste Vaaben i Hænde, Eggen, der gaar gennem Sten og Staal, Guldet, — en beskeden Klump rigtig nok; men han kendte dem, der havde sejret med svagere Værge: *Urtica urens*, hvis Vaaben først dukkede synlig frem under en Lup, den hørte til en af Herskerslægterne paa Jorden, men dens Vaaben sad ej heller noget Øjeblik i Skeden. Dag og Nat hang dens Daggert rede med dryppende Gift af sin spidse Odd.

Menneskets Kamp var ikke alene afhængig af Vaabenet, men af den beregnende Evne til at bruge det. Gemme det, til Timen kom, og saa først trække fra Balgen og støde.

Kom han nu til Direktør M. A. Heymann og lagde sit Guld foran ham paa Bordet og sagde: se, hvilket vakkert Vaaben, jeg har arvet efter min Morbror! Kunde det ikke være Dem til Nytte i en snæver Vending? — hvilket Udtryk i det gulblege Fjæs, hvilken velfortjent Haan om de sammenknebne Læber!

Nej, den kloge Stridsmand skaanede sin Klinge. De største Sejre blev vundet af dem, der forstod at vente.

Kjeld gik tilbage til Kontoret, satte sig paa sin Stol ved Dobbeltpulten foran den evig bekymrede Fuldmægtig — og passede sit Arbejde. De med alle ubønhørlige Midler inddrevne Penge afgik saa rask, de kom, til Hesselholm, til Veinge. Afdrag og Renter, — Terminen blev klaret; men der var ikke en Øre tilbage til Købet af Oplagspladsen.

Otte Dage før Jul købte Kjeld hele Grunden og Bygningen, hvori Firmaet havde sine Kontorer med Beboelse for en Del af sit faste Personale.

Købekontrakten laasede han foreløbig stiltiende ned i sin Skrivebordsskuffe.

XII

Firmaet Heymann og Risom er i Gang med Udstykningen af sine Grunde i Lersøkvarteret.

Der er flere Tømmerstabler end for 7 Aar siden, men de er trængt sammen paa den halve Plads, massive tætbyggede Taarne. Planke mod Planke i matematisk udregnede Rektangler og Kvadrater; og højtragende transportable Kranmaster besørger Læsningen og Stablingen, saa de brede Køregader i den gamle By er blevet overflødige, og kun de vinkelrette Stier staar tilbage som snævre, sorte Slugter.

To svære Bygningskarreer mod den ny Gade er under Opførelse for Firmaets egen Regning, rummelige Lejekaserner med Butikker og Værkstedsanlæg i Baggaardene.

I den ene af Bygningerne indrettes nye, rummelige Kontorer til Trælastfirmaet, og en Sporvognslinie er ført igennem lige til Døren.

Direktør Heyman spiller som i en Fisk i Vandet fra Morgen til Aften mellem Stilladser og Redskabsskure, Maalestænger og Nivellerinstrumenter.

Kun i to Dage havde han været holdt nede af sin desperate Forbløffelse, efter at Kjeld paa hans Pult havde præsenteret ham først det tinglæste Skøde paa Tømmerpladsen, dernæst en fuldfærdig Kontrakt med Betingelser for et ligebyrdigt Kompagniskab og en Opsigelse af Lejemaalet — med frit Valg til at underskrive det ene af de to sidste Dokumenter. Inden den første Dag var gaaet, havde han tydelig set alle Fordelene ved at vælge det første, og i Løbet af den næste forsvandt ikke blot hans Forbitrelse over Kup'et, dets Dristighed og den hensynsløse Udførelse. Planerne, som Kjeld havde forbundet dermed og uden overflødige Ord sat ham ind i, aftvang ham Beundring og Respekt, og han saa, hvor langt videre de kunde føres, efter Linier, han selv forlængst havde udtænkt, men ikke evnet at drage ud i de afgørende Konsekvenser.

Med sin veltrænede Forretningssans indsaa han ogsaa, at en Mand som Kjeld Risom ikke vilde blive nogen daarlig Makker, og da hans Beslutning først var taget, be-

stemte han sig til ogsaa at udføre den med al den Honnør, Storheden i det hele Foretagende krævede.

Samme Aften, som Kontrakten om Dagen var blevet undertegnet, var Kjeld indbudt til Middag i M. A. Heymanns Hjem, blev forestillet for den nærmeste Familiekreds og hædret paa udsøgt Vis med en kort, men uforbeholden Lov- og Velkomsttale af sin tidligere Chef, mens Chefens unge Frue, som han havde den Ære at føre til Bords, lige saa uforbeholden med Blik og fortrolige Skaaler i vekslende, men altid lige liflige Vine, lod ham forstaa, hvor meget man nu ventede sig af hans friske, ubrugte Kræfter.

Og hendes Fader, Familiens ældste, Fedevarer-Grosserer Josef Jacobsen, der fornylig ved mindelig Akkord havde afværget en overhængende Fallit, talte med Inderlighed og den Erfaring, et langt Forretningsliv giver, om den ophøjede Idé, der havde fundet sit Udtryk i de gamle Laugsfaner:

Ethvert Firma havde sin usynlige Fane, som det gjaldt om at bære uplettet gennem Slagene. Et nyt Navn var som en ny Farve, og han vilde nu haabe og ønske, at Navnet Risom maatte komme til at straale som en rød Stjerne i det gamle Firmas hvide Dug. I dette Firmas Navn havde gennem svundne Tider altid pranget et R. Gamle Rothe hviler med Hæder i sin Grav, og det var nu paa Tiden, at det tomme Bogstav fik Erstatning af et nyt og levende. Han spaaede sig meget af, at dette denne Gang var blevet et jydsk R; thi intet Bogstav havde som det sin særlige, kraftige Klang . . . Det lykkedes ham dog ikke at føre dette heldige Billede videre til den pompøse Afslutning, han havde tænkt sig, og temmelig brat løftede han derfor sit Glas til Lykønskning for det nye Firmanavn. Den unge Frue, som fandt sig forpligtet til at bøde lidt paa den ufuldstændig Slutning, hilste med uforstilt Hjertelighed og lod sine Øjne hvile med et dvælende Smil i »den røde Stjerne«, mens hun langsomt tømte sit Glas, og gamle Fru Heymann maatte to Gange nævne hans Navn, før det lykkedes hende at opnaa den Kontakt, selv en mere formel Skaal kræver.

I den allerbehageligste Stemning ved Kaffen ringede

det pludselig meget stærkt paa Telefonen. Direktør Heymann sad en Stund uvis, om han gad tage Røret; men hans Moder, der sad nærmere Apparatet, lod sig hypnotisere af den vedholdende Kimen og besvarede den med et Par lige saa energiske »Hallo'er«.

Der blev spurgt efter Risom. Det var Formanden paa Tømmerpladsen, der kaldte, og lidt ærgerlig slentrede Kjeld til Telefonen:

En Herre i Bil holdt udenfor Huset paa Tømmerpladsen og vilde endelig tale med ham. Hvis Kjeld endnu var hos Direktørens, vilde han straks køre derhen for at træffe ham, om et Øjeblik kunde han være der.

»Bed ham endelig komme«, sagde Fru Heymann, der af Samtalen havde gættet sig til, at det var en af Kjeld Risoms Venner, Talen var om. »Saa drikker han en Whisky med Herrerne.«

Kjeld gav Formanden en kort Besked om at sende Vognen derud og forklarede Selskabet, at han absolut ikke ventede Besøg af nogen Bekendt. Rimeligvis var det hele en Misforstaaelse; men det vilde altsaa snart vise sig.

Kjeld var imidlertid blevet urolig, og hans Stemning smittede. Samtalen holdtes kun trægt i Gang, og det føltes næsten som en Befrielse, da Automobilhornets dybe Tuden lod sig høre nede fra Gaden.

»Lad ham komme herop«, foreslog Fruen; men Kjeld var allerede paa Vej ned ad Trappen.

Mens han nu gik der nedover fra Afsats til Afsats, med sine smalle Laksko over de tæppebelagte Trin, i Selskabsdragt, og kunde netop skimte den nederste Del af sit hvide Skjortebryst og se Blinkene i den matte Perlemorsknap, — da hørte han for sit Øre en dump Susen, en gammel kendt Tone i Luften ved Siden af sig eller bag ved sig. Den lod sig ikke fange, men han vidste, hvad det var.

Mellem en Verden faa Trin oven over ham i Lys, Vin og Velvære og en anden nede paa Gaden, brusende sort, mættet med alt det, der vilde ham ondt, — mellem disse to Verdener gik en Trappe med bløde, tyste Tæpper. Naar den Trappe hørte op, saa vilde Afgrunden ligge foran ham, og vende om, det kunde han ikke, —

gaa tilbage, ind i de lyse Stuer og sige, der ingenting var? Det kunde han ikke.

Nej blot een Ting kunde han: gaa Vejen langsomt, Trin for Trin og saa fra det sidste springe ind i Mørket.

Nu gik Gadedøren dernede; Portneren lukkede en ind: »Direktør Heymann — tredie Sal tilhøjre.» En Mand i graa Pels svingede op over nederste Afsats. Han kom hurtigt opover. Nu stod de overfor hinanden.

»Er det Hr. Risom?«

Kjeld nikkede.

»Det er Bankdirektør Rønnow. Vi har i Huset hos os en ung Pige, Frøken Gudrun Jensen, som De vist kender. De er fra samme Egn — hun har talt om Dem, og vi fandt Deres Breve . . «

»Mine Breve?«

»Ja, den unge Dame er blevet syg; — men, ja, jeg ser De er i Selskab; men De kendte hende vist saa godt, at jeg kan bede Dem følge med. Det er meget alvorligt«.

Kjeld vendte tilbage efter sin Frakke og tog en kort Afsked med Familien: en Slægtning af ham var blevet syg, — han maatte derfor bede dem have ham undskyldt . . .

Faa Minutter efter sad han ved Siden af den graa Pels i Bilen. Men i de faa Minutter havde han lige netop vundet den Tid, der var nødvendig for den Skiften Ham, hvorpaa hans Modstandsevne mod Tilfældighedernes Dolkestød beroede.

Dybt og skjult laa nu hans Sjæl som et sammenrullet Pindsvin med alle Piggene strittende spidse og skarpe ud omkring sig, unærmelig, usaarbar: »Nu laa Gudrun altsaa og skulde dø. Hun var maaske i dette Øjeblik allerede død, — og Ensomheden, der havde suget hans Sind Nat og Dag, siden hun drog bort, vilde nu sætte sig fast og aldrig mere slippe sit Tag.

Men ensom Mand havde ti Mands Styrke, og ingen Rest af Hensyn til andre vilde mere hæmme ham. Og hun? Nej, de døde skal ikke beklages, og for hende var Dagene, som han sidst havde set hende, ikke en Regn af Roser, vemodsfuld at mistet«.

Det var kun Sekunder, disse Tanker brugte til at krydse sig gennem hans Hjerne, og fuld Klarhed havde de heller ikke eller fast Sammenhæng; men de var bitre og hærdende, som han i disse Øjeblikke behøvede dem. Og saa kom det dog anderledes, ad Veje, han *ikke* havde været forberedt paa. I en ubeskyttet Plet borede Pilen sig fast og blev siddende:

Allerede da Familien Rønnow rejste til Vesterhavet, havde Gudruns Nervøsitet taget en saadan Form, at Lægen beordrede hende bort fra Byen straks. Kjeld fik nu at vide, hvad han ikke før havde anet, at man der i Huset fuldstændig betragtede hende som hørende til deres egne, og skønt Udenlandsturen var bestemt til i Slutningen af August, tog Fruen og Børnene med Gudrun først til et Badested, for at hun der skulde samle Kræfter til Rejsen. Det saa ogsaa ud, som hun kom sig, og i Begyndelsen af September gav Lægen sit Minde til, at hun fulgte med dem alle Syd paa, og saa var de rejst til Berlin.

Efter et Par Ugers Ophold der, kom Tilbagefaldene. I Dresden var hun under dagligt Lægetilsyn, og endelig nu for en Uges Tid siden var hun faldet helt sammen, og de var da taget hjem for at skaffe hende Pleje paa en Klinik.

Netop i Dag skulde hun været afhentet, men da Vognen kom, var hun borte. Hun havde taget en lille Haandkuffert med sig og sin Pelskaabe. Ingen havde set hende gaa bort, men da hun ikke om Aftenen kom tilbage, var man blevet enig om at opsøge Risom. Hun havde, især under sin Sygdom, ofte talt om ham, og af et Par Breve, som laa fremme blandt hendes Papirer, og som de under disse særlige Omstændigheder havde ment sig berettiget til at læse, havde de sluttet sig til det Forhold, der bestod imellem dem.

»Det bliver vel nu nødvendigt«, sluttede Rønnow, »at bede Politiet være os behjælpelig med at finde hende. Vi fandt det dog uforsvarligt mod Dem, om De først i Bladene skulde læse Dem til, hvad De før end nogen anden havde Krav paa at faa at vide. Jeg har derfor givet min Chauffør Ordre til at køre os lige til Politi-

stationen. Muligvis vil De ogsaa være i Stand til at give Oplysninger, som ingen af os sidder inde med«.

Det viste sig dog, da de sad sammen paa Politiassistentens Kontor, at det var Bankdirektøren, der vidste bedst Besked, og da Kjeld intet kunde udrette ved sin Nærværelse, tog han en Vogn og kørte hjem.

Næste Dag fandt han i Bladene Politiets Efterlysning. Et Billede af Gudrun, som i det tarvelige Avistryk mest af alt lignede en undvegen Forbryderske, skulde hjælpe til at fremskynde Eftersøgelsen.

Kjeld krammede Bladet sammen og puttede det i sin Kakkelovn. I den følgende Tid havde han hver Dag Telefonforbindelse med Familien. Han var ogsaa selv flere Gange derude, og for hver Gang fik han fornyet Bevis for den Omhu og varme Deltagelse, disse fremmede Mennesker nærede for Gudrun. Men intet Spor var at opdage. Til sidst opgav Politiet sin Søgen.

Kjeld kan ikke arbejde sig ud af Ulykken. Til at begynde med prøvede han paa det, og kastede sig ind i Bygge- og Udstykningsplanerne, og da han mærkede, Heymann i alle disse praktiske Spørgsmaal var ham langt overlegen, ansporede ogsaa det ham til øget Iver; men en Dag var det, som en Fjer et Sted inde i hans Hjerne slog Klik. Han mærkede det som et lille Knæk, ikke saa tydeligt engang som Trykket af en Handskeknap, — men al hans Energi var i samme Sekund borte.

Han stod med den rød- hvide Nivellerstok i Haanden, stirrede paa den og huskede ikke, hvad han egentlig havde haft til Hensigt med den. Han borede dens Spids ned i Jorden og gik omkring paa Pladsen, fra den ene Arbejdergruppe til den anden; men stadig skottede han efter Stokken, om han dog ikke skulde komme i Tanker om, hvad det var, den skulde være brugt til. Men den stod der blot og ragede op som en komisk Mindepæl over hans Forstand.

Saa besluttede han sig til at være tavs.

Heymann savnede paa ingen Maade hans Hjælp. Alt det, der nu skete herude, var blot Virkeliggørelsen af gamle Planer. Han havde hidtil blot savnet Raaderet

over Jorden; den havde Risom skaffet ham, og nu klarede han selv Resten.

Det var et meget mildt Foraar; Byggearbejdet var begyndt og skred rask frem; men som aldrig før generedes man i denne Tid af Lersøtyvene. Nu var det ikke længer Tømmerpladsen, men Nybygningerne, det gik ud over: Redskaber og Værktøj, Bræder og løse Metaldele forsvandt fra Byggepladserne, og de samme Klager lød fra Arbejderne ved Jernbaneanlægget.

En stor Del af Pileplantningerne var allerede ryddet, men i den inderste fugtige og dybe Jungle holdt Bøllerne endnu til i Huler og Krat, og herfra foretog de om Natten formelige Udfald, overmandede Vagten paa Byggepladserne og førte deres Bytte hjem i hujende Triumf.

Selv en haandfast Politistyrke, der var sendt til Undsætning, maatte efter en natlig Dyst fortrække og overlade Bøllerne Kampladsen.

Saa var det, den store Klapjagt blev besluttet, den hensynsløse Udryddelseskamp, som der endnu gaar Frasagn om i Lygtekvarteret. Politi og Infanteri omringede hele Søen, drog sine ubrydelige Kæder gennem Vildskoven og drev dens Beboere som Ræve af deres Huler.

De, der ikke lod sig fange paa Stedet, tyede ind i Midtermosen, flere Steder maatte Betjentene vade i Vand og Mudder til Livremmen efter halsstarrige Flygtninge, der i yderste Desperation var tyet ud paa de gyngende Tuer i Mosehullerne.

Nysgerrige Tilskuere fra Øster- og Nørrebro flokker sig i tætte Grupper bag Politikæden, og Journalister trækker omkring med deres Cykler over den opløste, ufremkommelige Mosejord.

Nu og da høres skingrende Kvindehvin derinde fra de skjulte Kratdybder, og naar et af de høje Salatfade sætter sig i luntende Bevægelse ind mod Byen, følges den paa Vej med Hurra- og Hepraab, med djævelsk Fløjten og Piben i Fingrene af den ungdommelige Tilskuerskare, som blandt de bagbundne Fanger tror at genkende navnkundige Forbryderhelte, hvis Bedrifter de med udulgt Beundring opfrisker og genfremstiller i Smaabladenes Romanbelysning.

En Mand med Cykle kommer frem paa en af de smalle, nedtraadte Stier og styrer lige mod Kjeld. Endnu paa Afstand løfter han paa Huen til Hilsen, men først da han standser og rækker Haanden frem genkender Kjeld ham. Det er Bjerrum.

»Det gaar varmt til derinde«, siger han og tørrer sig med et rødt Lommetørklæde over Panden. »Men man faar ingenting at se rigtigt, før det er forbi. Det meste maa man gætte sig til; men det kan jo blive lige godt for det«.

»Er De ude for Bladet?« spørger Kjeld.

»Nej, egentlig ikke. Vi har vor Rapporter derude. Han satte ikke Pris paa min Kontrol, — det tog Inspirationen fra ham, mente han. Nu har han frit Slag . . . Hvordan lever ellers *De*? Man ser Dem aldrig, og Pennen? Den bruger De kun, naar De skal notere Profiten af Deres Grundspekulationer herude i den før saa idylliske Lersø?«

»Mon der er nogen, der savner den?« spørger Kjeld og ser Bjerrum skarpt i Øjnene.

»Ja, ærlig talt, Risom. Jeg kom til at synes godt om Deres Digte. Der var mere i dem, end jeg havde ventet«.

»Naa, det fik jeg nu egentlig ikke Indtryk af gennem Anmeldelsen — i »Folket«

»Den husker jeg godt; men De maa sgu ikke give mig Skylden for den. Det var før min Tid, og jeg har nok i mine egne Synder«.

Efter en lille Pause fortsætter han, og Kjeld kender igen hans lidt trætte Stemmes ærlige og alvorlig Tonefald:

»Kunde De tro det om mig, Risom? Lignede det mig?«

Kjeld svarer ikke. Det hele synes ham saa ligegyldigt; men der er en anden Hændelse, som pludselig faar Betydning. Han kan ikke længer se Bjerrum i Øjnene, og endelig siger han:

»Jeg har vist gjort Dem megen Uret, og De havde ikke fortjent det«.

»Naa Herregud, — Deres Fejltagelse kan jo forklares.

Den siger mig blot, at De ikke kendte mig. Og det er maaske min egen Skyld?«

»Og Deres Frue?« spørger Kjeld. »Hvordan lever hun?«

»Godt, haaber jeg.« Hans Stemme faar en paataget forsoren Klang. »Jeg har ikke længer den Ære at være gift med hende. Nu hedder hun Fru Black. Maler Black — jeg husker ikke, om De traf ham hos os?«

Kjeld ryster paa Hovedet. Men han føler straks sin Samvittighed lettet over for Bjerrum, og de kan igen tale om andre Ting.

En Ambulance kommer i Galop hen ad Gaden og kimer Plads foran sig. En Flok Pibere følger den i Sporet.

»Nu er der en, der har faaet mere, end han kunde staa op og taale«, siger Bjerrum. »Der kommer de med ham«.

Et Par Betjente bærer en Baare imellem sig op ad Stien. En Politiassistent gaar bag ved. Da han faar Øje paa Kjeld, bøjer han af hen imod ham og Bjerrum.

Kjeld kender ham. Det er den samme, som han flere Gange har talt med inde paa Stationen.

»Vil De ikke følge op med til Vognen, Hr. Risom. Nu tror jeg, vi har fundet den, vi søgte. Men det ser sløjt ud med hende«.

Kjeld glemmer Bjerrum, glemmer at sige Farvel. Hans Øjne slipper ikke de to Mænd, der sindigt skrider frem med deres lille Byrde mellem de sammenstimlede Gadedrenge:

»Karen Spidsmus! Karen Spidsmus!« er der en, der vræler, og i det samme bryder en infernalsk Fløjten og Tuden løs. Navnet gentages og raabes ud til alle Sider; fra Søen kommer de halsende frem, piftende, skraalende: »Karen Spidsmus! Karen Spidsmus!«

»Skynd Dem, og tag Plads i Vognen«, kommanderer Assistenten.

»Væk der! Tilbage!« Et Par Betjente er kommen til. De gaar med dragne Stave. Omkring dem koger og brøler den vilde, sindsforvirrede Sværm af Mænd og

Kvinder og opløbne Drenge, fortrukne i Ansigtet af Nysgerrighed og Spænding, af Hyl og Vræl.

Kjeld springer ind ad Vogndøren, som en Hospitalsportør har aabnet. Politiassistenten og to Betjente baner Vej, og langsomt løftes Baaren ind og skrider til Leje paa Bunden af Vognen.

Gennem det tudende Menneskehav sprænger Hestene sig Vej. Klokken klemter, og længere og længere bag dem lyder Skraalene og de hvinende Piber. Til sidst er der ingen anden Lyd end Hjulenes Raslen over Brostenene.

Gudrun ligger med lukkede Øjne, tæt indsvøbt i de graa Tæpper. Det er kun utydeligt, han kan skimte hende i det svage Lys, der naar ind gennem Vognens smalle, matte Rudeglas.

Haaret ligger uredt om hendes Ansigt. Det har mistet sin gyldne, bløde Glans af Silke og Sol, falder saa stridt og dødt ud til Siden, tyndt over Panden, saa Hovedbunden tydelig skimtes, og meget mørkere, end da han saa hende sidst. Nogle stridige Tjavser har klæbet sig fast ved det ene Øje og strammer Laaget, saa det ikke helt kan lukke sig til.

Kjeld lægger sig paa Knæ og stryger dem bort. Med begge sine Hænder svøber han det lindt tilbage om hendes Kinder, glatter og ordner de stridige Hvirvler over Tinding og Isse og lægger det som en Pude ind under hendes Nakke. Over det ene Øre purler sig en blød, gylden Krans af samme Fald og Lød som det Haar, han husker fra hun var Barn, — det eneste, der er tilbage af Liv, — alt det andet er som visne Straa i hans Hænder.

Og hendes Ansigt ser han nu. Det er saa lidt forandret fra sidste Gang, han saa hende. Huden er blot mere graa, men under Øjnene er der blaasorte Skygger, hvor Blodet træder frem under de lange, lyse Øjenhaar.

Kun Munden er helt ukendelig. Læberne er blodløse og presset sammen som i tilbagestængt Pine, — en stum, sammenbidt Smerte, og han kan ikke mærke hendes Aandedræt, — ved knap, om hun lever.

Men da Vognen gør et brat Sving ind over en ny

Gade, kommer han til med sin Haand at støde til hendes Skulder i Tæppet, og hun aabner Øjnene, — ser paa ham i spørgende Forundring, eet kort Minut, men kender ham ikke og lukker dem saa igen. Kun Skyggerne under de tynde Laage skælver uroligere end før, og hun rører sig ikke.

Han hører ingen anden Lyd end Vognklokkens hidsige Klemten; de er fra Brostenene kommen ind paa en asfalteret Kørebane, og Vognhjulene skramler ikke mere, de glider hastig fremad i en jævnttonende Dur, svinger igen og standser saa i Hospitalets Port. Døren bliver revet op, og to Portører i graablaa Uniformsfrakker løfter Baaren ud. De ser ikke engang paa den, de bærer; mekanisk gaar de deres taktfaste Gang, ind ad den brede Dør, op ad en Trappe — hen over den lange, øde Korridor . . .

Kjeld staar og kimer paa en Klokke til Overlægens Kontor, bliver ved at kime; men paa Dørpladen staar et Par Klokkeslet, som en Sygeplejerske kommer og viser ham.

Saa sætter han sig paa en Bænk i Vestibulen og venter.

XIII

I det graa Hus i Udkanten af den gamle Lersø bor Kjeld Risom. Lidt tilbagetrukket fra Gaden og næsten skjult bag hastigt opskydende Elme ligger det endnu, som da han for ti Aar siden fik Seng i Loftskammeret til sin korte Søvn efter Nattevagterne paa Pladsen. Men omkring det er alting forandret. Have er anlagt med unge Træer, med Stauder og Roser, med Stenhøj og en lille Pavillon i et Læhjørne, hvor Frugttræerne nu i Foraarstiden lukker tæt med blomsterfyldte Kroner.

Af den frodige, ubrugte Muld skyder Træer og Blomster op, saa deres Vækst næsten er at spore fra Dag til Dag. Og tættere og tættere lukker sig Aunebøgen i

Hækken paa alle Kanter med Læ for farvestraalende Grupper af kuldskære, tidlige Sommerblomster.

Hvor Haven ender, gaar den i eet med et Vildnis af Græs og frodigbladede Skræpper, vild Kørvel med udbredte, hvide Skærme og et hemmelighedsfuldt Dyb af Bulmeurt, Slangetunge og Skarntyde. Over det altsammen breder sig den krydrede Duft af vildtvoksende Kamilleblomster. Længere ude, hvor før Pileskoven suste med dunede Gæslinger paa svaje Skud, hvor Lossepladserne bredte sig med Pest og Stank i foraarsblæste Nætter, — der ligger nu Kolonihaver i selskabelige, smaaborgerlige Firkanter: Familiero og Fyraften, — Bymenneskets aldrig dulgte Suk og Længsel efter Muld og Muldets Gaver.

Kun en Sænkning, hvor den gamle Søbund engang har gaaet, ligger tilbage med Rester af Natur: Her er endnu skummelt Mosevand med Flæg og Rør, Stargræstuer og sumpede Stier gennem gyngende, algeklædt Hængedynd. Forkrøblede Flygtninge fra Pileskoven er tyet herud og har bjerget Livet endnu engang; men frysende staar de paa Tærne over de svigefulde Tuer, Purpurpilen blaa af Surhed, den gule Baandpil grøn af Kulde og med golde Rakler om sin magre, nøgne Hals. Det graa Hus er en Fortidsrest, der er blevet tilbage som Mosen i Søens Bund. Men ogsaa her er kun det ydre uforandret.

De gamle Kontorlokaler er lavet om til luftige Stuer, en standsmæssig Lejlighed for den yngste af Cheferne i det nu saa mægtige og ansete Trælastfirma Heymann og Risom.

»Risom er Hovedet og Heymann Hænderne i Kompagniskabet«, hedder det i Forretningsverdenen. Risom selv er den eneste, der vèd, at Heymann er begge Dele. Ikke engang Heymann selv har rigtig opdaget det. For ham er Risom Manden, der to Gange har givet Forretningen et Skub fremad, saa den blev det, den nu er, mens den uden ham forlængst havde ligget i Ruin.

Paa disse to Triumfer bevarer Kjeld sin lidt mystiske Autorietet i Heymanns Bevidsthed.

Han er aldrig blevet helt klog paa ham; men har den urokkelige Forestilling, at skulde det engang komme til

Stykket, saa vilde han rolig og selvfølgelig klare Begreberne igen som dengang, og saa ikke snakke mere om det.

Heymann indlader sig aldrig paa en større Forretning uden samvittighedsfuld at raadføre sig med sin Kompagnon, træffer ingen vigtige Dispositioner uden hans Samtykke.

Han fremlægger Sagen og alle dens Enkeltheder for ham, Argumenterne, der kan være for og imod — alt med respektfuld Hensyntagen til Kjelds jydske Langsomhed, og giver han saa blot engang imellem et bifaldende Nik eller til sidst afbryder: »Gør, som De synes, Heymann«, eller »Saa gør vi altsaa det«, — saa er Sagen afgjort med det samme. Hænder det derimod, at Kjeld ikke fra Begyndelsen rigtig faar fat paa, hvad det drejer sig om, spørger han ikke eller gør Forsøg paa at arbejde sig ind i Sagen. Han lader Heymann tale færdig uden at høre synderlig efter, og uden egentlig at lægge noget i sit Svar heller siger han da hen for sig: »Vi kan jo overveje det, Heymann. Tænk paa det«. Og Heymann er kommen til den Overbevisning, at det da altid er klogest at se sig for endnu engang eller helt lade Sagen fare. Iøvrigt gaar Forretningen rent automatisk sin trygge, solide Gang: Ordrer afsendes, Ordrer effektueres, Lejen af de nye Ejendomme opkræves og forhøjes med ikke upassende Mellemrum, efterhaanden som Boligværdien i det raskt opblomstrende Kvarter stiger!

Paa Slaget fire svinger Kjelds Automobil ind ad Haveporten, og saa pusler han før Middag en Times Tid mellem sine Blomster, plejer og beskærer sine Planter, sætter Stokke til Espalier- Træerne og binder Grene op, — alt efter Tid og Lejlighed.

Saa hænder det næsten lige saa regelmæssigt, at to Damer kommer ned ad den brede Trappe fra Pavillonen i Hjørnet og ad de snirklede, grusbelagte Gange opsøger ham ved hans Arbejde.

Den ene er en Røde Kors Søster i sin hvide Dragt med Barmhjertighedens Ordensmærke paa Ærmet og den hvide Kappe.

Den anden er sortklædt. Hun er lidt højere end Sø-

steren, men gaar noget sammenkrøbet, som hun frøs, og støtter sig til sin Plejerskes Arm. Hun gaar barho'det. Det tynde, brunrøde Haar er redt tilbage og samlet i en Fletning omkring Nakken; — det, og Ansigtets næsten udtærede Magerhed og den gennemsigtige Huds klare Bleghed gør Hovedet saa ubetydeligt lille til den høje Skikkelse.

Men møder man saa Øjnene, der er graa og altid ser frem som gennem et endnu mere graat Slør, saa synes de igen for store og gør ogsaa hele Ansigtet større.

Det er nu snart et Aar siden, hun fra Hospitalet flyttede ind i Kvistlejligheden, der er indrettet til hende og Sygeplejersken. De første Par Maaneder laa hun til Sengs — ligesom paa Hospitalet i en næsten dvaleagtig Træthed. Hun huskede intet af, hvad der var hændet hende siden hun med Rønnows var i Dresden. I lang Tid troede hun, at hun laa til Sengs dèr, og hendes første Ord til Sygeplejersken talte hun paa Tysk, og da hun fik Svar paa sit Modersmaal, saa hun forundret op: »De behøver ikke at tale Dansk,« havde hun sagt. »Jeg forstaar Dem godt.«

Hun troede siden, hun i Sygevogn var bragt til sit Hjem, og ingen har rokket ved denne dulmende Glemsel af hendes maanedlange Lidelser.

Kun Sygeplejersken ved, at de om Natten i hendes Drømme kommer igen, at hun da gennemlever det altsammen, ja, kan rejse sig af Sengen og kun med Magt lader sig holde inde i den Hule, hun paa ny føler sig indespæret i, og hvor hun fryser og maa gaa paa Taa gennem det vaade Græs.

Hun har solgt sin Kaabe for Brød og bruger grove Ord mod en Kvinde, der har bedraget hende for Betalingen eller stjaalet den fra hende.

Men det er dog ikke hver Nat, saadanne Drømme piner hende og suger hendes Kræfter, saa hun i Dagevis ligger træt hen i en Døs, før hun igen har vundet dem tilbage.

Hendes Sind skifter saa let, hendes Stemninger er flygtigt jagende fra graa haabløs Tristhed til barnlig Glæde. Helt lykkelig føler hun sig aldrig: »Gid jeg var Dem«, siger hun tidt til Sygeplejersken. »De har det

godt. Laan mig Deres Dragt, — tag det Mærke bort og giv mig Deres Dragt paa, saa vil jeg prøve, hvordan det er at være Dem.«

Naar hun og Kjeld sidder alene sammen i Haven eller om Aftenen i hans Stue, kan hun tale klart og tydeligt mindende om deres Barneaar, om Faderen og Morbror Otto, — indtil en ligegyldig Tanke besætter hende, og Kjeld maa gaa ind paa den og drøfte frem og tilbage med hende det samme og det samme, til hun pludselig igen har glemt det.

I lang Tid var det det, at Ordet *I* forekom hende saa meningsløst: » . . Det Ord kan tage om alle Ting, om alt paa een Gang, alle Mennesker, alle Dyr, Planter og Stene, om Jorden og Stjernerne paa een Gang. Hvorfor er det det korteste af alle Ord? Hvorfor skal ogsaa Ordene være uden Mening!« . . . .

Kjeld trættes aldrig af hende. Hun er blevet det eneste, der giver ham Ret til at leve. Ved hende har hans Liv faaet den Rest af Mening, der gør ham det muligt at fortsætte det. Thi det har i sig selv ikke mere noget Maal. Den Ensomhed, han selv i sin Trods havde villet, den kunde han bære, saa længe han bildte sig ind, der et Steds forude var et Maal, han skulde kæmpe sig frem til. Men Livet gjorde ham Kampen for kort. Sejren vandt han, med sin hensynsløse Egenvillie vandt han den, før han ret fik gjort Brug af de Vaaben, han med saa dyr en Mønt havde betalt. Og hvad var der saa mere?

Nu stod han paa Højens Top — med det, han saa patetisk og i brutal Storhed havde kaldt sin Personlighed. Uden Brist og Revne havde han draget den ud af de hærdende Flammer. Ildprøven havde han bestaaet: Her stod han nu, Kjeld fra Østertorp, Kjeld Risom, og var sig selv, som han altid havde villet det, den sejrende, den udvalgte!

Naturens Lovsang kunde klinge over Mesterværket; thi det var uden Last og Lyde, et Vaaben, støbt af Staal og Ild. Der var blot intet at bruge det til. Paa et Rustkammer kunde det hænges op, paa den fornemte Plads i Naturens Arsenal, en mægtig Illustration til det uoversættelige »*The survival of the fittest*«.

Han selv alene vidste, at eet Steds *maatte* der være en Fejl, en usynlig Brist, som gjorde det altsammen værdiløst; han havde spejdet og gransket til sit Væsens inderste Marv for at finde den; men forgæves havde det været, og ingen anden kunde give ham Svaret.

Saa sendte Skæbnen ham Gudrun, og hun blev den matte Gnist, der paa eet eneste Punkt løste Meningsløshedens natmørke Gaade. Naar han gaar med hende og den hvide Søster nede i sin Have, og de taler sig fortrolig sammen gennem Taagen, der hyller hendes Sjæl, saa føler han, at her endelig fylder han en Plads, at Vaabenet, der blev smedet til at erobre en Verden, dog gør Nytte som beskedent Værge for hende, som den menige Soldats opplantede Bajonet foran en syg Kammerats Leje.

Han ved, det nytter ikke at ønske hende Sundhed og Forstand tilbage; han beder blot om Lov til at beholde hende, som hun er, at han ikke skal miste den sidste Følelse af, at noget er *ham* betroet, en hjælpeløs, der ikke kan være ham foruden.

Men saa en Dag blev ogsaa den Trøst taget fra ham. Han og Gudrun var en Aften gaaet Haven igennem, og hun havde bedt ham om at gaa med endnu længere. Hun længtes efter Markerne udenfor, efter Græs og vilde Blomster.

Saa var de da gaaet ud over den aabne Plads bag Haven, længere og længere bort, til de stod ved Grænsen af den gamle Sø.

Vinden bar paa derude fra, og den kom med Foraarets syrlige Duft af Mosevand og Rør, af gærende Plantestof og vaade Pil. Kjeld mærkede selv alle de Minder og taagede halvglemte Billeder, der var i den Luft. Men Gudrun løftede Hænderne mod sit Ansigt og bøjede Hovedet frem uden at se:

»Hvordan gik det til, Kjeld, at vi fandt hjem igen! Hvorfor blev vi ikke hellere derude? Nej, det er sandt, du var jo ikke med. Du kom jo ikke.«

Og saa begyndte hun at fortælle om sit Liv i Pileskoven, om Hulen og om alt det, hun dèr havde fristet i de lange, forfærdelige Nætter. Om de Mennesker, hun havde levet iblandt. De fleste havde været gode imod

hende, — kun Svenske Karola, hende hadede hun. Hun havde stjaalet hendes Kaabe og taget Brændet fra hende en Nat, hun var ude . . .

Kjeld fik hende med sig hjem. Men den Aften huskede hun intet andet end det, hun havde oplevet de to Maaneder i Lersøen. Ustandselig talte hun om det samme. De mærkede da, hun havde Feber, og bar hende i Seng.

Næste Morgen var hun borte. Hun havde om Natten taget Søsterens hvide Kjole og Kappe — Korsene havde hun sprættet af, — og saa var hun gaaet bort.

Kjeld vidste, hvor han skulde søge. Han tog sin Hund med sig — ingen fik Lov at følge ham, — og saa tog han Vejen gennem de fredelige Kolonihaver, til Hunden fandt et Spor og førte ham ad en smal Sti ind i Mosen. Han kendte hver Plet herinde, alt laa hen endnu som dengang, før Banen, før Byggeriet . . . De dunkle Lysninger i Sivene, Stargræstuerne, Rørskoven.

Hunden viser ham stadig Vej.

Pludselig forlader den Stien og bliver borte i Rørtykningen. Han hører dens Piben derinde, og i det samme mærker han det igen, denne dumpe Susen i sit Blod, der løber sammen i hans Øre til en hvinende Tone, — en gammel, rusten Pilespids, der flænger sig Vej gennem Luften og nu, nu endelig har fundet sit Maal . . .

Rørene aabner sig om en lille, næsten kredsrund Tue af lavt rødgrønt Mos. Dér har hun lagt sig til Hvile — med sit Ansigt presset ned i den kølige Pude og med begge de hvide Arme strakt ud til Siden.

Han behøver blot at tage den ene af hendes Hænder i sine for at mærke, at nu er det forbi.

Men han slipper ikke hendes Haand, forandrer intet ved hendes Stilling: der er et gammelt Minde, der langt borte fra dukker op, og langsomt — som en hvid Fugl gennem Mørket — kommer det svævende til hans Bevidsthed. En Nat mellem Siv i en Mose, i Nørremosen derhjemme: Den døde Terne, — en lille Fuglevise, han havde glemt.

XIV

Hvad Barn har forbrudt, kan vel Mand sone.

Nu er der ingen anden Redning. Han maa gaa tilbage og søge Sporet, han slap, dengang han traadte vild og gik sine egne Veje. Gammelmor blev dog den stærkeste.

Kjeld staar ved Vinduet i Toget gennem Sjælland. Han er paa Vej hjem.

Det gaar langsomt — med Ophold ved hver lille Station; men han har god Tid. Det er ikke mere Timer det drejer sig om for ham. Nu er det Resten af hans Liv. Og den sindige Kørsel virker dulmende, dysser ham i en søvnig Ro.

I Roskilde skal han skifte efter Kallundborg, og han følger Rejsestrømmen, der haster ned gennem Tunnelen til den næste Perron. Her møder han et Optrin, som river ham ud af hans Døs, og saa er han atter inde i den fortærende Tankehvirvel, der maler hans Hjerne tom blot for igen at fylde den med de samme nagende og gnavende Spørgsmaal, der dog aldrig finder Svar:

Strømmen foran ham standser, og Folk klumper sig sammen i Krogen foran den brede Stentrappe. Da han naar derhen, ser han to uniformerede Mænd — han tror først det er Jernbanefolk — staa bøjet over en Kvinde, der ligger og trykker sig sammen i Hjørnet foran Trappen. Hun er klædt i en enkel, blaastribet Bomuldskjole, men den er revet op i Halsen, og Haaret hænger forpjusket om hendes Hoved. Langt om længe faar de hende paa Benene; men hun slaar om sig, og de maa med Magt holde hendes Arme. Den ene Strømpe vil hele Tiden glide ned om Foden, og hun vil bukke sig og trække den op.

Han fanger et Glimt af hendes Øjne, der skuler ondt og hadefuldt under den lave, fremstaaende Pande, og det gaar op for ham, hvad de andre længst har vidst og talt om, at det er en sindssyg Flygtning fra St. Hans Hospital.

Men han kan ikke mere gøre sig fri af de Øjne; det var, som havde de af hele Flokken udsøgt sig ham, rettet

deres hadefulde Blik mod ham i Anklage, i Raab om Hævn!

Han er igen i Toget; men her er ingen Gennemgangsvogne. Han bliver presset ind i en Krog, hvor Støv og Hede oser op af de fedtede Fløjlshynder, og rundt om sig har han et højrøstet Selskab af Handelsrejsende, der straks, da Toget har sat sig i Gang, begynder at spille Kort over udbredte Plaider.

Deres Samtale og Latter smelder og skratter som meningsløse Lyde mod hans Trommehinder. Han føler det, som laa hver Nervespids derinde blottet og krympede sig i Smerte for hvert Stød. Og Vognhjulenes Rumlen er som en uafbrudt Række af dumpe Hammerslag.

Toget snegler sig af Sted. De holder igen ved en Station. Konduktøren gaar langs Vognrækken og gentager Navnet med monotone Raab: Vipperød — Vipperød — Vipperød.

Navnet forekommer ham saa grinagtig meningsløst. Hvad har han egentlig at gøre med Vipperød? Hvorfor sidder han her og glor ud paa en Plet, der hedder Vipperød? Hvordan er det gaaet til, at han, som nu skulde gaaet og sat Høet i Stak hjemme i Mølgaardens Enge, eller gaaet med Leen gennem det høje, duggede Græs, — at han nu hænger her i en Fløjlskupé mellem kortspillende Kræmmere i — Vipperød?

Toget vil ikke derfra. Det synes godt om Stedet, finder god Mening i at staa her, mens Lokomotivet hjuler rundt paa Sidesporene med alle de Ting, der skal afleveres og hentes i Vipperød!

Der sidder tre Gamlinger paa en Bænk foran Stationsbygningen og ryger Tobak og glor ud i Luften, — tre tørre knastede Vipperød'er, der velsagtens er opvoksede paa Stedet, saa for dem er Navnet godt nok, her hører de til, — men han? Kjeld Risom fra Grønnerup i Salling, — hvorfor sidder han i Vipperød i Stedet for at gaa hjemme og passe sin Gaard og sin Jord?

Og alt det, han i de mange Aar har været saa optaget af, alle de Steder hvor han har færdedes, alle de fremmede Navne, — det hele staar nu for ham i samme menigsløse, taabelige Ligegyldighed.

I Virkeligheden er der kun det ene Navn, der kommer ham ved: Mølgaarden i Grønnerup.

Med Gammelmor ved Haanden gaar han den næsten glemte Vandring langs Sti og Skeldige, forbi Kornmarker og Pløjejord, Brakmark og Enge. Han prøver at samle det hele Billede, saadan som han husker det fra den Gang, Skridt for Skridt, hvor Stien gik op, og hvor den gik ned, og hvor de drejede om, naar der ikke længer var nogen Sti, i de nytraadte Skel mellem Korn og Kløver. Lidt efter lidt dukker hver Enkelthed frem; nu er det alle de skiftende Belysninger: Foraarets Skyjag med graat og gult over Vinterrug og nypløjede Agre, Sommerens stillestaaende Sølvlys paa Vaarsædens blanke, grønne Ruder, — gennemsigtigt og glasklart over de tørre Bakker, dunkel og med en dyb Tone af Fløjl i de fugtige Sænkninger. Og Augustdagenes kølige Klarhed, der skiller Kornets hvide og gule Felter og Græsmarkernes bleggrønne Farve saa skarpt og firkantet ud fra hinanden.

Og saa igen, hvordan det altsammen vekslede til de forskellige Tider i det samme Døgn, Morgen, Middag og Aften!

Det var et Mindets Puslespil, som der var Underholdning nok i til hele den lange Dampskibstur fra Kallundborg til Aarhus, og det stemte Jorden derhjemme mild imod ham, følte han, at hans Tanker saa langt borte fra drog den ind til sig.

Men saa snart han igen var kommen i Toget og begyndte sin Køretur mod Nordvest op igennem Jylland, rejste Landet sig barskt imod ham. Han læste Vreden i Landskabets skarpe Linier; og Farverne, han havde drømt om, de var der ikke. Himlen var enstonig graa, og det begyndte at blæse.

Jo mere han nærmede sig de hjemlige Egne, des tydeligere traadte den stumme Fjendtlighed op imod ham: Blæsten følte gennemtrængende kold, skønt det var i Juni Maaned, og de graa Skylag fortættedes til en trøstesløs Regn.

Han havde igen faaet Plads i en Gennemgangsvogn, stod ved det brede Vindue og stirrede ud og tryglede Jord og Himmel om et Glimt af Mildhed, et eneste Strejf af venligt Lys gennem al denne graa Hjemstavns Tristhed.

En lidt ældre Bondekone stod ved den samme Rude — med en tung Spaankurv paa den ene Arm. Pludselig begyndte hun at gø en Række stødende, uartikulerede Lyde ind i hans Øre. Han fo'r sammen og stirrede maabende paa hende, som var han blevet ramt af et uventet Slag. Den pinlige lille Scene paa Roskilde Banegaard stod igen lyslevende for ham.

Konen mærkede ingenting, men gøede videre, og det gik nu ogsaa op for ham, at hun blot søgte at gøre ham delagtig i en Række meget fornuftige Betragtninger over Regnvejret og dets gavnlige Indflydelse paa den Kaalrabimark, de kørte igennem. Det var blot saa længe siden, han havde hørt sit jydske Modersmaal og hørt det i den højrøstede, skingrende Toneart, der var ejendommelig for netop denne Egns Dialekt.

Han blev ulykkelig og skamfuld, — fandt i den lille Begivenhed et nyt Bevis for sin Troløshed mod sig selv, sit Hjem og sit Modersmaal, og vilde prøve at gøre det godt igen ved at tale jævnt og ligefrem med Konen, og han gjorde et ærligt Forsøg paa at finde sit Barnemaals brede, landlige Tone. Men hendes vaagne Instinkt sagde hende tydelig nok, at det underfundige Bymenneske nu prøvede paa at spille Komedie, hvad Hensigt han saa kunde have med det, og hun lukkede sig inde i mistænksom Tavshed.

Alting lukkede sig til for ham.

Det var sent paa Aftenen, da han traadte ud paa den lille Landsby- Holdeplads, hvorfra der endnu var en Mils Vej til hans gamle Hjem. Blæsten havde lagt sig, men Regnen var taget til.

Gennem de graa Skylag skinnede dog en sløret Klarhed af Midsommernattens aldrig slukte Lys, og jo længere han gik ud ad den smalle, sandede Vej, des tydeligere skelnede han Enkelthederne ikke blot i Nærheden af sig, men ogsaa langt ind over Markerne.

Som Dreng har han gaaet den Vej saa tidt, at han endnu kender den i alle dens mindste Bugtninger og Slyng, — lige til de dybe Hjulspor og Renderne, Børnene har skrabet med deres Træsko for at lede Vandet fra Sporene ned i Vejgrøften. Han kunde godt bilde sig selv

ind, at det var hans egne Træskoringe, der endnu stod Mærker efter i den lerede Sti.

Han ved, at naar han nu er naaet op til den Telefonpæl paa Bakken, saa kan han se hjem, baade til Aftægtshuset og til Mølgaarden.

Han bliver derfor forundret over at se begge Stederne en Pæl for tidlig. Det er umuligt, han kan have husket fejl; det var altid saadan en ubeskrivelig god Fornemmelse efter den lange Vandring at naa saa langt, at man kunde se hjem. Det Sted kunde han aldrig glemme, og Telefonpælene er ikke flyttet. De staar, hvor de stod, og suser deres gamle Sange.

Endelig gaar det op for ham: Det er ham selv, der er vokset Barndomsminderne over Hovedet. Saa kommer det an paa, om han kan faa sig bøjet ned til dem igen uden at komme galt af Sted som med Konen fra Højslev!

Aftægtshuset staar der, som han saa det sidst. Folkene derinde er i Seng, de har hængt Forhæng for Vinduerne til Natten. Er det ikke Gammelmors blaasorte »Natstykker,« der hænger der endnu?

Ingenting herude forandrer sig, alt er bestandigt og evig det samme, fordi det er godt, som det er, — Huse og Træer, Markskel og Diger, — man skal blot huske at bøje sig det Hoved, man selv er vokset.

Her var det, de gik sammen, Gammelmor og han, deres Tur omkring, dengang det altsammen laa og ventede paa ham. Men mens alt andet er saa uforandret, saa er den Modtagelse, han her faar, en anden nu end dengang. Der er den samme Vrede i Jorden her, som han følte fra de fremmede Marker omkring Toget. Den vil ikke kendes ved ham; den lægger Sten paa Stien, hvor han skal gaa, spærrer med Senegræs, der rinker sig om hans Sko. Alting viser ham tilbage.

Der staar et Kobbel Faar tøjret op mod Skeldiget. De har snøret deres Reb om en Skræppebusk, er i deres Enfoldighed blevet ved at gaa rundt og rundt til samme Side, og nu staar de med Mulerne ned i Jorden og kan ikke komme af Pletten. Kjeld gaar hen for at befri dem. Men da de opdager ham der lige foran sig i Mørket, farer de i faareagtig Rædsel ud fra hinanden, bliver hængende paa Hovedet i Grimen og spjætter fra sig med

Benene. Og da han endelig faar dem befriet, sprænger de Tøjret og sætter af Sted over Stok og Sten ud i Mørket.

Alt er enigt om at vise ham fra sig, — ham, Forræderen.

Og han føler sig ikke længer stærk nok til at tage Kampen op. Den Fred, han havde drømt om, er ikke mere her. Han vender om og gaar Stien tilbage.

Men det er Nat, og alle Døre er lukkede. Vejen til Østertorp vil han tage med. Han har et uafgjort Regnskab med en gammel Have i en Dal ved Fjorden.

Han mærker ingen Træthed, og nu er Regnen hørt op. Natten bliver lysere og lysere; men denne Vej har kun faa og tomme Minder, og han gaar uden mere at tænke en Tanke til Ende, han lader dem komme og glide i ufærdige Stumper, — et enkelt Ord han kan blive ved at gentage og gentage i Takt med sine Skridt. . .

Foran sig i den kølige Dis ser han nu Søkjær Skov, og Vejen bøjer af og gaar opover; nu skimter han Fjordens smalle Stribe, og der ligger Morbror Ottos Dal.

Huset er jævnet med Jorden; han har selv undertegnet Skødet, der skrev det tilbage til Herregaarden Søkjær. Men Haven har de ikke endnu faaet Bugt med. Den fylder Dalen fra Diget ved Skoven til Mundingen mod Fjorden. Kun de store Træer har de fældet, og det, der staar tilbage, er de vilde Urters og Buskes sammengroede og uigennemtrængelige Slyng af Ris og tornede Ranker: Hindbærrene, der før stod i ordnede Rækker, har filtret sig i eet med de fortørrede Stikkelsbærbuske; under Diget staar en tæt Skov af mørkegrønne Bregner og alenhøje, forstokkede Skvalderkaal. Men Vildnissets Herrer er de kraftige, næsten mandshøje Marktidsler og de brede, sammenhængende Grupper af Brændenælder, der lukker sig kvælende om alle de svagere Planter i Dalens Bund.

Kun hist og her løfter sig et enligt lysende Bæger af den mælkehvide Lillie, den tidligtblomstrende Sankt Hans-Lillie, som Morbror Otto paastod, han selv havde drevet frem af Løg, han havde fundet vildtvoksende paa Prærien i Sydamerika.

Nu skærmer hans Hænder dem ikke mere, ingen

blander sig ind i den hensynsløse Kamp, der Dag og Nat raser i den øde Dal. Nu ses det da, hvor Styrken bor, ingen hæmmer mere »de udvalgtes« Triumf.

Det er jo saaledes, det skal være, om alt skal gaa retfærdigt til, og de stærke nyder deres Sejr uden Skrupler. Deres Lov er det, han selv har besværget, og nu kan han da hilse dem, sine Brødre, til Lykke med Resultatet!

Men han alene, hvorfor er Sejrens Triumf berøvet ham? Han fulgte Loven og Anvisningen, han lærte som Dreng i Darwins Have, og han sejrede, men sejrede sit Hjerte til Blods.

Hvorfor blev hans Sejr et Nederlag saa uhjælpeligt, at han aldrig mere kan frelse sig ud af det?

Han ser ud over den vildtblomstrende Have, over dens trygge, roligt nydende Sejrherrer, — og han begynder at forstaa: De har benyttet de samme Vaaben som han og med samme Hensynsløshed; men de har kæmpet *ubevidst.*

Deri ligger hans Svaghed, hans eneste, at han altid *har kæmpet bevidst.*

Det var Lilliens Gaade, som Gudrun en Nat løste for ham, men han forstod det dengang ikke: Den lever i to Verdener, en Kampens Verden og en Nydelsens, — Roden i den sorte Jord, Kronen i Dugg og Sol; der gaar ingen Vej fra den ene til den anden. Og den Dag, den løser sin egen Gaade, skal den dø!

Han kendte *sin* Gaades Løsning. Fra den første Dag han begyndte den lange Strid, og derfor var han dømt paa een Gang til Sejr og til Nederlag. Ikke det, at han bestandig vilde sig selv, men det, at han vilde med tydelig og klar Bevidsthed.

Alle de andre, de lykkelige sejrende, vilde de ikke sig selv? Var deres Egoisme mindre end hans? Kunstnerne og Digterne, den frie, sorgløse Skare, — de var Rod i Muld og Krone i Sol, — de sugede i selvisk Griskhed med hver Rodtrevle, den Næring og Styrke de behøvede; men Blomsten stod i ubevidst Nyden og slikkede Solskin. Heymann og de glade svenske Punchebrødre i Hessleholm! Vilde ikke de sig selv! Og Gammelmor! Var det *hans* Lykke, hun vilde eller sin egen? Nej Gam-

melmors Lykke vilde hun; men hun vidste det ikke og var stærk.

Men den, der har fundet Lampen, som gennemlyser hans eget Væsen til dens dunkleste Dyb, han har set Gud, og han skal dø. Det Lys dræber, og ingen kan slukke det ud. . . .

Der var engang en Gaas, der fløj bort med Gæssene, og han gjorde en Vise derom. Den Gaas kom ikke tilbage; den var lykkelig; for den vidste ikke, hvorfor den fløj.

Eller er det gaaet op for den undervejs, og har den maaske været hjemme bag Laden en Nat, mens alle sov, og er blevet vist bort igen, fordi alle Ting jog den fra sig og ingen havde et tilgivende Ord til den, der forraadte sit Hjem?

Der var to Fugleviser: een om en Terne, der døde, og en anden om en Gaas, der gik paa Flugt mod Havet.

Den sidste fik han aldrig gjort færdig, den sluttede med et Spørgsmaalstegn, —

under det Tegn slutter alle Livets Viser, og endnu har ingen set, hvorledes Vorherre tegner et Punktum.

KØBENHAVN - GRÆBES BOGTRYKKERI

Herm. Cl.ea.

